

Autorski program działania Muzeum Króla Jana III w Wilanowie
w latach 2025-2027.

Wilanowskie emocje
w wiarygodnej opiece nad wartościami kultury i natury.
Muzeum wspólnot zainteresowań ©

Paweł Olaf Jaskanis

Akceptacja Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego*

**MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO**

Hanna Wróblewska

30 grudnia 2024 r.

Warszawa, 25 października 2024 r.

Wilanowskie emocjoneum w wiarygodnej opiece nad wartościami kultury i natury. Muzeum wspólnot zainteresowań ©

Tytuł jest zarazem wizją. Program jest zaproszeniem do negocjacji o wysokość budżetu muzeum w kolejnych latach przy założeniach, że:

1. dotacje podmiotowe nie będą waloryzowane,
2. dotacje podmiotowe będą waloryzowane,
3. muzeum otrzyma dotacje celowe,
4. nie wydarzą się zewnętrzne wobec instytucji powody zmniejszenia budżetu lub zmiany planów.

Wariantowe wersje wykonawcze wizji, zależne od posiadanych zasobów finansowych

Wersja podstawowa oferty przy założeniu, że dotacja podmiotowa w kolejnych latach będzie waloryzowana – wersja obciążona ryzykami w zakresie opieki nad zabytkami

Przychody własne (pozabudżetowe) i inne korzyści będą się kształtować w wysokości średniej 2024 r. i poprzedniego roku z możliwą, niedużą korektą *in plus* (sprzedaż biletów i wydawnictw, najem, sponsoring, bartery, darowizny, międzynarodowe granty, dotacje Unii Europejskiej). Biorąc pod uwagę wstępną decyzję o wysokości dotacji podmiotowej na rok 2025, muzeum będzie dysponować kwotą ok. 38 mln zł (fiszki nr 1 i 15). Jej wysokość formatuje zdolności wykonawcze, poza stałymi kosztami, wskazanymi w załączniku w obrębie 92,1 ha terenu i ok. 38 000 m kw. powierzchni budowli zapewni realizację misyjnych programów na poziomie nieco niższym niż w 2024 r. (biorąc pod uwagę inflację) przy zachowanej jakości świadczeń dla publiczności. Spodziewana, produktowa frekwencja szacowana jest na ok. 2,68 – 2.85 mln zdarzeń wymagających obsługi, powodującej koszty (trzymając się założeń ekonomii restauracji i całościowych rachunków obciążeń produkcyjnych i środowiskowych, które kształtują koszty).

W załącznikach szczegółowo wskazuję misyjne (liczone w „miękkich” wydatkach) działania i produkty, które muzeum może zrealizować w kadencji do 2027 r., uwzględniając dalszą perspektywę, o ile dotacja podmiotowa będzie tylko waloryzowana. W przeciwnym przypadku oferta dla publiczności będzie maleć ilościowo, jak w ostatnich latach. Głównym staraniem muzeum będzie jakościowe zachowanie propozycji edukacyjnych i prospołecznych (f. 16, 19 i 29 w powiązaniu z f. 18, 21, 28, 29 i 31) na poziomie nie mniejszym niż 3800 wydarzeń rocznie, wystawienniczych (f. 22), publikacji zasobów wiedzy (f. 12, 23, 24), koncertów muzycznych (f. 11 i 11.1), a także utrzymanie kadry (f. 13 i 13.1) i doskonalenie jej talentów (f. 14 i 20). Bieżąca praca etatowa umożliwi prowadzenie badań nad zbiorami (np. proveniencyjne), małe interwencje konserwatorskie i częściową prewencję konserwatorską.

Program dla publiczności mogą wzbogacić przedsiębiorcy, filantropi, kolekcjonerzy i prawne podmioty działalności kulturalnej, realizujący przedsięwzięcia z zakresu działalności kulturalnej na terenie muzeum z obopólną korzyścią, jak przedstawienia teatralne i muzyczne, wystawy, pokazy, promocje, oraz finansujący lekcje środowiskom wykluczonym etc. Sponsorat kulturalny, darowizny i bartery będą pełnić – jak dotychczas – formę wspomagania głównie zdarzeń artystycznych i wystawienniczych, zaś działania ESG małych projektów proekologicznych i edukacji przyrodniczej. Niektóre z publikacji będą współwydane z innymi podmiotami (wydawcami, uczelniami). Podobnie sieci współpracy badawczo-naukowej pozwolą uzyskać obopólne korzyści merytoryczne i synergii w ich finansowaniu. Muzeum zachęca przedsiębiorców z zakresu przemysłów kreatywnych i wolnego czasu do realizacji projektów z udziałem muzeum – jego zasobami wiedzy, zdolnościami współtworzenia projektów edukacyjnych i organizacją czasu wolnego w przestrzeniach parków i w budynkach muzealnych (wyremontowanych - Wozownia II, Pompownia, Oficyna Kuchenna, Dom

Lanciego i Drwalnia Peldy, Wil.Lab, Vila Intrata oraz czekających na remonty i adaptacje – kilkanaście budynków). Muzeum przyjmuje lub animuje projekty kulturalne, których organizatorami mogą być – jak dotychczas - organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje) lub indywidualni przedsiębiorcy, zapewniający montaż finansowy we własnym zakresie. W ten sposób jest spełnione kryterium współrealizacji misji muzeum z dominującym udziałem koncepcyjnym i wykonawczym lub tylko wykonawczym podmiotów zewnętrznych.

Wersja aksjologicznie pożądana przy założeniu, że dotacja podmiotowa będzie waloryzowana w kolejnych latach - jest wersją realistyczną i pragmatyczną w zakresie inwestycji, konserwacji muzealiów i konserwacji zabytków wpisanych do rejestru zabytków, wynikającą z prawnych i etycznych norm opieki nad zabytkami.

W programie zostaną zrealizowane zadania misyjne wyżej wyliczone w wersji podstawowej oraz zostaną podjęte wyzwania konserwacji muzealiów i zabytków. Wybór celów (zadań) będzie przedmiotem negocjacji i racjonalnych decyzji. Wszystkie propozycje są uzasadnione stanem konserwatorskim muzealiów i zabytków, wymagającym odpowiednich interwencji i adaptacji na cele muzealne.

Kwoty podane w zbiorczej tabeli planowanych kosztów celów szczegółowych ukazują możliwości poprawy stanu zabytków i muzealiów oraz sformułowania wieloletniego programu rewitalizacji zabytków i regeneracji środowiska (WPR - f. 30), którego założenia zostaną przygotowane do wdrożenia na 2027 r., biorąc pod uwagę kolejną kadencję i perspektywę decyzyjną Organizatora Muzeum – personalną, strukturalną i środków finansowych w konkursach Unii Europejskiej w latach 2028 – 2034.

Postulaty dotyczą muzealiów stanowiących wystrój pomieszczeń pałacu (f. 3., 5., 6, 7, 8), będących zarazem stałymi wystawami wewnątrz historycznych. Zadania powinny być w całości zrealizowane, jeśli obiekty w tych pomieszczeniach miałyby przetrwać w stanie niepogorszonym, a stałe wystawy miały utrzymać swój walor autentyzmu. Postulaty przedstawiają stan rzeczy. Dwa działania są złożone we wniosku do konkursu *Priorytetu FENX.07 Kultura, Działania FENX.07.01: Infrastruktura kultury i turystyki kulturowej w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027.*

Planowana do 2028 r. cyfryzacja dotyczy ok. 2000 muzealiów wilanowskich, o ile wniosek prowadzonego przez muzeum konsorcjum pięciu muzeów uzyska akceptację w konkursie FERC. (f. 9).

Cele inwestycyjne, a *de facto* remontów konserwatorskich (w założeniach konkursów budżetowych brak dla nich obszaru) są kluczowe dla dalszego działania muzeum. Wszystkim cele są ze sobą przestrzennie i funkcjonalnie powiązane, warunkując następstwa (f. 2., 4., 10., 17, 19, 25, 26, 27, 30) w działalności misyjnej. Trzy cele szczegółowe są przedmiotem złożonego wniosku do konkursu *FENX*. Inwestycja (f. 10) ma kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa muzealiów w razie stanów nadzwyczajnych [zdanie nie może być opublikowane].

Wszystkie wersje oferty pokazują potrzeby i rozwiązania ich zaspokojenia z prospołecznym uzasadnieniem. Hipotezy mają mocne podstawy, gdyż są wypracowane w zespole liderów opinii w kadrze muzeum. Dalsze modelowanie będzie miało miejsce w kolejnych latach, zgodnie z przyjętym kolegialnym modelem wyboru celów, możliwych do realizacji w danych warunkach społeczno-gospodarczych.

Obie wersje nie uwzględniają kosztów usunięcia szkód w razie wystąpienia zagrożeń objętych analizą strategicznych ryzyk (f. nr 32).

Załącznik nr 1 przedstawia koncepcję programu funkcjonalno-użytkowego dot. Wielkiej Grotarni, zabytkowych obiektów Grotarni i muru oporowego oraz modelowanie korzyści społecznych w ujęciu przychodowym i kosztowym. Załącznik nr 2 zawiera projekt regulaminu organizacyjnego muzeum. Załącznik nr 3 - podsumowanie projekcji zawartych w fiszkach problemowych na lata 2025-2027 z półroczem roku następnego, aby odpowiednio wprowadzić następstwa zarządcze w kolejną kadencję zarządu muzeum.

Wizja

Deklaracja, zawarta w tytule programu, będącym zarazem wizją działalności muzeum, uzasadnia obie wersje oferty na lata 2025-2027.

Emocjonalnie i etycznie wiąże cele każdej perspektywy planistycznej w prawnej i praktycznej opiece muzeum nad wartościami kultury i natury dawnej rezydencji królewskiej¹, uosabianymi przede wszystkim przez dwóch patronów muzeum i ich epoki. Główną postacią identyfikacji muzeum jest król Jan III z rodu Sobieskich (1629, koronacja 1674, zm. 1696), fundator pałacu i symbolicznej tradycji miejsca. Pierwszym muzealnym opiekunem pałacu i kolekcji jest Stanisław Kostka Potocki (1755-1821), fundator muzeum. Obaj byli kolekcjonerami, oratorami i znawcami sztuki, osobami zaangażowanymi w sprawy publiczne i ceniącymi życie rodzinne. Dla obu Pałac Wilanowski był miejscem prezentacji idei dobrego sprawowania władzy i kształtowania postaw obywatelskich na podstawie mitologicznych i literackich wzorów osobowych. To przesłanie do dziś jest widoczne w strukturze architektonicznej pałacu, złożonej z parafrazy cytatów z głównych budowli Wiecznego Miasta oraz odwołań do pozycji króla jako gospodarza gości z Olimpu i Parnasu. Miejscem opiekowały się kolejne właścicielki pałacu Elżbieta Sieniawska, jej wnuczka Izabela Lubomirska i prawnuczka Aleksandra Potocka, których odwaga i umiejętności wpłynęły na stan zachowania i rozwój wilanowskiej rezydencji i kolekcji sztuki. Osoby te wciąż nie są wystarczająco dobrze znane publiczności.

Sprawdzeniem uzyskania większego niż obecny wpływu społecznego muzeum będą obchody 400-lecia urodzin króla Jana III w jego wilanowskim pałacu w 2029 r. Powodzenie tego przedsięwzięcia będzie uwarunkowane zaangażowaniem wszystkich interesariuszy w tworzenie wspólnot zainteresowań w muzeum i wokół muzeum. Zaliczam do nich również decydentów. Konsolidacji opinii wokół wartości miejsca i jego historii będzie poświęcona aktywność muzeum do 2027 r.

Głównym zadaniem muzeum jest i będzie edukacja – wielowarstwowa, obywatelska i patriotyczna, kulturowa i przyrodnicza, opowiadana wątkami zaczerpniętymi z historii, sztuki i środowiska przyrodniczego, sprzyjająca uniwersalnemu rozwojowi jednostek i społeczeństwa w odpowiedzialności za dziedzictwo kultury i natury. Narracje czerpiemy z wilanowskiego *universum* – wartości barokowej rezydencji, oświeceniowego muzeum-pałacu, powojennego muzeum sztuki, aż po stopniowo wdrażane zadania muzeum kultury i natury, z potencjałem poszerzenia profilu o otwarte muzeum wiedzy i docelowo ekomuzeum (z sąsiadami – Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego, dzielnicą Warszawa-Wilanów i jej instytucjami edukacyjnymi i kulturalnymi oraz z organizacjami pozarządowymi, jak m. in. Stowarzyszenie Akademia Wilanowska). Współczesne i przyszłe stany odpowiadają tożsamości miejsca i instytucji, respektują otoczenie społeczno-gospodarcze i zakładają rozliczne partnerstwa programowe oraz projektowe. **Profil muzeum określa przedmiot opieki.** Obejmuje ona również praktykę ochrony środowiska i krajobrazu historycznego w warunkach silnej presji urbanizacyjnej, co skutkuje wprowadzeniem standardów zrównoważonego rozwoju zarówno w wymiarze założeń strategicznych, jak i w codziennej pracy. Skrót sprawozdania z bieżącej pracy muzeum zawiera załączona prezentacja.

¹ Art. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i o opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1292) wylicza obowiązki opiekuna lub posiadacza wobec zabytku.

Muzeum Pałacu Króla Jana III – znaczenie nazwy

W nazwie instytucji od 2014 r. figuruje zasadnicze przesłanie dla działalności kulturalnej i rdzeń programowy. Nazwa wskazuje przedmiot działania, główną osobową identyfikację i ich powiązanie, zgodne z wyobraźnią i pamięcią zbiorową dotyczącą króla Jana III i Wilanowa. Duma z piękna rezydencji, manifestacji bogactwa w dekoracjach, przyjemność z odczytywania ich treści ideowych etc. uruchamia pozytywne odczucia i motywacje poznawcze, wśród Polaków - mocne skojarzenia patriotyczne, u wszystkich gości zdziwienie, że pałac nie został zniszczony podczas wojen, jak Warszawa. Na pytanie dlaczego nazwa muzeum nie zawiera nazwiska króla odpowiadamy, że w oficjalnej nomenklaturze Rzeczypospolitej Obojga Narodów monarcha nie używał (nie mógł) nazwiska rodowego (po sakrze koronacji) i że nazwa podkreśla królewski majestat miejsca. Uzasadnia to pomnikowy wyraz rezydencji, przekazany nam przez jej fundatora oraz podtrzymywany i dopowiadany przez kolejnych właścicieli, na ogół z motywacjami społecznymi, osadzonymi w kontekstach ich epok. Potencjał programowy, związany z miejscem, jest wielowarstwowy, relacyjny z reakcjami i oczekiwaniami społecznymi, osadzonymi w *imaginarium* świata kultury okresu XVII-XX w. Twórczym obszarem w komunikacji społecznej są wciąż żywe potencjały narracyjne paradygmatów patriotycznych zastosowań wartości historii i kultury, kojarzonych z pałacem i jego mieszkańcami, jak pamięć o królu Janie III i jego towarzyszach broni przy okazji kolejnych rocznic wiktorii chocimskiej i wiedeńskiej, miłości rodzinnej Sobieskich czy reakcje Potockich na utratę państwowości w pierwszej dekadzie XIX i połowie XIX w.

Identyfikacja wizualna

Logotyp muzeum ma wersję monochromatyczną i barwną. Oba odpowiadają skojarzeniom wizualnym z literą W (Wilanów, Warszawa). Zieleń litery niesie skojarzenie z naturą, zaś złota korona z akcentami wysokościowymi pałacu. Nie jest przewidywana zmiana nazwy muzeum i identyfikacji wizualnej.

Alegoria *Jedności Obywatelskiej*, autorstwa J. J. Plerscha z ok. 1725 r., znajdująca się na elewacji frontowej pałacu, jest społecznym przesłaniem w misji muzeum, podobnie jak credo z XIX w. muzeum *Cunctis patet ingressus* (Wszystkim [stanom] wolny wstęp). Oba wyrażenia podkreślają wspólnotowe znaczenie i egalitarne motywy, oczywiście do interpretacji w kontekstach kolejnych okresów i dzisiaj.

Główne pojęcia identyfikacji misji muzeum

Pojęcia tak jak **miejsce i instytucja emocji - wiarygodność - opieka - wartości - kultura - natura - wspólnota - tworzą i wyrażają muzeum.**

Pragmatyczny związek tych słów (i każdego wilanowskiego obrazu, jeśli uwzględnić ideowe treści dekoracji pałacu i przesłanie muzeum, czyli znaków kształtujących relacje z odbiorcą) komunikuje społeczne, ponadczasowe powinności muzeum w warstwie *praxis* (faktycznego stanu rzeczy) w najbliższych latach. Słowa te wyrażają i przekazują motywację w działaniach misyjnych. Podkreślają znaczenie wiarygodności deklaracji i czynów. Ich zgodność jest krytycznym warunkiem skutecznej pedagogiki kultury pamięci i szacunku dla nowych oczekiwań, a *de facto* jest naczelnym celem instytucji, która dba o edukację kulturową i dziedzictwo narodowe, w Wilanowie o co najmniej europejskim znaczeniu. Wskazują na ulokowanie misji muzeum w sferze etyki, nie tylko zawodowej. Postulat ten dotyczy również postaw wobec wilanowskiego dziedzictwa kultury i natury – patriotycznej i obywatelskiej, a tym samym możliwych korekt w działaniu muzeum, odpowiednio do uwarunkowań społeczno-gospodarczych i postępu cywilizacyjnego. Etymologia słowa „wiarygodność” niesie fundamentalne skojarzenia z godnością i wiarą w jej indywidualne i społeczne znaczenie, wyrażane w równym stopniu szacunkiem dla dorobku poprzedników oraz odmiennych wizji przyszłości „sztuki u dawnych” i „sztuki o współczesnych”, by zacytować tytuły wykładów o historii sztuki (pierwszych w

Polsce) Stanisława Kostki Potockiego, twórcę pierwszego naukowego układu kolekcji muzeum według racjonalnych założeń epoki przełomów XVIII i XIX w.²

Dotychczasowa misja i wizja a nowa propozycja

Nowa wizja wynika z dotychczasowego odczytania fenomenu instytucji, które implikuje program do 2027 r.; jest prospołecznym i konserwatorskim rozwinięciem idei, zawartych w *Programie działania Muzeum Króla Jana III w Wilanowie na lata 2020-2024. Muzeum pamięci o królu Janie III i sztuce – ku Muzeum staropolskich wzorów kultury i natury*³. Poprzednie okresy planowania strategicznego i niniejszą ofertę łączy odczytanie tożsamości królewskiej rezydencji-muzeum (czym jest) i historycznie uwarunkowanej tożsamości konkurencyjnej (wyjątkowości), wciąż definiujących misję „miejsca pamięci o królu Janie III i sztuce”. Obszerniejsza redakcja misji, skorygowana po stopniowym wprowadzaniu w obieg publiczny osiągnięć postaci St. K. Potockiego i faktu założenia przez niego muzeum⁴ pochodzi z dnia 28.05.2021: „Muzeum (...) opiekuje się świadectwami pamięci o królu Janie III i istniejącym od 1805 r. muzeum Stanisława Kostki Potockiego. Udostępniając je publiczności, nowoczesnie edukuje o czasach obu patronów i kultywuje wartości tradycji staropolskiej. Kształtuje postawy obywatelskiej i patriotycznej odpowiedzialności za dziedzictwo narodowe kulturowe i przyrodnicze”⁵.

Poprzednie przewagi konkurencyjne (w czym muzeum było lepsze od innych) wynikały z przygotowań instytucji do przekształcenia w „muzeum staropolskich wzorów kultury i natury w edukacji, na przykładzie zabytków i parków historycznych”⁶, co w odbiorze społecznym zostało dostrzeżone i zrodziło jeszcze większe oczekiwania. Zaspakajając je nadal będzie oferta edukacyjna i publikacje (książkowe, Pasażu Wiedzy, w mediach społecznościowych i przeglądarkach multimedialnych, głównie www.muzeach), wyrażone w nowej „emocjonalnej” wersji, której pojęcia uznaje się za kluczowe dla dobrobytu i rozwoju. Przewaga aksjologiczna odwołuje się do sfery skojarzeń symbolicznych, tworzących najbardziej społecznie efektywny kapitał związku emocji, wiarygodności i opieki nad wartościami, pamięci emocjonalnej i poznania.

Spoleczna lekcja miejsca

Staropolskie toposy *amor patriae, amor familiae i amor feminae* wciąż są żywe (i na ogół zrozumiałe) w polskiej świadomości zbiorowej i postrzeganiu Wilanowa. Korespondują ze współczesną wrażliwością. Ułatwiają rozmowę i zawiązywanie wspólnot zainteresowań. Sprzyjają pozytywnym emocjom, poznaniu ich powodów, przyjaznemu pobytowi w muzeum i akceptacji wydatków budżetowych na opiekę nad zabytkami i środowiskiem przyrodniczym. Ikoniczne odwołania do obowiązków w gospodarstwie rolnym wiążemy z narastającym kryzysem klimatycznym i koniecznością dalszej przemiany instytucji w muzeum kultury i natury jako ostoji rekreacji, relaksu i ekosystemów. Wciąż jest aktualna strategiczna wytyczna *genius loci* z 2006 r. dla tożsamości instytucji, pomocnej w zawiązywaniu relacji międzyludzkich za pośrednictwem znaczeń i wartości zabytków, muzealiów i pracy w ogrodach. Celowi temu służą publikacje, cyfrowe, w wortalu wiedzy i mediach

²Por.

<https://www.wilanow-palac.pl/o-sztuce-u-dawnych-czyli-winkelman-polski-wydany-po-niemiecku-zestawienie-idei-johanna-joachima-winkelmana-i-stanislaw-kostki-potockiego.html> [dostęp: 25.10.2024];

potencjał nowych interpretacji myśli S. K. Potockiego ostatnio: <https://www.nowakrytyka.pl/artykuly/artykul,templum-aeternitatis-%E2%80%93-posagi-narzedzi-myslowych-stanislaw-kostki-potockiego,577> [dostęp: 22.10.2025].

³ Paweł Jaskanis, *Program działania Muzeum Króla Jana III w Wilanowie na lata 2020-2024. Muzeum pamięci o królu Janie III i sztuce – ku Muzeum staropolskich wzorów kultury i natury*, Wilanów 2019, ss. 36. Dobiegający końca program jest autorską, syntetyczną wersją analiz, wniosków i inwencji liderów i liderów w muzeum wilanowskim,

<https://www.wilanow-palac.pl/program-dzialania-muzeum-palacu-krola-jana-iii-w-wilanowie-na-lata-2020-2024.html> [dostęp: 05.10.2024].

⁴ Początkiem żmudnej kampanii badawczo-naukowej, wystawienniczej i promocyjnej były obchody jubileuszu 200-lecia założenia muzeum w pałacu. W Pasażu wiedzy muzeum publikuje obszerne informacje o historii muzeum.

⁵ <https://www.wilanow-palac.pl/misja-muzeum-palacu-krola-jana-iii-w-wilanowie.html> [dostęp: 05.10.2024]

⁶ Ibidem, s. 15.

społecznościowych, oraz blisko 300 książek. Pomagają one w przygotowaniu wizyt i wolontariatu, w udziale w programach edukacyjnych szkolnych, rodzinnych i muzealnych, w działalności charytatywnej partnerów oraz w utrwaleniu wrażeń i wiedzy. Liczba publikacji wzrosła proporcjonalnie o ok. 10-12 publikacji naukowych oraz ca 30 artykułów popularno-naukowych w Pasażu Wiedzy rocznie. Partnerstwa wydawców i naukowy wolontariat autorów zwiększy te liczby.

Zachęcając do pomocy, muzealnicy⁷ sprawują prawną i techniczno-konserwatorską opiekę nad dawną rezydencją królewską i historycznym muzeum. Fundatorzy tej dualnej tożsamości miejsca wyznaczyli nurty ponadczasowego dialogu wartości z kontekstami kulturowymi w kolejnych pokoleniach aż do dzisiaj. Nawarstwiająca się aktualizacja są tworzywem programowym muzeum, inspiracją i zachętą do mediacji kulturowych pomiędzy dawnym a nowym, nierzadko nierozpoznanym i nienazwanym, a wymagającym delikatnej diagnozy, empatycznego uświadomienia i dążenia do emocjonalnego dobrostanu z wykorzystaniem doświadczeń rodzącej się muzeoterapii. Mediacyjna rola muzeum może być sposobem układania porządku zarządczego i programów z udziałem wrażliwego interesariusza i biernego przechodnia po parkach muzealnych. Podsumowuje społeczne motywacje. Daje do zrozumienia, że nie można ich utracić. Jest zobowiązaniem dla pracowników i decydentów. Implikuje długoterminowe planowanie, aby odpowiedzialnie przedstawić cele średniookresowe i taktyczne decyzje, np. w przypadku awarii wymagającej zdobycia dodatkowych środków finansowych. Tworzy podstawowe założenia *modus operandi* w zarządzaniu. W sytuacji rozproszenia kulturowego i globalizacji wzorców przypadnie mu rola mediatora w uzgadnianiu wartości miejsca i sposobów komunikowania o nich⁸. Doświadczenia społecznego forum dyskusyjnego w pałacu pn. „Pochwała inteligencji” sprzed lat potwierdzają potencjał powstawania wspólnot zainteresowań (wartości)⁹, teraz również z oczekiwanym udziałem następnego pokolenia.

Wielowarstwowe kompozycje treści ideowych w pałacu sprzyjają odkrywaniu i samodzielnemu rekonstruowaniu wątków narracyjnych i motywów aksjologicznych. Wywodząca się z retorycznej tradycji *Ut pictura poesis* (i w odwróceniu) alegoreza treści sprzyja rozważaniom w twórczym duchu hermeneutycznych dociekań. Przykładami wątków dyskursu są egalitarne funkcje muzeum i elitarna geneza rezydencji, zrozumienie związku Wojny i Pokoju (figury *Mars et Pax* w bramie pałacu), ocena moralitetu bohaterskich opowieści (od Homera poczynając) w porównaniu z propagandą władzy (zalet i wad Sobieskiego, a i nam współczesnych), ofiarność społeczna i służba publiczna w relacji z prestiżem osobistym, znaczenie społecznego i ekonomicznego wykluczenia w konfrontacji z indywidualnym bogactwem, a życia rodzinnego z poświęceniem się obowiązkowi publicznemu czy zestawienie jedności obywatelskiej z egoizmem politycznym... Dekoracje pałacu wciąż zachowują zdolność aktualizacji w paralelnym komentowaniu przeszłości i rzeczywistości.

Synteza sposobów działania i obowiązków muzeum; potencjały i mechanizmy rozwoju

Program proponuje **wzmocnienie powiązań prospołecznej perspektywy z inwestycyjnymi obowiązkami wobec dziedzictwa kulturowego i naturalnego** jak w dużych projektach rozwoju społeczno-gospodarczego. **Rozwój jest również sposobem uratowania stanu posiadania** (ucieczki przed degradacją zasobów i erozją intelektualną). Osłabianie tej zależności będzie działać na szkodę obu aspektów – synergia związku rozwoju i zachowania majątku jest trwała. Ponadto wybór zależy od uznania, że rozwinięte dotąd programy społeczne w muzeum wymagają wsparcia lokalowego przez kolejne remonty i konserwacje budowli dawnej rezydencji. Siła i prestiż oddziaływania muzeum i pałacu na zbiorową świadomość historyczną i postrzeganie walorów miejsca dają rozliczne szanse powodzenia i zarazem niosą proporcjonalnie odwrotne duże ryzyka po obu stronach rachunku. Program edukacji kulturowej coraz mocniej będzie kładł nacisk na etyczne aspekty w opiece nad zabytkami i ochronie przyrody. Dążenie do pozyskania środków finansowych na remonty kolejnych budynków będzie wyrazem wiarygodności edukacyjnej i zarządczej, zaś zrealizowanie remontów jej potwierdzeniem w postaci kolejnych ofert własnych muzeum i jego partnerów biznesowych lub

⁷ Każdy interesariusz pracujący na rzecz muzeum.

⁸ Dorota Folga-Januszewska, op. cit. s. 209-211.

⁹ <https://www.wilanow-palac.pl/pochwala-inteligencji.html> (dostęp: 05.10.2024)

społecznych, wspólnie planowanych i finansowanych. Edukacja o zabytkach i środowisku jest wiarygodna, jeśli istnieją przekonujące dowody dobrych praktyk.

Pragmatyczne podejście krótko- i średniookresowe nie wyklucza uzyskania środków na dodatkowe zadania, co oznacza, że liczba wytypowanych do przygotowania lub gotowych do wdrożenia projektów jest duża i ukazuje skalę potrzeb w wykonaniu prawnych obowiązków opiekunów zabytków. Dysponowanie takim planem ułatwi podejmowanie decyzji – to kolejne usprawnienie sposobu działania instytucji na kolejne dekady. Kolejka celów w długookresowych planach jest i będzie długa, głównie złożona z interwencji przy zabytkach. Predykcja ryzyk należy do podstawy planowania. **Dlatego na 2027 r. proponuję ustanowienie wieloletniego programu rewitalizacji zabytków i regeneracji środowiska w muzeum (WPR – f. 30).** Ustawowe i etyczne obowiązki opiekuna zabytków i animatora publicznej misji narzucają muzeum stałe zabieganie o dodatkowe środki finansowe budżetowe i pozabudżetowe. Ten drugi kierunek nabiera znaczenia jako warunek *sine qua non* przyjaznego rozwoju instytucji w każdym ze społecznych i gospodarczych aspektów w politykach społecznych państwa i jego instytucji. Ma kluczowe znaczenie dla ich wiarygodności.

Sentencja wizji przypomina o koniecznym powtórzeniu w obecnych warunkach decyzji Organizatora instytucji w 2003 i 2004 r. o stałym podniesieniu wysokości dotacji podmiotowej o 12,5 mln zł (ówczesnych) rocznie z przeznaczeniem na remonty i konserwację zabytków¹⁰. Zapewniła ona warunki do elastycznego reagowania i szybkich postępów w ratowniczych interwencjach. Ten postulat sposobu działania w zarządzaniu instytucją umożliwi obniżenie poziomu ryzyk w opiece nad zabytkami. Strategia opieki nad zabytkami i infrastrukturą była i będzie aktualizowana w miarę postępów wykonawczych. Zaproponowana w ofercie jest wynikiem lat przygotowań, diagnoz oraz uzgodnienia programów funkcjonalno-użytkowych poszczególnych jednostek przestrzennych i zabytków nieruchomych, i rozpoznawanych w procesie zarządzania na obszarze 92,1 ha.

Program będzie jakościowo nowym etapem postępującego uspołecznienia roli muzeum, rozbudowania misji edukacyjnej i jej podstaw informacyjnych. **Doświadczenia rozwoju programu edukacyjnego dowodzą celowości kształtowania oferty na rzecz kolejnych wspólnot zainteresowań, co będzie korelowane z możliwościami lokalowymi muzeum w oczekujących na remonty zabytkowych budynkach. Siła funkcjonalnego i symbolicznego związku edukacji i opieki uwiarygadnia muzeum – tworzy jego markę i zachęca inne podmioty społeczne i gospodarcze do budowania z nim relacji.** Oferta jest zgodna ze statutem instytucji¹¹. Jej modyfikacja będzie możliwa po pilotażowym wdrożeniu projektów społecznych.

Sprawdzonym dotąd kierunkiem, który będzie kontynuowany i rozwijany, było tworzenie wspólnot zainteresowań - rekonstruktorów historycznych, ekologów, przyjaciół muzeum, sąsiadów (jak dawni mieszkańcy Wilanowa, Urzeczenie, nowi osadnicy w Wilanowie) czy miłośników wieloetnicznej Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Nurty integracji środowiskowej, współtworzone z udziałem osób spoza muzeum i pracowników, podobnie jak standardowe udostępnianie wystaw i parku, wymagają w organizacji pracy większego niż dotąd dostosowania do wolnego czasu potencjalnych uczestników (popołudnia, weekendy, niektóre dni ustawowo wolne od pracy) programów.

Podtrzymanie aktywności muzeum na dotychczasowym poziomie będzie możliwe przez zawiązywanie wspólnych przedsięwzięć z przedsiębiorcami kulturalnymi, których aktywność odciąży obsługę programów i wzmocni ofertę ilościowo. Istotą tej relacji jest i będzie nacechowane

¹⁰ Minister Kultury ustanowił wtedy dotację podmiotową na poziomie umożliwiającym sukcesywne planowanie i wykonanie remontów konserwatorskich budynków i konserwacji zabytków. Od 2008 r. prace te muzeum finansowało tylko z przychodów własnych. W 2023 r. utraciło i tę możliwość z powodu inflacji. Jednoczesne dotacje celowe budżetu i Unii Europejskiej były punktowymi w czasie rozwiązaniami, nie zapewniającymi ciągłości planistycznej (i decyzyjnej).

¹¹ Zarządzenie Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 28 maja 2021 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie (Dz. U. MKDNiS z 2021 r., poz. 44). https://www.wilanow-palac.pl/misja_muzeum_palacu_krola_jana_iii_w_wilanowie.html [dostęp: 05.10.2024]

szacunkiem, ale kreatywne podejście do wartości miejsca (przestrzennych, estetycznych i symbolicznych) dla korzyści własnych i muzeum (wizerunkowych, przychodowych) jako tworzywa działalności kulturalnej we wszystkich jej przejawach. Przykładem realizacji udanych pod względem zasięgu oddziaływania (ilościowego i jakościowego, łączenia marek), przychodowym (marketingu, promocji, sprzedażowym) i korzyści w sferze symbolicznej są koncerty i przedstawienia teatralne, festiwalowa formuła wokół czasowej (okresowej) wystawy Królewskiego Ogrodu Światła, wolontariat korporacyjny ESG, przyciągający również donacje dla muzeum na edukację przyrodniczą. Plenerowe możliwości rozwoju tego rodzaju oferty są duże i będą bilansowane z podniesieniem kosztów dodatkowej, własnej obsługi (głównie dozoru, niekiedy utrzymania porządku i rekultywacji trawników).

Innym kierunkiem wspólnot zainteresowań jest i będzie kolekcjonowanie wiedzy z udziałem naukowców zaproszonych do publikowania wyników badań w mediach muzeum. Zwrotny, twórczy kierunek relacji zakreślają ramy historycznych, kulturowych i przyrodniczych fenomenów Wilanowa. W tym celu kontynuowane będą serie wydawnicze o profilu naukowym, w szeroko rozumianym zakresie nauk humanistycznych z preferencją profilu historii kultury i obyczaju oraz w związku z wynikami badań konserwatorskich i poszczególnych dzieł z kolekcji sztuki. Wykonawstwo artystyczne również należy do tego obszaru, przynosząc propozycje dostosowywane do potrzeb muzeum. Historia trzeciego stopnia w muzeum stała się flagową częścią marki, jest sukcesywnie rozwijana od 2006 r. buduje partnerstwa z uczelniami i wielopoziomowymi sieciami badaczy historii Rzeczypospolitej Obojga Narodów, okresu zaborów aż po drugą połowę XX w. z uwagi na badania proveniencyjne, artystyczne, własnościowe i historii kolekcjonerstwa polskiego od XVII w.

Współpraca tego rodzaju daje bardzo szerokie oddziaływanie aksjologiczne i narracyjne, czy szerzej merytoryczne, tak co do sposobów działania, jak i celów społecznych – precyzyjnie definiuje rolę muzeum, autorski charakter jego oferty i środowiska adresatów o jasno określonych preferencjach zainteresowań. Wspólnoty te są źródłem kolejnych inspirujących propozycji dla muzeum i rozwijania ich w postaci projektowej, także przy wystawach czy aktywnościach w innych instytucjach i poza granicami kraju. Marka muzeum jest w nich obecna jako współkreatora i jednocześnie gwaranta jakości oraz współproducenta. Uczestnictwo pracowników muzeum w tego rodzaju przedsięwzięciach ma walor rozwoju zawodowego i intelektualnego, równie skuteczny co szkolenia. Recenzowanie i certyfikacja jakości zasobów wiedzy jest obowiązkiem wobec odbiorców i współpracowników, którzy to doceniają, czego dowodem jest szerokie wykorzystywanie zasobów muzeum w mediach popularyzujących historię - bezkosztowo dla muzeum, ale wspomagająco wobec jego misji społecznej. Otwarty dostęp do zasobów wiedzy jest także postulatem muzeum, zgodnym z manifestem wolnej nauki. Był wypracowywany przez dwie dekady wraz z podstawami informatyzacji muzeum. Dysponuje ono kompetencjami intelektualnymi i organizacyjnymi, aby rozwijać kolekcjonowanie i udostępnianie wiedzy wyprofilowanej ku wartościom kultury i natury Wilanowa, w systemach dużych baz, stale i celowo pomnażanych danych (głównie GIS, www.muzeach, i-Art 3.0). Ich bezpieczeństwo techniczne jest warunkiem rozwoju, co będzie przedmiotem szczególnej troski.

Opisany związek jest kulturalnym zasobem o bardzo dużym potencjale rozwojowym. Przyciąga autorów i uczelnie (kapitał intelektualny), niekiedy z ich koncepcjami wykonawczymi (kapitał kreatywny) i własnymi środkami finansowymi do wspólnych przedsięwzięć (by pomnażać kapitał symboliczny, reprezentowany przez zasoby muzeum) pod obu lub nawet kilkoma markami. Opisany sposób „sieciovania” współpracy o mocnych erudycyjnych wymaganiach wydaje się naśladować rolę dawnych salonów intelektualnych, będących miejscem kształtowania się mecenatu artystycznego i naukowego. W programie działania instytucji określane są one jako wspólnoty zainteresowań. W ten sposób nieco metaforycznie pojęcie to opisuje sposób jej działania. Jego przedmiot będzie się kształtował dynamicznie w zależności od oczekiwań i możliwości partnerów. Przedstawione cele szczegółowe w postaci określonych z nazwy przedsięwzięć będą kanwą rozwoju, rodzajem zaproszenia do współpracy i pomnażania efektów społecznych, czy – jak to się określa niezbyt zręcznie – „budowania publiczności”.

Kryterium trzecie w ewaluacji wyników badań naukowych (zwłaszcza nauk podstawowych w zastosowaniach w rozwoju społeczno-gospodarczym), a tym samym w kategoryzacji uczelni, jest bardzo przyjaznym muzeum mechanizmem napędowym współpracy o dwustronnych korzyściach. Przykładowo – seria wydawnicza *Silva Rerum* przynosi punkty autorom i uczelniom w ocenach dorobku naukowego. Publikowanie w internetowym *Pasażu wiedzy* (ponad 3600 artykułów) jest przez autorów i uczelnie wymieniane sprawozdaniach pracy naukowej i najpewniej niedługo też będzie objęte system ewaluacji badań naukowych i kryterium trzeciego oceny uczelni z reprezentacją nauk humanistycznych, społecznych, przyrodniczo-środowiskowych i technicznych. Praktyka lat zaobfitowała bardzo wieloma porozumieniami o współpracy. Ponawianie partnerstw tego rodzaju jest wyzwaniem intelektualnym i wykonawczym dla zespołu muzeum, wskazuje na kierunki specjalizacji.

Główne cele i uwarunkowania

Program do 2027 r. wyraża konieczność dalszego doskonalenia społecznych funkcji instytucji, a tym samym dla statutowego zakresu działania, określonego w § 5. Wszystkie ustawowe i etyczne zobowiązania instytucji (jak opieka nad zabytkami, ochrona przyrody, bezpieczeństwo majątku, zbiorów i ludzi) tworzą porządki (obszary) i grupy działań, zawierające konkretne i mierzalne cele. Porządki i grupy są diachroniczne, a realizacja celów chronologiczna. Grupowanie ułatwia integrację społecznych i funkcjonalnych celów strategicznych; jest podporządkowane zasadzie horyzontalnego planowania w każdym z obszarów, określającej logiczną i finansową ramę w kadencji dyrektora. Trzy grupy obszarów aktywności (cele ogólne), które muzeum zrealizuje do 2029 r., są następujące.

1. **Program edukacji muzealnej oraz jej podstaw symboliczno – informacyjnych i promocyjnych** (publikacje, wystawy, media cyfrowe, zasoby wiedzy, cyfryzacja i obsługa wolnego dostępu), będący również środowiskiem działalności kulturalnej muzealnych wspólnot zainteresowań i działań społecznych w zakresach zawartych w § 5. 1) – 6) statutu, możliwych do realizacji z udziałem adekwatnych, zewnętrznych środków finansowych.
2. **Prowadzenie historycznej kolekcji muzealiów oraz odtworzenie stałych wystaw** po remontach konserwatorskich kolejnych pomieszczeń w Pałacu Wilanowskim i docelowo Kordegardzie po 2027 r.
3. **Utrzymanie infrastruktury technicznej i zasobów majątkowych** (zabytkowych obiektów budowlanych, środowiska, IT) w stopniu umożliwiającym działalność instytucji i budowanie tych jej przewag konkurencyjnych, które zapewnią kontynuację rewitalizacji rezydencji (kolejne remonty konserwatorskie zabytków) i regenerację środowiskową¹².

Cele są powiązane prawnymi i etycznymi zobowiązaniami. Ich wspólna realizacja wynika z wiarygodności opieki nad zabytkami i przyrodą, którą warunkować będą:

- a) wdrożenie w praktykę społeczną postulatu reintegracji aksjologicznej, która wzmocni inkluzywny i partycypacyjny profil działań głównie pierwszego celu ogólnego z pozytywnymi prognozami dla trzeciego celu;
- b) koszty stałe na poziomie nie gorszym niż w br.;
- c) realizacja 31 działań w zadaniu pt. „Królewski zespół pałacowo-ogrodowy w Wilanowie – turystyczna perła Europy”¹³ oraz kolejny etap cyfryzacji muzealiów w prowadzonym przez muzeum konsorcjum projektowym (trzecim) z finalizacją celów szczegółowych w 2028 r.

Każdy z celów głównych wzbogacić mogą dotacje:

¹² Postulat pokoleniowy Re:generacja jest już stałym elementem debaty o zmianach klimatycznych na świecie w ramach Dyrektywy Środowiskowej a obecnie Dekady Odtwarzania Ekosystemów 2021-2030, ogłoszonej przez ONZ.

¹³ Zakres projektowy w latach 2025-2028: badania archeologiczne; Muzealny System Informacji Przestrzennej; IT; aktywności edukacyjne; zwiększenie kompetencji kadry; konserwacja i restauracja: obiektów architektonicznych, dekoracji rzeźbiarskich i malarskich, elementów małej architektury ogrodowej i wnętrz pałacowych; remont dachów korpusu głównego pałacu; remont i przebudowa zaplecza północnego pałacu i remont instalacji kotłowni; remont tarasów skrzydła pd. pałacu; poprawa bezpieczeństwa energetycznego muzeum; remont Domku Dozorcy (kasa); montaż arbotagów; prace konserwatorskie w boskietach; promocja i zarządzanie projektem. Koszt: 45 106 740,66 zł brutto.

- tzw. Priorytetu FENX.07 Kultura, Działania FENX.07.01: Infrastruktura kultury i turystyki kulturowej w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (nabór nr FENX.07.01-IP.04-001/24). Zespół muzeum czeka na rozpatrzenie aplikacji.

- Programu Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027, Priorytet FERC.02 Zaawansowane usługi cyfrowe, Działanie FERC.02.03 Cyfrowa dostępność i ponowne wykorzystanie informacji. Wniosek opracowany we współpracy z instytucjami uczestniczącymi w konsorcjum projektowym,

- podniesiona wysokość dotacji podmiotowej, budżetowe dotacje celowe, większe od zaplanowanych przychody własne i inne środki pozabudżetowe (np. po zmianie katalogu beneficjentów w konkursach projektów środowiskowych – instytucje kultury są wykluczone obecnie).

Stałymi częściami każdego z celów ogólnych i tematem warsztatów strategicznych, w tym parametryzowania zadań w ujęciu zrównoważonej karty wyniku (BSC), będzie dążenie do:

- wzmocnienia marki muzeum i jej wiarygodności w opiece nad wartościami kultury i natury oraz infrastrukturą techniczną, cyberbezpieczeństwa i IT,
- okresowej weryfikacji ryzyk w opiece nad zasobami i przeciwdziałanie ich wystąpieniu, także w perspektywie deprecjacji marki¹⁴,
- uzyskania dodatkowych środków finansowych – stałego zwiększenia wysokości dotacji podmiotowej, otrzymania dotacji celowych ze środków budżetu państwa (u Organizatora, w funduszach celowych i programach Unii Europejskiej) i ustanowienia dla muzeum wieloletniego programu rządowego rewitalizacji zabytków i regeneracji środowiskowej, a także do zwiększenia przychodów pozabudżetowych, zgodnie z § 15 statutu¹⁵.

Wymienione wyżej dążenia adresowane do źródeł budżetowych skutkują opracowaniem odpowiednich aplikacji, co jest mierzalne, i zabiegów perswazyjnych, których rezultat nie zależy od muzeum. Zmniejszeniu liczby wniosków o dotacje celowe budżetu sprzyjać będzie znaczące podniesienie dotacji podmiotowej ponad poziom 2024 r. i ustanowienie dużych programów finansowania (UE, wieloletni program rządowy). W każdym z tych przypadków będzie konieczna pozytywna korekta niniejszej oferty. Natomiast zwiększenie przychodów pozabudżetowych, innych niż ze sprzedaży biletów, wydawnictw i najmu, będzie – jak dotąd - przeznaczone na realizację misji społecznej, zależnie od uzgodnień ze sponsorami, darczyńcami i wymiany świadczeń. Ponadto atrakcyjna rezydencja przyciąga partnerów z ich budżetami przeznaczonymi na wspólne projekty, które zagęszczają ofertę muzeum. Pomieszczenia pałacowe są zasadniczo wyłączone z komercyjnych eventów. Częste oczekiwania przemysłów kulturowych segmentu *entertainment* wobec prestiżowej rezydencji może zaspokoić tzw. Wielka Grotarnia, oczekująca na zakończenie adaptacji pomieszczeń o pow. 1200 m kw. (zał.1).

Podkreślić trzeba, że zbiorcze cele opieki na zabytkami są długoterminowe, więc częściowy wybór priorytetów (celów krótko- i średniookresowych) do realizacji jest obciążony ryzykami utraty wartości przez inne obiekty. Realizm oceny możliwości budżetowych i wykonawczych wyznaczył granicę oczekiwań wobec dotacji podmiotowej, wyższej od zaplanowanej na 2025 r. o co najmniej 8 mln zł, co roku waloryzowanej.

Muzeum wykonuje swoje obowiązki w granicach posiadanych środków finansowych w ramach mecenatu publicznego, sprawowanego przez instytucje kultury i ich organizatorów na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności

¹⁴ Propagowanie sukcesów w sytuacji utraty wartości zabytków skutecznie i na długo obniży wiarygodność muzeum i jego reprezentantów. Warto wskazać na etyczne stosowanie (kwestia wyboru intencji) zasad wywierania wpływu na ludzi takich jak wzajemność, zobowiązania i konsekwencje, dowód społeczny, przekonanie gości muzeum do lubienia kogoś w budowaniu wspólnot zainteresowań (wzorce osobowe w Wilanowie), wyłaniania naturalnych autorytetów i liderów opinii na podstawie ich zalet, wywołania poczucia zagrożenia utratą, wykluczeniem (sic!) - za R. Cialdinimi z modyfikacjami dla potrzeb muzeum. Por. https://pl.wikipedia.org/wiki/Robert_Cialdini [dostęp: 05.10.2024].

¹⁵ „Muzeum może prowadzić, jako dodatkową, działalność gospodarczą w zakresie zbieżnym lub nie kolidującym z jego działalnością podstawową, uzyskane przychody wykorzystując na realizację zadań statutowych” w wyluczonych zakresach.

kulturalnej¹⁶, ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹⁷, a wobec muzealiów i publiczności na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach¹⁸, w odniesieniu do zabytków - ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i o opiece nad zabytkami¹⁹ i do przyrody według postanowień ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody²⁰ oraz szczegółowych przepisów, które wynikają z wymienionych ustaw, ustaw budżetowych, innych, mających zastosowanie w instytucji aktów prawa materialnego oraz programów polityk rządu i właściwych samorządów terytorialnych. Umowy cywilno-prawne regulują współpracę z innymi podmiotami.

XXX XXXX XXX

Spółeczeństwo

Wpisana w dorobek pokoleń zespołu pracowniczego etapowa zmiana - postępująca ku muzeum kultury i natury, z największym zaawansowaniem w edukacyjnym i informacyjnym przesłaniu (wraz z wystawami) zyskała akceptację i stanowi sprawdzony kierunek misji. Jest fundamentem wszelkich form społecznego zaangażowania w opiekę nad zabytkami i ochronę przyrody oraz w profilowanie programów muzeum w następnych dekadach²¹. Ich rdzeniem będzie wspólnotowe podejście do relacji z miejscem. Ścieżka emocji, wiedzy i wartości, wyrażona sekwencją współodczuwania - współrozumienia - współdziałania jest sprawdzoną metodą w zintegrowanej edukacji, znaną od wieków w humanistycznym nurcie pedagogiki grup w każdym wieku. Jej zaletą jest nieustanne ponawianie reintegracji aksjologicznej, której muzeum będzie gospodarzem (i sokratejskim akuszerem), źródłem wiedzy i kronikarzem autorskich pomysłów.

Wątki wskazane w celach szczegółowych i zwarte w nich propozycje są kanwą programów edukacyjno-informacyjno-wystawienniczych, sukcesywnie dostosowywanych do upodobań dotychczasowej publiczności i oczekiwań potencjalnych gości, których zainteresowania okresowo muzeum będzie sprawdzać. Dlatego obszary „Edukacja”, „Wystawy”, „Wydawnictwa” tworzą powiązany ze sobą pakiet projektowy, mający na celu realizację zbieżnych celów społecznych. Projekty różnią się sposobem realizacji. Badania naukowe, dostępność, budowanie publiczności, komunikacja i wynikająca z jej potrzeb digitalizacja (czytaj: cyfryzacja) nie są wyodrębnionymi z nich aktywnościami, ale stanowią narzędzia zarządcze służące uzyskaniu celów szczegółowych. Zakładane efekty społeczne są wpisane w obszar edukacji, jak wszystkie sposoby formacyjnego oddziaływania muzeum i wpływu otoczenia społeczno-gospodarczego. Modyfikacje strategicznych obszarów zależności będą od przebiegu zaproponowanej integracji funkcjonalnej instytucji w jej organizacji i relacjach zewnętrznych. Sprawdzone w ponowionych badaniach opinii publicznej (poprzednie 2018 i listopad 2024 r.) i wypracowane z publicznością w warsztatach reintegracji aksjologicznej propozycje będą wskazówkami weryfikowania programów edukacyjnych i komunikacyjnych w związku z lokalnymi potrzebami, szkołami i politykami społecznymi w kraju.

Kształtowanie postaw obywatelskich wobec dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego jest głównym nurtem, w który zaangażujemy publiczność. Ekspozycje czasowe będą kanwą relacyjnego „budowania publiczności”. Program wystawienniczy skoncentruje się na fenomenie miejsca i relacyjnego (wzajemnego) oddziaływania ze światem współczesnych emocji i wyobrażeń, przyciągając

¹⁶ t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 87.

¹⁷ t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, 1273, 1407, 1429, 1641, 1693, 1872, z 2024 r. poz. 858, 1089.

¹⁸ t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 385.

¹⁹ t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1292.

²⁰ t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1478.

²¹ Źródłem wielu inspiracji zarządczych i społecznych jest seria wydawnictw „Muzeologia”, powołana w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie i współwydawana z partnerami poszczególnych tomów. Publikacje umożliwiają przegląd idei muzeologii z uwzględnieniem polskich propozycji doświadczeń metodycznych i praktycznych rozwiązań. https://www.wilanow-palac.pl/seria_muzeologia.html [dostęp: 05.10.2024].

uwagę ku dawnym wzorom kultury i jej miejsca zbiorowej świadomości narodowej. Patroni muzeum pozostawili po sobie olbrzymią liczbę kryteriów opisujących dobre, mądre i społecznie użyteczne życie.

Przedstawiona propozycja programu jest zgodna z tendencjami w nowoczesnej muzeologii, kładącej nacisk właśnie na humanistyczny genotyp muzeów, służebny wobec potrzeb człowieka i społeczeństw, zrodzony z badań świata i dorobku innych ludzi oraz – co najważniejsze – z ofiarności wobec tych szlachetnych motywów. W nowoczesnych politykach genotyp ten stanowi o spójności społecznej, składa się na kapitał społeczny, a czynnikiem jego stabilizacji jest również wiarygodność w opiece nad dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym oraz atrakcyjność prezentacji historycznego *imaginarium* z jego śladowymi emanacjami i zniekształceniami we współczesności. Tożsamość konkurencyjna muzeum będzie krzepła, jeśli będzie stale budzić zaufanie do widocznych gołym okiem efektów opieki. Jej stan będzie wyrazem wzajemnego szacunku gości muzeum, decydentów, personelu instytucji i jej partnerów. Zaangażowanie społeczne rewaloryzuje kapitał symboliczny, niekiedy uznawany za źródło tworzenia innych kapitałów. Marka muzeum jest marką narodową i obrazem aspiracji Polaków w oczach własnych i świata.

Tytuł programu działania muzeum wyraża intencję kontynuacji głównych założeń w celu wzmocnienia skutków pozytywnej reintegracji aksjologicznej w spotkaniu wartości miejsca z wartościami, które przynoszą gości instytucji. Wspólna przestrzeń aksjologiczna wytyczy ramy wiarygodnej, wspólnotowej opieki nad materialnymi i symbolicznymi wartościami kultury i natury królewskiej rezydencji. Intencją programu będzie zaangażowanie w nią jak najliczniejszych interesariuszy oraz wprowadzenie ich talentów, poglądów, oczekiwań, potrzeb i wartości do uzgodnień, których celem będzie zawiązywanie i kształtowanie się muzealnych i sąsiedzkich wspólnot zainteresowań, także w wybranych i wyremontowanych dla ich potrzeb kolejnych budynkach i w zrekonstruowanych ogrodach czy w okolicznych szkołach, świetlicach. Aktywności wspólnot staną się częścią muzeum i jego oferty, zwiększą jej atrakcyjność, zasięg wpływu, wszechstronność i ewentualnie przychody do reinwestowania w program. Przedmiotem uzgodnień będą kodeks etyczny, sposoby wyłaniania celów i ich realizacji. Muzeum wzbogaci się o doświadczenia gości nie tylko w dziedzinach opisujących fenomeny miejsca. Zespół muzeum realizuje już podobne założenia w rekonstrukcji historycznej – kulinarnej, haftu, kaligrafii, koronki klockowej itp. Wspierają go wolontariusze historyczni i przyrodniczy, np. także firmy realizujące obowiązki ESG czy projektowanie usług ekosystemowych.

Profesjonalni organizatorzy koncertów i przedstawień teatralnych znajdują w muzeum atrakcyjne środowisko zawiązywania przyjaznych relacji z publicznością w aurze wartości miejsca. Synestetyczne oddziaływanie muzyki, sztuki słowa, dzieł sztuki, przyrody i zabytków integruje zmysły wokół pozytywnych emocji i potrzeb poznawczych. Może zachęcić odbiorców do kolejnych wizyt w muzeum, czego potwierdzeniem jest stała publiczność koncertowa i rosnące oczekiwania frekwencyjne i repertuarowe. Przykładem społecznego sukcesu jest dwadzieścia przedstawień plenerowego teatru szekspirowskiego, które obejrzało 34,5 tys. widzów ostatniego lata!!! Wykonawcy w wypowiedziach często nawiązują do historii i sztuki pałacowej. Celem projektów muzycznych będzie poszukiwanie innowacji w prezentacji zbiorów muzeum w związku z repertuarem i budowanie strategii prezentacji wielu gatunków sztuki, podniesienie kompetencji w cyfrowej oprawie zdarzeń.

Wszechstronność pracowników i współpracowników

Postawę kadry muzeum ocenia jego publiczność i interesariusze. Jest to relacja zwrotna, która służy współpracy i stabilizacji etycznej. Dlatego podstawowa opieka nad dawną rezydencją królewską i historycznym muzeum, promocja, popularyzacja ich wartości i oddziaływanie kulturowe (auratyzm) są tworzywem programowej pracy, zawsze w służbie społecznej zespołu muzeum – wszystkich pracowników i pracowników bez wyjątku, równocześnie z ich specjalizacjami zawodowymi. Stwierdzenie, że perspektywa gości muzeum jest również sposobem jego widzenia przez pracowników nie może być banalizowana.

Dorobek i zakres oddziaływania muzealnej edukacji i informacji będą wzbogacone o nowe aktywności partycypacyjne i inkluzywne na rzecz rewitalizacji zabytków, regeneracji środowiskowej, rekreacji, muzeoterapii, ogrodów społecznych, wolontariatu (indywidualnego, korporacyjnego) etc. W dyskusji o przestrzeni będą zdefiniowane wartości wyodrębnionych miejsc i ich zagrożeń. Jedną z zalecanych metod pracy społecznej będzie obserwatorium dzieł sztuki, krajobrazu, ekosystemów, ostoi etc. Obok koneserów sztuki program wspólnot będą tworzyć m.in. miłośnicy róż albo obserwatorzy ptaków, bobrów, gatunków inwazyjnych, uczestnicy prac porządkowych (jak dotąd) i przyrodnicy badający usługi ekosystemowe w podtrzymywaniu życia pod wpływem degradacji środowiskowej. W przyszłości bilanse tego rodzaju mogą być źródłem przychodów z kompensacji zabudowanego sąsiedztwa. W rezultacie otrzymamy wytyczne i wsparcie w staraniach o poprawę stanu zabytków i przyrody, bezpieczeństwa publicznego, nawet w razie kryzysów i stanów nadzwyczajnych. Wspólnoty będą jak start-upy technologiczne wprowadzać innowacje techniczne i ekonomiczne w działanie muzeum. Legitymacja społeczna pozwoli muzeum na pozyskanie środków finansowych na rewitalizację i regenerację, także ze źródeł pozabudżetowych.

W latach 2025 i 2026 zostaną zorganizowane warsztaty strategiczne, które zweryfikują programy edukacyjne i in-formacyjne reintegracji aksjologicznej (pracowników i gości), zostaną ponowione badania publiczności metodą intuicyjnych skojarzeń (IA - ostatnie w 2018 r.) i wywiadu jakościowego co dwa lata. Muzeum będzie wydawać cyfrowy rocznik edukacji muzealnej, adresowany do kadr instytucji kultury oraz przedsiębiorczyń i przedsiębiorców w sferach edukacji publicznej, domowej, nieformalnej, filiacji z animacją kulturową i narzędziami cyfrowymi. W badaniach wezmą pracownicy, aby poznać ich opinie pod kątem identyfikacji ze społecznymi celami działania muzeum. Diagnoza ukierunkuje strategiczne i motywacyjne szkolenia.

Zarządzanie instytucją

Zaproponowane w programie cele strategiczne będą przedyskutowane w serii warsztatów. Zmianie ulegnie regulamin organizacyjny w obecnych ramach statutowych. Zmiany będą podporządkowane pomiarom efektywności realizacji celów i ocen jakościowych rezultatów w każdym ujęciu czasowym i przedmiotowym. Zrównoważona karta wyniku będzie narzędziem optymalizacji. O ile procesy analityczne - w zakresach finansowym oraz klientów segmentu edukacyjnego i komunikacji społecznej - są już cyzelowane w pracy zespołowej w realizowanych zadaniach, o tyle przyszły i kolejny rok będą kluczowe w ustaleniu perspektyw procesów wewnętrznych i atestacji stanowisk pod kątem zachowania społecznie wiodących aktywności oraz potencjału wzrostu oferty oraz bezpieczeństwa zasobów instytucji, także z udziałem podmiotów zewnętrznych.

Sprawdzona będzie zarządcza spójność celów w średnio- i długookresowych planach, weryfikowana badaniami oczekiwań publiczności i jej gotowości do zaangażowania się w tworzenie programu. Postawa pracowników i ich zaangażowanie w realizację misji muzeum będzie kluczowym czynnikiem zmiany. Warsztaty innowacyjne i kompetencji negocjacyjnych będą wpisane w obligatoryjne szkolenia pracowników i zaproszonych interesariuszy. Promowane będą konkursy w zatrudnianiu osób sprawdzonych jako wolontariusze, zleceniobiorcy czy wykonawcy dużych usług. Interdyscyplinarność pracowników i zdolność do pracy zespołowej będzie znaczącym czynnikiem sukcesu instytucji, podobnie jak umiejętność odpowiedzialnego przyjmowania przez nich ról kierowania projektami i wykonywania delegowanych uprawnień.

Wdrożenie powyższych założeń polegać będzie na elastycznych przesunięciach akcentów merytorycznych i organizacyjnych wewnątrz instytucji i ich stałej weryfikacji. Prawdziwym wyzwaniem, do czego muzeum powinno się przygotować, będzie stopniowe przyjmowanie fragmentów polityk społecznych wszystkich szczebli, czego trzeba się spodziewać na podstawie diskutowanych tez dalszej decentralizacji ustroju Polski. Niezależnie od obranych kierunków, delegowanie uprawnień w dół spowoduje interoperatywność instytucji obdarzonych zaufaniem i będących gospodarzem szeroko uznanych wartości w takich dziedzinach jak edukacja szkolna i nieformalna oraz rodzinna, jak pomoc

socjalna i prewencja zdrowotna, ochrona zabytków i przyrody, czy po prostu dobrostan w życiu. Bariery procesu jest profesjonalizacja kadr i wolontariatu. Decentralizacja ustroju państwa na rzecz demokracji obywatelskiej, deliberatywnej właśnie we wspólnotach, stawia muzea w korzystnej sytuacji. Dlatego zostały wskazane przez Światową Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju jako najważniejszy rodzaj instytucji kultury w lokalnym rozwoju społeczno-gospodarczym²². Dekoncentracja niektórych kompetencji organów administracji publicznej, np. w zakresie ochrony zabytków, jest innym, wciąż rzadko stosowanym instrumentem usprawnienia państwa i budowania zaufania na wielu poziomach relacji zawodowych. W każdym razie muzeum będzie uczestnikiem projektów w zakresie muzeo- i arteterapii, ucząc się jednocześnie standardów opieki zdrowotnej i barier odpowiedzialności prawnej i etycznej. W dogodnych warunkach zewnętrznych muzeum będzie objęte pilotażem w sprawdzeniu skuteczności podobnych rozwiązań.

Wybór obszarów i celów szczegółowych spośród średnio ok. 50-60 zadań w roku, złożonych w sumie z ok. 450 - 550 działań nie jest trudny i wymaga złożonej korelacji. Muzeum stosuje zadaniowy system organizacji pracy, co oznacza, że kurator planuje i realizuje zadanie w każdym z obszarów. Nie ma wystawy bez oprawy edukacyjnej i informacyjnej w każdym kanale informacyjnym, a zatem bez marketingu, promocji etc. Nie ma konserwacji czy remontu bez badań, mediów, ustalania programu funkcjonalno-użytkowego i bezpieczeństwa majątku i ludzi. Gniazdowa organizacja pracy zespołowej pod kierunkiem projektowego lidera, pod bieżącą kontrolą kierownika odpowiadającego za monitoring finansowy i jakościowy oraz okresowymi korektami na wniosek komitetu sterującego jest nastawiana na zbiorcze cele, określone jako metoda działania, opis ról i przedmiot delegowania uprawnień, proces planowania (od pomysłu przez projekt do zadania i podsumowania) i zasadniczy społeczny efekt – wszystko w ramie przyznanego zasobów do wykorzystania. *De facto* muzeum nie ma innych efektów swojego działania. Kontrola jakościowa daje na bieżąco pojęcie o danym działaniu, zwłaszcza o swoistych cechach pomiaru zaawansowania i rezultatu.

Wprowadzenie do macierzy zarządczej zrównoważonej karty wyniku umożliwi korelaty obszarowe za pomocą mierników zadań i działań, co jest do stopniowego wdrożenia w latach 2025-2026, o ile będzie możliwe rozwinięcie boleśnie wdrażanego, innowacyjnego systemu BPMS zarządzania procesowego i zatrudnienie osoby, która będzie zajmowała się generowaniem zbiorczych danych i je okresowo sprawdzała. Rolę kreatywną i kontrolną w konkordacji perspektyw BSC każdego zadania będą pełnił koordynatorzy. Dotychczas realizowany system zadaniowy pozwalał na bieżącą całkowitą kontrolę prawno-finansową procedur zapewniających osiągnięcie celu. Natomiast oceny jakościowe były uzależnione dość dynamicznie, zależnie od uwarunkowań takich jak inflacja, pandemia, niespodziewane awarie i szkody środowiskowe, zmiany kadrowe, zmiany umów po stronie partnerów czy oczekiwania na nie dość liczne i niewystarczające dotacje celowe z ich odrębnymi uwarunkowaniami i rocznymi rozliczeniami. Każde działanie było więc obciążone ryzykiem wielu uzasadnionych zmian pomiaru. Liczba czynności zarejestrowanych w planie zamówień publicznych obejmuje ponad 1000-1100 rocznie zarejestrowanych zgłoszeń i korekt w ok. 175 typach wydatków według prawnej klasyfikacji usług i towarów.

Korzystne rozwojowo i intelektualnie doświadczenia organizacyjne i merytoryczne z opracowania schematów informatyzacji procesów decyzyjnych (BPMS) były udziałem ponad dwudziestu pracowników i kilku firm informatycznych. Wciąż niedoskonałe oprogramowanie będzie – mam nadzieję – zastąpione systemami wspomagającymi procesy zaradcze opartymi na sztucznej inteligencji. Kilkoro pracowników ma talenty odpowiednie do tego rodzaju wyzwania.

Zostaną uproszczone struktury i uaktualnione zakresy jednostek organizacyjnych na rzecz produktywnego podejścia i elastycznego reagowania na zmiany w otoczeniu społeczno-gospodarczym i wewnątrz instytucji. Liczba obowiązków już teraz jest na tyle duża, że efektem zrealizowania dużych

²² Por. *Kultura w rozwoju lokalnym. Jak muzea zmieniają nasze otoczenie?* Pod red. D. Folgi-Januszewskiej we współpracy A. Czarneckiej i M. Pierepioki, wyd. OECD, ICOM, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa 2021, ss. 155.

projektów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej będzie zatrudnienie dodatkowych osób. Nie uzyskanie tych środków pomniejszy możliwość zaspokajania potrzeb wynikających obsługi publiczności i funkcji technicznych przy zabytkach.

Wypracowanie w zespole nowego regulaminu organizacyjnego zwińczy wdrożenie zrównoważonej karty wyniku. Do tej pory było prowadzone w konsultacji z liderami opinii i jakości pracy. W załączeniu przedstawiam rezultat tych konsultacji (zał. 2). Dyskutowana zatem będzie działowa struktura organizacyjna, w której wiele komórek organizacyjnych będzie połączonych, aby spłaszczyć ich hierarchię i wzmocnić świadomość znaczenia zarządzania zadaniowego, odpowiedzialności liderów wyłonionych z zespołu oraz pomiarów jakościowych (kontroli). Nową wersję misji (tożsamości konkurencyjnej) i wizji (przewagi konkurencyjnej) zespół muzeum i jego publiczność opracują po zrealizowaniu kolejnych remontów i konserwacji, odtworzeniu wystaw stałych i zmianach w otoczeniu społecznym.

Biorąc pod uwagę wyzwania środowiskowe, będzie konieczne utworzenie stanowiska zastępcy dyrektora ds. przyrody, co usankcjonuje ewolucję ku muzeum kultury i natury - w muzeum pracuje już kilkunastu przyrodników.

Nowa organizacja muzeum uwzględni toczącą się w muzeum od ponad dekady ewolucję zarządzania macierzowego, profesjonalizację umiejętności zadaniowych i cyfrowych oraz rosnące oczekiwania pracowników wobec formalnej proceduralizacji zadań, co odbieram jako objaw odpowiedzialności. Nowy regulamin ułatwi przestrzeganie standardów kontroli zarządczej. Sformułowany będzie w taki sposób, aby nie było konieczności jego aktualizacji wraz z częstymi zmianami prawnymi oraz narastającą fluktuacją kadr, coraz bardziej cechujących się różnym poziomem kompetencji zawodowych (kwalifikacji, umiejętności, doświadczenia i wiedzy) i etosu jakości pracy. Zniesiona będzie podległość działów wobec zastępców dyrektora, którzy wraz z koordynatorami współtworzą komitet sterujący dla wszystkich zadań, czyli wobec wszystkich działów. Zastępcy dyrektora dysponują szerokim zakresem nadzoru nad wykonywaniem zadań na każdym ich etapie oraz nad funkcjami muzeum. Innowacyjny charakter zmiany wynika z konieczności wzmocnienia wykonywania obowiązków w zakresie kontroli zarządczej, co istotnie ułatwia wdrażany do pracy elektroniczny system zarządzania procesami oraz obiegu dokumentów, który jest wdrażany. Doprecyzowano w strukturze organizacyjnej rozwiązania koordynacji merytorycznej i nastawienia prosprzedażowego. Uwzględniono rozbudowę funkcji edukacyjnych, w tym tworząc jeszcze lepsze niż dotąd podstawy do rozwoju rekonstrukcji historycznej.

Rola związków zawodowych w doskonaleniu warunków pracy doceniam, także w staraniach o pozyskanie dodatkowych środków na wynagrodzenia spoza muzeum. To kluczowy problem utrzymania zespołu przy wzroście średniej wieku. Dla muzeum podobnie jak dla kraju prognoza demograficzna regulująca potrzeby rynku pracy, zakłada jak najdłuższe zatrudnienie osób starszych pod warunkiem utrzymania sprawności zawodowej. W muzeum zakładać trzeba zatrudnienie cudzoziemców o nie wymagających oczekiwania płacowych (najpewniej z krajów trzecich), przewidując także związane z tym ryzyka.

Edukacja

Elastyczne i włączające strategie edukacyjne – propozycje dla publiczności wsparte narzędziami komunikacji społecznej – powinny być analizowane co roku pod kątem misyjnych możliwości wykonawczych i oczekiwań odbiorcy. Zamierzone uspołnienie perspektyw planistycznych wzmocni sekwencyjne narastanie rezultatów rewitalizacji i będzie sprzyjać dobremu pozycjonowaniu edukacyjnej marki instytucji, wizerunku miejsca wartości - atrakcyjnego i przyjaznego, zadbanego i nasyconego opowieściami. Podstawą edukacyjnego wpływu są zasoby wiedzy w każdej formie publikacji, jak np. wystawy, wydawnictwa, badania i dokumentacja zabytków, projekty budowlane etc. Na podstawie dotacji podmiotowej zaplanowanej na rok 2025 muzeum przyjmie kontynuację następujących, sprawdzonych w relacji z publicznością założeń ostatnich lat:

1. Rozwój zasobów wiedzy:
 - 1.1. Zwiększanie w społecznej świadomości wartościowych odwołań do postaci króla Jana III, jego znaczenia dla historii i kultury Rzeczypospolitej.
 - 1.2. Popularyzacja historii rezydencji wilanowskiej, jej mieszkańców, kolekcji i zasobów przyrodniczych.
 - 1.3. Poszerzanie wiedzy o kulturze i obyczajach epoki króla Jana III, w tym o sarmatyzmie oświeconym.
 - 1.4. Integracja i włączanie różnorodnych perspektyw interpretacyjno-kulturowych, naukowych, historycznych i estetycznych dotyczących szeroko pojętego dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnego, jak i niematerialnego oraz dziedzictwa przyrodniczego rezydencji wilanowskiej.
2. Narracyjne wzbogacanie kierunków rozwoju programu edukacyjnego:
 - 2.1. Utrzymanie i rozwój programów edukacyjnych popularyzujących wiedzę o kulturze i historii Rzeczypospolitej czasów Jana III, idei muzeum założonego przez Stanisława Kostkę Potockiego oraz historii Wilanowa.
 - 2.2. Powiązanie nowych programów edukacyjnych z planowanymi zmianami na ekspozycji w pałacu: rozwój aktywności popularyzujących wiedzę o kolekcji, kolekcjonerach, dawnych rzemiosłach artystycznych, archeologii, astronomii; parku: wydarzeń edukacyjnych dedykowanych wilanowskiej kolekcji roślin egzotycznych (Oranżeria), zmianom nasadzeń w ogrodach historycznych; terenu muzeum (folwark, Gajówka): historia gospodarza folwarku wilanowskiego, kultury wiejskiej XVII-XIX w., edukacja ekologiczna oraz z wystawami czasowymi (nowa galeria).
 - 2.3. Rozbudowę programu narracyjnego muzeum o nowe formy organizacyjne i tematyczne – wątki związane z folwarkiem, bardzo bogatą historią Wilanowa, społecznym zaangażowaniem i świadomością (zwłaszcza młodzieży).
 - 2.4. Dalszy rozwój programów edukacyjnych wzmacniających przewiązania treściowe między zagadnieniami z obszaru kultury i natury rezydencji wilanowskiej, ułatwiających publiczności rozumienie całokształtu procesów wpływających na kształtowanie się krajobrazu kulturowego muzeum z ustanowieniem obserwatorium krajobrazu.
 - 2.5. Rozwój programów opowiadających o otoczeniu rezydencji wilanowskiej – folwarku, kontekście Wilanowa i Urzecza; także poprzez gromadzenie archiwum społecznego.
3. Wzmocnienia kompetencji – program edukacyjny muzeum wspiera rozwój kompetencji kluczowych w XXI wieku (uczestników i personelu):
 - 3.1. Komunikacji, myślenia krytycznego i rozwiązywania problemów ekologicznych – tworzy okazję do dialogu społecznego, wzmacniając kompetencje komunikatywne, umiejętności analizy i interpretacji źródeł.
 - 3.2. Kreatywności i innowacji – poprzez korzystanie z potencjału artystycznego kolekcji wilanowskiej, wzmacniając kompetencje twórcze społeczeństwa, sprzyja tworzeniu przemysłów kulturowych w oparciu o historyczne rzemiosła.
 - 3.3. Społecznej odpowiedzialności – poprzez modelowanie postaw poszanowania dla zasobów kulturowych i przyrodniczych muzeum, obejmujące zakres zachowań przygotowujących do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, rozwijane poprzez ofertę wolontariatu, praktyk i staży oraz działań społecznych.
 - 3.4. Zdolności uczenia całościowego – wspomaganie uczenia na wszystkich etapach rozwoju człowieka.
 - 3.5. Współpracy i przywódctwa – tworzenie programów edukacyjnych wspierających inicjatywę i współpracę między uczestnikami.
 - 3.6. Otwartości na wielokulturowość – programy poświęcone przeciwdziałaniu agresji i dyskryminacji oraz promujące postawy otwartości i tolerancji. Poruszane wątki wielokulturowe oraz krytyczna refleksja wobec inności – poczynając od odmienności w sztuce, pozwolą szerzej spojrzeć na relacje społeczne.

- 3.7. Umiejętności cyfrowych – wykorzystanie nowych rozwiązań komunikacyjnych i technologicznych w realizacji programów edukacyjnych oraz likwidację wykluczenia cyfrowego seniorów.
4. Formowania postaw:
 - 4.1. Muzeum buduje postawy poszanowania dziedzictwa narodowego zarówno historycznego i przyrodniczego Wilanowa oraz odpowiedzialności za jej zachowanie dla kolejnych pokoleń,
 - 4.2. Kształtuje postawy patriotyczne w modelowaniu wzorców zachowań w odniesieniu do twórcy wilanowskiej rezydencji – Jana III i twórcy muzeum – Stanisława Kostki Potockiego, a także jego kustoszki – jak Aleksandryna Potocka.
 - 4.3. Ofertą wolontariatu i programem działań społecznych pobudza i kształtuje postawę zaangażowania obywatelskiego i współdziałania na rzecz spraw ochrony dziedzictwa krajobrazu kulturowego w kontekście narodowym i lokalnym.
 - 4.4. Poprzez programy muzeoteapeutyczne i międzypokoleniowe muzeum wpływa na kształtowanie i budowanie relacji, empatii i społecznego zaangażowania.
5. Rozwój publiczności – odbiorców programów edukacyjnych:
 - 5.1. Tworzenie nowych przestrzeni edukacyjnych całorocznych oraz sezonowych.
 - 5.2. Podtrzymywanie dobrych relacji ze szkołami i biurami podróży, pozwalających na utrzymanie albo zwiększenie frekwencji grup edukacyjnych.
 - 5.3. Pozyskanie nowych odbiorców indywidualnych: rodzin z dziećmi 0-4 lat, młodzieży, studentów, osób dorosłych w wieku 25-40 lat.
 - 5.4. Rozwijanie oferty programu dla osób, które pragną samodzielnie zwiedzać muzeum w przestrzeni folwarku i ogrodu wilanowskiego.
 - 5.5. Pozyskiwanie odbiorców poprzez podejmowanie nowych wątków tematycznych oraz dedykowanie programów precyzyjnie zdefiniowanym grupom celowym, np.: mniejszości etnicznej, grupy wykluczone, grupy ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, osoby w podeszłym wieku.
 - 5.6. Rozwijanie edukacyjnej oferty obcojęzycznej w programach i materiałach do samodzielnego wykorzystania przez zwiedzających.
 - 5.7. Organizacja akcji edukacyjnych poza siedzibą muzeum bądź wydarzeń edukacyjnych o charakterze ogólnopolskim.
 - 5.8. Wzbogacanie i rozwój oferty programu wolontariatu na nowe obszary współpracy.
 - 5.9. Rozwijanie oferty edukacyjnej polegającej na kultywowaniu i nauce dawnych rzemiosł (kowlstwo, koronczarstwo, snycerka, rolnictwo, krawiectwo itd.).
 - 5.10. Rozwijanie oferty edukacyjnej dla środowisk branżowych/wyspecjalizowanych – szkół artystycznych, rzemieślniczych czy gastronomicznych.

Cele strategiczne programów edukacyjnych:

1. Edukacja przez sztukę i kontakt z naturą:
 - 1.1. Zwiększenie liczby warsztatów edukacyjnych ułatwiających budowanie potencjału kreatywnego społeczeństwa.
 - 1.2. Rozwój wydawnictw edukacyjnych dla dzieci i młodzieży inspirowanych kolekcją wilanowską oraz zasobami muzeum, przeznaczonych dla gości indywidualnych.
 - 1.3. Współpraca przy tworzeniu i realizacji programów edukacyjnych ze środowiskiem artystycznym.
 - 1.4. Utrzymanie i rozwój programów edukacyjnych z obszaru edukacji przyrodniczej, w tym wykorzystujących terapeutyczne właściwości kontaktu z naturą.
 - 1.5. Kształtowanie programu edukacyjnego w oparciu o najważniejsze nurty narracyjne popularyzujące wiedzę o kulturze i historii Rzeczypospolitej czasów Jana III, idei muzeum założonego przez Stanisława Kostkę Potockiego oraz historii Wilanowa.
 - 1.6. Specjalizacja w wybranych tematach, przedstawianych na najwyższym poziomie merytorycznym oraz w jak najbardziej atrakcyjnej i dopracowanej formie.

- 1.7. Wykorzystanie zasobów informacyjnych w publikacjach muzeum, głównie w *Pasażu Wiedzy*, *Silva Rerum* i innych częściach strony internetowej.
2. Kultura uczenia się:
 - 2.1. Promowanie ducha ciekawości i otwartości na nowe idee; dzielenie się radością uczenia,
 - 2.2. Wdrażanie do programu edukacyjnego wyników pochodzących z badań naukowych dotyczących rezydencji wilanowskiej.
 - 2.3. Wspieranie idei ciągłego uczenia się i dzielenia dobrymi praktykami z zakresu edukacji muzealnej.
 - 2.4. Poszukiwanie okazji do poszerzania wiedzy o teorii uczenia się, metodach nauczania, ewaluacji, promocji, organizacji, nowych praktykach w obszarze edukacji.
 - 2.5. Programowanie staży, praktyk, pracy wolontariatu, które odnoszą się do zagadnień związanych z popularyzacją wiedzy o dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym Wilanowa oraz edukacji muzealnej.
 - 2.6. Rozwój programu edukacyjnego w oparciu o najnowsze wyniki badań na temat metod pedagogicznych i terapeutycznego wpływu sztuki i natury na człowieka.
3. Dostępność:
 - 3.1. Zapewnienia dostępu do muzeum na różnych poziomach: dostęp intelektualny, fizyczny, kulturowy, indywidualny, grupowy i międzypokoleniowy. Dbałość o zapewnienie równego dostępu do programu edukacyjnego dla grup ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi oraz osób wykluczonych z udziału w kulturze z powodów ekonomicznych.
 - 3.2. Działania na rzecz likwidacji barier fizycznych, społeczno-ekonomicznych i kulturowych w muzeach. Rozwój oferty dla mniejszości narodowych oraz propozycji edukacyjnych w języku obcym.
 - 3.3. Tworzenie w obrębie muzeum przestrzeni o funkcji relaksacyjnej, a także pozwalającej na wielozmysłowe doświadczanie sztuki, historii, kultury i przyrody.
 - 3.4. Pełna dostępność informacyjna i komunikacyjna.
 - 3.5. Zapewnienie etycznego komfortu przez praktyki równościowe i antydyskryminacyjne oraz tłumaczenie zasad współżycia społecznego.
4. Upowszechnianie pluralizmu perspektyw w edukacji muzealnej:
 - 4.1. Włączanie głosu przedstawicieli różnych środowisk w proces interpretacji kolekcji muzealnej – partycypacja społeczna.
 - 4.2. Zaangażowanie różnych grup społecznych w prace nad rozwojem i udoskonaleniem programu edukacyjnego muzeum: rodzice/rodziny, nauczyciele, młodzież (rady społeczne).
 - 4.3. Uwzględnianie podejścia edukacyjnego w dyskusjach między działami obejmujących planowanie, opracowywanie i wdrażanie projektów i wystaw.
5. Zrównoważony rozwój i regeneracja środowiskowa:
 - 5.1. Komunikowanie o działaniach w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego zarządzania prowadzonych w ramach codziennej działalności muzeum poprzez organizację wydarzeń edukacyjnych mających na celu propagowanie postaw poszanowania dziedzictwa przyrodniczego i pejzażu kulturowego oraz informowanie społeczeństwa o zagrożeniach środowiskowych, jakich doświadcza muzeum, i planowanych projektach naprawy.
 - 5.2. Modelowanie postaw w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i pejzażu kulturowego oraz zarządzania kryzysowego (powodzie, pożary) i w stanach nadzwyczajnych.
 - 5.3. Dążenie do ograniczania wpływu muzeum na środowisko przyrodnicze w obszarze realizacji programów edukacyjnych (*recycling, reuse*, optymalizacja ilości materiałów w tym redukcja wykorzystania syntetycznych materiałów w działaniach edukacyjnych, projektowanie ekologiczne w nowych przestrzeniach ekologicznych).
 - 5.4. Działania w zakresie ekologicznego zarządzania wewnątrz instytucji w celu wzmocnienia przekazu edukacyjnego.

6. Siedem stałych obiektów edukacyjnych i wspólnot zainteresowań – zapewnienie ich funkcjonalności; nowe sale wielofunkcyjne:
 - 6.1. Pompownia – sala edukacji przyrodniczej dla dzieci w wieku 0-10 lat (lokalizacja stała tylko w sezonie letnim, bez zaplecza sanitarnego i ogrzewania, za ok. 2 lat konieczny remont wnętrza),
 - 6.2. Villa Intrata – warsztaty kulinarne, savoir vivre (konieczny remont generalny i dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami),
 - 6.3. Drukarnia – warsztaty drukarskie w piwnicy skrzydła pd. Pałacu (do przeniesienia z powodu niekorzystnych warunków pracy – brak miejsca),
 - 6.4. Wozownia – sala lekcyjna i warsztatowa (remont za 4 lata),
 - 6.5. Scriptorium Villa Nova – dawniej Drwalnia Peldy - miejsce realizacji programów kaligraficznych,
 - 6.6. Domek Lanciego – miejsce realizacji programów rękodzielniczych – spotkań klubów haftu i koronki, warsztatów szycia historycznego, rekonstrukcji strojów i ich elementów,
 - 6.7. Willab – przestrzeń warsztatowa przeznaczona dla społeczności ukraińskiej w procesie integracji uchodźców wojennych, realizacji warsztatów dla grup oraz weekendowych spotkań dla rodzin w ramach Wilanowskiego Laboratorium Pomysłów.
7. Tymczasowe pracownie – sezonowe pracownie:
 - 7.1. namiot przyrodniczy zaaranżowany do realizacji warsztatów o tematyce ogrodniczej i archeologicznej (docelowe lokalizacje po remontach w Domku Ogrodnika, Lamusie, Czworaku, Gajówce),
 - 7.2. namioty rekonstrukcyjne w obozie królewskim – do celów pokazowych rekonstrukcji historycznej (okresowa wymiana poszycia namiotów).

Wystawy

Obszary „wystawy” i „wydawnictwa” są informacyjnym i emocjonalnym fundamentem edukacji i częścią komunikacji społecznej, jeśli przyjąć, że muzeum jest w istocie medium pomiędzy „dawnym” a „nowym”, „lokalnym” a „globalnym”, „popularnym” i „nieznanym”. Oczywiście cechą jest mediacja w transmisji wzorów kulturowych podczas interpretacji historii, znaczeń i wartości²³. Miejscem i zarazem jej przedmiotem są stałe ekspozycje w Wilanowie. Tworzą je salony pałacowe – na zewnątrz, jak np. widoki pałacu, którego ściany zewnętrzne i ogrody stanowią największe, przestrzenne wystawy, oraz historyczne pomieszczenia i poszczególne muzealia. Treści, uroda i stan konserwatorski eksponatów będą nadal przedmiotem wyjaśnień i interpretacji. Stałe treści ideowe dekoracji pałacowych i pomieszczeń od ich powstania wprowadzają w wielkie wątki literatury antycznej i nowożytnej, metaforyki i alegorezy zaczerpniętej z kultury łacińskiej, powstałej w kręgu mitologii i historii antycznego Rzymu, republiki i okresu cesarstwa. Intelktualno-symboliczne wartości dekoracji pałacowych i układu przestrzennego rezydencji zaczerpnięte przez staropolskie *imaginarium* są zasobem etycznym i narracyjnym do wykorzystania w poszukiwaniu lokalnej odrębności w zglobalizowanym świecie. Neoklasycyzyzm kulturowy jest w nim nikły, ale konieczny do zachowania.

Innym przykładem odnowienia zainteresowań historycznych i kształtowania wizerunku Polski w świecie jest zwrócenie uwagi na małe, wciąż istniejące jej społeczności jak Urzeczenie czy Tatarzy. Druga grupa przez osobę swego patrona króla Jana III (osadnictwo 1679 r.) pełni dzisiaj rolę instytucjonalnego repozytorium i kreatora pamięci muzealnej o dawnej Rzeczypospolitej jako o państwie wieloetnicznym i wielokulturowym *antemurale*, które jest częścią historii współczesnych narodów Polski, Ukrainy, Litwy, Białorusi i kapitałem dobrosąsiedzkich relacji, zwłaszcza w czasie obecnej wojny i po jej zakończeniu.

²³ Dorota Folga-Januszewska, *Emocjoneum. Muzeum jako instytucja emocji*, wyd. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, „Muzeologia”, t. 24, Warszawa 2022, s. 209-211.

Zadanie trudne jak wykazała praktyka kilku okresów państwowych polityk kulturalnych i właśnie mimo nich wyzwanie takie stanowi interesujący powód badań i zamówień oryginalnych scenariuszy wystawowych, lekcyjnych, filmowych etc. To także powód do podjęcia produkcji artystycznych w zespołach specjalistów czy półprofesjonalnych pokazów z rekonstruktorami historycznymi. Muzeum ma dobre doświadczenia organizacyjne i bardzo korzystne recenzje. Formy kultury masowej mogą współbrzmieć z coraz rzadziej rozumianymi wątkami klasyki, aby je ożywić.

Wstawy stałe tworzą pokoje historyczne oraz salony wystawowe i ogrodowe z wyeksponowanymi elewacjami pałacu (największe). Z blisko stu pomieszczeń historycznych w ostatnich dwóch dekadach podano zabiegom remontowo-konserwatorskim niespełna połowę – na środki finansowe oczekują kolejne. Wszystkie pomieszczenia przeszły gruntowne remonty, konserwacje i przeobrażenia na ekspozycje i pokoje gościnne rządu PRL (w pn. skrzydle) w latach 1954-1964. Według zasadnych ówczesnych zaleceń przeglądy systemów i elementów konstrukcyjnych, podwieszek dekoracji sufitowych i ściennych powinny odbywać się co ok. 20 lat. Na bieżąco tylko część prac można było wykonać zgodnie z tym założeniem, z powodu braku środków finansowych. Projekty unijne po 2005 r. wydatnie poprawiły sytuację. Muzeum planuje kolejne kampanie konserwatorskie z dotacji UE.

Wystawy stałe tworzą obecnie: *elewacje pałacu, ogrody, parki Wilanowski i Morysiński; Apartamenty Królewskie, Galerie Ogrodowe, Sala Uczty, Apartamenty Księżnej Lubomirskiej, Kolekcjonerstwo Potockich, Galeria Magazynowa, Apartamenty Chińskie i Myśliwskie etc.* W sumie w pałacu 59 pomieszczeń.

Zaplanowane prace konserwatorskie będą się wiązały ze zlikwidowaniem i odtworzeniem w kolejnych latach, także po 2027 ekspozycji w 11 pomieszczeniach historycznych. Wystawy w skrzydle pn., zlikwidowane na czas remontu i nowe ich aranżacje, są w przygotowaniu do realizacji po zakończeniu prac remontowo-konserwatorskich i restauratorskich: na parterze *Gabinet Etruski, Galeria Muzeum zwana, Galeria Krajowidowa, Sień i żeliwna klatka schodowa, Sypialnia Pani, Salon Malinowy i Gabinet.* Kolejne pomieszczenia, *Gabinet przed galerią, Antykamera Króla, Lapidarium, pn. i pd. Galerie ogrodowe, Biała Sala* i na piętrze skrzydła pn. *Trzy apartamenty*, zyskają dokładne programy prac badawczo-konserwatorskich i technicznych, które będą sukcesywnie wdrażane po otrzymaniu korzystnych, zewnętrznych wobec muzeum decyzji finansowych. Skala robót wyniknie z wysokości finansowania. Odłożone w czasie jest opracowanie koncepcji stałych wystaw po remoncie konserwatorskim *Stodowni* (ca 4900 m kw.) na Folwarku Zach. (*o staropolskim gospodarstwie w Wilanowie*) i *Gajówki* w Morysinie (*o historii tego parku wodnego*).

Wystawy cykliczne i pokazy będą miały swoją, jak dotychczas stałą publiczność. Należą do nich plenerowy Królewski Ogród Światła (od 2013 r. ponad 3 mln gości) i mappingi, wystawy tulipanów (8-12 tys. gości w weekend) i inne pokazy florystyczne. Doroczna ekspozycja sztuki z kolekcji OmenaArt Foundation przyciąga dużą publiczność (72 tys. w 2024 r.). Prezentowane będą efekty rekonstrukcji historycznej i prac wspólnot zainteresowań - koronki klockowej i haftu, prac kaligraficznych, wycinanek urzędowych historycznych krojów i szycia; rzemiosł taborowych w letnim obozie czy festiwalu dawnych rzemiosł jako dziedzictwa niematerialnego. Nie wykluczone są inne pokazy plenerowe, nawiązujące do *genius loci*, także w postaci ekologicznych odwołań z donacji pozabudżetowych.

Z wystaw czasowych efekty grudniowych premier w 2024 r. będą obecne w pałacu w 2025 r. – do lipca *Niecodzienne przedmioty codziennego użytku 200 lat platernictwa w Polsce. Z kolekcji prywatnych i zbiorów muzealnych* i studyjna, konserwatorska *wystawa wilanowskiego portretu Anny Jagiellonki* po badaniach porównawczych z innymi jej wizerunkami. Od września 2025 r. będzie dostępna wystawa portretowa *Sobiescy i Stuartowie*. Zostanie pokazana pierwsza odsłona wilanowskich *Rubensianów. Fascynacje kolekcjonerskie*. Przypominająca o śmierci króla Jana III wystawa z innymi pamiątkami będzie połączona z długotrwałą ekspozycją pt. *Medaliony z egzekwi Jana III w kościele św. Stanisława w Rzymie z kolekcji Barberinich* w latach od 2026 r.

W zależności od przebiegu prac konserwatorskich w pałacu podczas trzyletniego programu będą trwały prace przygotowawcze do ekspozycji *Dary i nabytki* (3 ed.), *Krajowidze - 220 lat pomysłu na muzeum kultury i natury według Stanisława Kostki Potockiego* (rekonstrukcja Gabinetu Krajowidów z wariacjami o recepcji przyrody w poł. XIX w.). Wytłumaczeniem wprowadzenia do pałacu saskich dekoracji artystycznych podczas jego dzierżawy przez króla Augusta II zajmiemy się podczas wystawy pt. *Wzorniki do kampanentu Augusta II 1732 r.* Ważnym podsumowaniem dotychczasowych badań i oczekiwań publiczności będzie wystawa *Prawdziwa twarz króla*, poświęcona ikonografii jego władzy. Będzie to również popularyzacja i przyczynek do rozbudowy bazy danych dostępnej na stronie internetowej muzeum: *Sobiesiani*. Kolejne planowane przedsięwzięcie ukaże publiczności *Twórczość artystyczną Fr. M. Lanciego*, powiązaną z domami magnackimi - ich projektami architektonicznymi i karykaturami mieszkańców muzeum i innych pałaców (z londyńską częścią zbioru towarzyskich akwareli).

Wydawnictwa

Pasaż wiedzy - od 2006 r. ponad 3600 artykułów w wolnym dostępie w internecie. Innowacyjny projekt, wspomagający edukację wynikami badań naukowych, jest wiarygodnym źródłem wiedzy o historii i kulturze staropolskiej w europejskim kontekście. Z 1,85 mln zasięgu strony internetowej *Pasaż* ma w momencie opracowania programu 56 835 wyświetleń, 17 334 aktywnych użytkowników. Cele dodatkowym jest pozyskanie i opublikowanie 50-60 artykułów rocznie.

Publikacje książkowe - w l. 2002-2024 – wydano 273 książek: naukowo opracowanych źródeł historycznych, dotyczących historii i znaczenia pamięci o rodzie Sobieskich i kolekcji Potockich. To także serie konserwatorskie poświęcone badaniom architektury, wystroju pałacu i innym muzealium czy refleksji antropologicznej i kulturoznawczej. M.in. na serię *Monumenta Poloniae Culinaria* od 2009 r. składa się 9 opracowań najstarszych książek kulinarnych i poradników dobrego życia, które stały się podstawą popularnej rekonstrukcji historycznej - poznawania i praktycznej interpretacji tradycji żywienia i kultury stołu. Na serię *Silva rerum* od 2008 r. składa się 71 tomów poświęconych tradycji staropolskiej i przemianom społecznym, których bohaterami są wybitne osobowości. Zawierają wiedzę o edukacji, modzie, zdrowiu, życiu rodzinnym i duchowym mieszkańców Rzeczypospolitej Obojga Narodów, antycznych inspiracjach i rolach patronek oraz mecenasów sztuki. *Muzeologię* – od 2010 r. tworzy 25 tomów o praktykach, przemianach i formach rozwoju współczesnych muzeów. Wiele publikacji uzyskało nagrody środowiska naukowego i edytorskiego.

Publikacje w przygotowaniu, kierowane do druku w 2025 r.:

Listy do Ignacego Potockiego z lat 1792-1794, edycja źródła; *Ekspensy kuchenne. Gusty kulinarne szlachty w Rzeczypospolitej w XVIII wieku*, seria *Silva rerum*; *Rubensiana w polskich kolekcjach historycznych*, t. II, wersja polska i angielska, seria *Fascynacje kolekcjonerskie*; *Stół namban z kolekcji wilanowskiej/ Namban table from Wilanów historical collection*, monografia w serii: katalogi rozumowane; *Konserwacja i restauracja Gabinetu Holenderskiego w pałacu wilanowskim. Poszukiwanie treści ideowych i rozwiązań artystycznych w malowidle plafonowym*, seria konserwatorska; *Problematyka technologiczna i konserwatorska obrazów sztalugowych Michelangelo Palloniego na przykładzie analizy portretu Dobrogosta Krasieńskiego oraz innych, wybranych dzieł artysty*, seria konserwatorska; *Biblioteki króla Jana III*, I. budowa bibliotek, organizacja, zakupy, nadzór w zakładanych lub powiększanych przez króla jego rezydencjach (Żółkiew, Wilanów); omówienie traktatów o bibliotekach, które mogły mieć wpływ na lokalizację i organizację bibliotek królewskich; II: *Historia dekoracji wilanowskiej Biblioteki Króla i jej przekształceń*, seria konserwatorska; *Wilanów na talerzu*, studia na temat obrazów z kolekcji wilanowskiej i korespondujące z nimi przepisy kulinarne; *Autor bankietu. Stanisław Czerniecki i jego dzieło*, seria *Silva rerum*; *Identyfikacja obiektów militarnych w kolekcji*; *Masterplan Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie*; *Studia Wilanowskie* (cyfrowe), tom XXXI (zmiana statusu); *cyfrowy Wilanowski Rocznik Edukacyjny* – arteterapia, muzeoterapia, hortiterapia. Konieczne będą dodruki i edycje cyfrowe.

Przygotowanie i druk w latach 2026 – 2027:

Folwark wilanowski; Archeologia Wilanowa; Platery w kolekcji wilanowskiej; Obrazowanie świata Północy. Katalog malarstwa niderlandzkiego, holenderskiego i flamandzkiego seria: Katalogi zbiorów; *Kabinet Jana III z kościoła oo. Kapucynów w Krakowie*, seria Kolekcja wilanowska; publikacja w języku angielskim: *Statue on the move. Sculpture Imports from the Netherlands, Italy and Portugal for King John III Sobieski to the Wilanów summer residence (1679-1696)*; *Listy Marii Kazimiery z Archiwum Sobieskich w Ofawie* (tzw. spis 1717), t. 4, seria Monumenta Sobiesciana; *Losy rezydencji wilanowskiej w czasie II wojny światowej; Dziennik podróży do Italii S. K. Potockiego*, seria Winckelmann/ Potocki. W dalszej kolejności w przygotowaniu są: *Katalog malarstwa ściennego w pałacu - M.A. Palloni*; *Edycja listów Stanisława Kostki Potockiego do żony Aleksandry* (APP 226) z lat 1791-1795, seria: Winckelmann /Potocki, wersja cyfrowa; *Katalog malarstwa ściennego w pałacu*; monografia *Tacy Hansa Maira w kolekcji wilanowskiej*, seria Kolekcja wilanowska; *Muzeologia: Od muzeum świątyni wiedzy do muzeum rzeźby społecznej*; *Muzeum – mediator*; *Muzeum zmysłów – czyli o edukacji sensorycznej*; *Ikonografia Sobieskich lub/i Kolekcjonerstwo Sobieskich*; *Katalog dekoracji pomieszczeń w skrzydle pn. pałacu*; *Katalog „Galerii Muzeum zwanej”*; *Katalogi rozumowe Galerii krajowidów*; *Dzieł Cranacha i Poussinianów*; *Zarządzanie muzeum wilanowskim 2002-2025*, katalog dzieł Mintera w kolekcji wilanowskiej.

Plany - publikacje wydawane przez inne podmioty z copyrightem muzeum:

Niecodzienne przedmioty codziennego użytku. 200 lat platernictwa w Polsce, Muzeum w Kazimierzu Dolnym, 2025; *Jan III Sobieski. Historia. Dziedzictwo. Pamięć*, Uniwersytet Wiedeński; opracowania badań proveniencyjnych. Uniwersytet Łódzki; *Kamienica Królewska we Lwowie*, Instytut Polonika; Katalogi wystaw czasowych, uczelnie.

Ponadto: Krytyczne edycje źródeł z Wilanowskiego Archiwum Gospodarczego (ca 200 z ponad 10 tys. dokumentów), uczelnie i fundacje. Przewodniki pałacowe, po ogrodach i parkach; *Studia Wilanowskie* (cyfrowe); *cyfrowy Wilanowski Rocznik Edukacyjny* (m.in. arteterapia, muzeoterapia, hortiterapia); dodruki.

Zarządzanie zbiorami

Z końcem 2024 r. kończy się skontrum muzealiów. Jego podsumowanie nastąpi w I kwartale 2025 r. Następnym spisem z natury będzie zarządzony za pięć lat. Charakterystykę zbiorów zawierają zbiorcze omówienia. Polityka kolekcjonerska muzealiów zakłada:

1. Scalanie i odtwarzanie kolekcji historycznej gromadzonej w pałacu od XVII do XX w. w drodze restytucji, zakupów i pozyskiwania depozytów do badań i ekspozycji.
2. Uzupełnianie świadectw pamięci dot. ikonografii pałacu i jego mieszkańców (majątek ziemski w Wilanowie i artefakty związane z rodzinami Sobieskich, Sieniawskich, Czartoryskich, Potockich i Branickich).
3. Pozyskiwanie przedmiotów związanych z priorytetami narracyjnymi muzeum w zakresie kolekcjonerstwa ugruntowującego postawy patriotyczne i obywatelskie, gospodarstwa wiejskiego, filantropii, mecenatu artystycznego, życia codziennego w pałacach (w ekspozycjach odczuwalny jest brak utensyliów). Najbogatszą formą przekazu jest ekspozycja udokumentowanych artefaktów związanych z wydarzeniami i postaciami kręgu kulturowego właścicieli Wilanowa.
4. Kolekcja muzealiów archeologicznych i ewidencja materiału masowego z badań wykopaliskowych. Na terenie muzeum.
5. Kolekcja etnograficzna zakłada zbiór pamiątek niezbędnych do projektowanej ekspozycji w dawnej Słodowni, poświęconej gospodarstwu wiejskiemu w nowożytnym majątku ziemskim w Wilanowie.
6. Przygotowujemy ewidencje żywych kolekcji w związku z dyrektywami ochrony przyrodniczej – siedliskowej i gatunkowej, pomników przyrody, krajobrazów i ekosystemów.
7. Ewidencje dóbr kultury związanych z historią Wilanowa.
8. Cyfrowe kolekcje wiedzy: dokumentacji muzealiów, zabytków, ich badań etc.
9. Rozpatrywana jest możliwość utworzenia ewidencji dziedzictwa niematerialnego dla terenu muzeum i okolicy oraz umiejętności rzemieślniczych w zakresach niezbędnych w utrzymaniu pałacu.

Muzealia (w pozycjach inwentarzowych i sztukach – za rocznym sprawozdaniem):

Wyszczególnienie		Ogółem	Sztuka	Archeologia	Etnografia	Militaria	Numizmaty
Muzealia	W pozycjach inwentarzowych	11647	7666	295	1	141	29
	W sztukach	14215	9052	298	1	153	29
Zbiory biblioteczne	W pozycjach inwentarzowych	16696	0	0	0	0	0
	W sztukach	14449	0	0	0	0	0
Depozyty	W pozycjach inwentarzowych	234	192	22	0	20	0
	W sztukach	241	199	22	0	20	0

Wyszczególnienie		Fotografia (Ikonografia)	Archiwalia	Inne (Księgozbiór zabytkowy i starodruki)	Książki	Czasopisma
Muzealia	W pozycjach inwentarzowych	707	167	2641	0	0
	W sztukach	1407	167	3108	0	0
Zbiory biblioteczne	W pozycjach inwentarzowych	0	0	0	14426	2270
	W sztukach	0	0	0	14449	5822
Depozyty	W pozycjach inwentarzowych	0	0	0	0	0
	W sztukach	0	0	0	0	0

Wszystkie użyczenia odbywają się w oparciu o obowiązujące rozporządzenia nt. ruchu muzealiów i ich zabezpieczenia. Muzealia mogą być użyczone instytucjom dopiero po wypełnieniu ścisłych procedur i warunków obowiązujących w muzeum. Do warunków tych zaliczają się m.in.: respektowanie kalendarza wcześniejszych zobowiązań wynikających z umów użyczeń; własne plany ekspozycji muzealiów (wystawy czasowe, rearanżacja wystawy stałej). Zasadą jest publikowanie metadanych w połączeniu z obszernymi omówieniami, czego przykładem jest internetowy Pasaż Wiedzy. Multiprzeszukiwarka i inne internetowe publikacje są w domenie otwartej. Muzeum udziela licencji na publikację cyfrowych wizerunków. Muzeum co do zasady nie wypożycza za granicę z uwagi na spór własnościowy i ryzyko sądowego zajęcia obiektu.

Dokumentacja ewidencyjna i badawcza ma dużą objętość w wyniku badań proveniencyjnych i konkordacji danych z dużej liczby inwentarzy pałacowych od XVII w. i fundacji artystycznych oraz badań mecenatu naukowego, literackiego etc. Obejmuje rzeczy powiązane z Wilanowem i jego właścicielami, występujące w skali Europy i poza nią. Badania wymagają olbrzymiej liczby kwerend badawczych, niekiedy w najważniejszych zasobach archiwalnych, jak np. archiwa Sobieskich z Wilanowa i Żółkwi znajdujące się w Mińsku Białoruskim.

Bazy danych dot. muzealiów i zabytków mają krytyczne znaczenie dla bezpieczeństwa obiektów fizycznych i dlatego jak one powinny mieć jak najlepsze zabezpieczenia techniczne i bezpieczne warunki użytkowe. Programy dotacyjne cyfryzacji powinny i te problemy rozwiązywać

dotując odpowiednie inwestycje. Muzeum jest gotowe do podjęcia tego rodzaju projektów (tu poza programem).

Stan konserwatorski muzealiów stanowiących stały wystrój artystyczny ścian w historycznych pomieszczeniach w większości wymaga szybkich interwencji konserwatorskich, zwłaszcza w miejscach wymienionych we wstępie. Inne muzealia są w stanie zadawalającym – ekspozycyjnym i w magazynach.

Docelowo – po ukończeniu konserwacji w historycznych salach pałacu i w Kordegardzie – ok. 60-70% muzealiów znajdzie w stałych ekspozycjach. Ukończenie Wielkiej Grotarni oraz adaptacje wiatraka i Słodowni wzbogaci muzeum o wystawy archeologiczno-architektoniczno-krajobrazowe i etnograficzno-rolnicze z eksponatami i multimedialnymi wizualizacjami z badań archeologicznych i technicznych rekonstrukcji nieistniejących budynków i urządzeń oraz życia folwarcznego.

W przygotowaniu do publikacji wymienione wyżej katalogi zbiorów i krytyczne monografie problemowe dotyczące rubensianów, portretów Anny Jagiellonki, Nambanu, Kabinetu króla Jana III, dekoracji malarsko-sztukatorskich w Bibliotece Króla i bibliotek Sobieskich, dekoracji w Gabinetcie Holenderskim, a także platerów, al-fresco M.A. Pallonięgo, malarstwa flamandzkiego i holenderskiego, obrazów Cranacha, kolekcjonerstwa pejzaży czy karykatur autorstwa F.M. Lanciego, mebli francuskich, tapet, dekoracji wież.

Ekspozycje cyfrowe i akcje w mediach społecznościowych zwiążą muzeum ze społecznościami dawnych Wilanowian, Urzeczan i Tatarów czy wystawami tworzonymi przez wspólnoty zainteresowań (np. dot. platerów).

Konkluzje

Optymalnym rozwiązaniem dla wykonania obowiązków opieki nad zabytkami powinno być sformułowanie i realizacja wieloletniego zadania remontowo-konserwatorskiego wszystkich zabytków nieruchomych w muzeum i historycznym sąsiedztwie, z jasno określonymi funkcjami użytkowymi (f: 30). Muzeum przygotowuje projekt takiego programu na rok 2026, aby umieścić go w cyklu decyzyjnym państwa na kolejne lata. Wartość tego zadania będzie aktualizowana wraz z postępami prac i uwarunkowaniami gospodarczymi, podobnie jak w wieloletnich, złożonych projektach rewitalizacji rezydencji królewskich w innych państwa Europy. Priorytetem jest realizacja celów opieki nad zabytkami i środowiskiem życia, skorelowana ze społeczno-gospodarczymi i wizerunkowymi korzyściami państwa. Muzeum jest wiarygodnym operatorem tego typu zadań państwowych, dysponuje bowiem wysoko wykwalifikowaną kadrą.

Opracowane przeze mnie ok. 16 lat temu – na podstawie analiz stanu i potencjału użytkowego zabytków oraz prognoz rozwoju miasta w sąsiedztwie – założenia planistyczne są okresowo aktualizowane i pogłębiane w pracy zespołowej. Ten tzw. masterplan służył m. in. skutecznej argumentacji przy zakupie resztek folwarku pałacowego w 2018 r. (ochronie przed komercyjną blokową zabudową mieszkaniową z widokiem na pałac w odległości ca 300 m) czy negocjacom w projektowaniu prywatnego muzeum techniki i rezydencji artystyczno-rzemieślniczych, skonkretyzowaniu 107 cząstkowych projektów koncepcyjnych, opracowanych przez pracowników. Innym przykładem jest tzw. Wielka Grotarnia, zrealizowana w ok. 60%, czekająca od 2011 r. na prace wykończeniowe i oddanie publiczności (vide fiskza 25 i załącznik nr 1). Ściany budowli ustabilizowały posadowienie pałacu. Nowe przestrzenie mogą i powinny służyć integracji społecznej, edukacji, animacji wspólnot zainteresowań i innym formom recepcji przez cały rok w warunkach masowej turystyki. Powstanie drugie obok pałacu centrum zainteresowań.

Komentarz

Zaproponowany program jest syntezą doświadczeń opieki nad zabytkami, ochrony środowiska i ich związku ze skutecznością edukacji i promocji muzealnej po zrealizowaniu *Programu działania Muzeum Króla Jana III w Wilanowie na lata 2020-2024. Muzeum pamięci o królu Janie III i sztuce – ku Muzeum staropolskich wzorów kultury i natury*. Stan opieki i ochrony, warunkując edukację i promocję, kształtują siłę marki instytucji. Wiarygodność edukacji zależy od dobrego stanu zasobów kultury i natury. Nie da się przekonać do wartości zabytków, nie mając potwierdzenia w odpowiednim do potrzeb finansowaniu opieki nad nimi. Pedagogika muzealna oczekuje dowodów prawdy, które budują zaufanie do słów. Patriotyczna i obywatelska kultura pamięci jest zrelatywizowana rozbieżnością deklaracji o znaczeniu dziedzictwa i nieadekwatnego finansowania opieki. Zespół pracowników jest przygotowany do dużych wyzwań konserwatorskich. Dlatego dotkliwie odczuwamy tę anomię, martwiąc się stopniową degradacją niektórych zabytków nieruchomości i spadkiem atrakcyjności w oczach coraz bardziej wymagających turystów.

Podsumowanie

Głównym celem zarządczym będzie utrzymanie misji (tożsamości konkurencyjnej instytucji) i dążenie do uzyskania przewagi konkurencyjnej w aktywnościach przynoszących najwięcej korzyści społecznych. Stabilizację misji i wybranych podstaw rozwoju w szczególności zapewni kontynuacja dotychczasowego programu wieloaspektowej edukacji muzealnej, dzielenia się wiedzą o twórcach fenomenu rezydencji wilanowskiej w pełnym przekroju historyczno-kulturowym oraz dbałości o dobrostan relacji z muzeum podczas jego zwiedzania i w komunikacji społecznej. Rozwój zawodowy kadry muzeum będzie ukierunkowany na wzmocnienie wszechstronności funkcjonalnej oraz podnoszenie standardów pracy zespołowej *pro publico bono* i zarządzania zadaniowego z udziałem zewnętrznych interesariuszy.

Czynnikiem komunikacyjnie i wizerunkowo wrażliwym jest i będzie dobry stan zabytków i środowiska, potwierdzający wiarygodność muzeum (zespołu pracowniczego) jako opiekuna ich wartości w każdym wymiarze emocjonalnym i narracyjnym oraz w roli wychowawcy. Od tego stanu zależy podtrzymanie relacji zaufania do tych podmiotów publicznych, które deklarują znaczenie wartości Pałacu Wilanowskiego – najlepiej zachowanej siedziby królewskiej - w kształtowaniu tożsamości narodowej i promocji Polski. Pogłębienie integracji aksjologicznej będzie się zatem koncentrować na uzgodnieniu normatywnych podstaw deklaracji z wartościami dziedzictwa kultury i natury w muzeum i jego historycznym otoczeniu. Spodziewanym wynikiem aktywności edukacyjnych i mediacji aksjologicznej (głównie w wyborze wartości i wynikających z nich działań) będzie rosnące finansowe i opiniotwórcze wsparcie dla opieki nad zabytkami, środowiskiem przyrodniczym i zróżnicowanymi oczekiwaniami publiczności. Aby uzyskać efekt partnerskiego zaangażowania interesariuszy deklaratywnej postawy zostanie opracowana nowa wersja docelowego programu rewitalizacji zasobów dziedzictwa z udziałem partnerów publicznych i prywatnych.

Angażowanie gości muzeum w świadome wspieranie jego starań o poprawę stanu zabytków i środowiska jest praktyczną integracją aksjologiczną, której rezultatem jest i będzie formowanie wilanowskich wspólnot zainteresowań, postaw obywatelskich i patriotycznych, a przede wszystkim regeneracja materialnych i symbolicznych zasobów dawnej rezydencji. Im bardziej powszechny będzie poziom identyfikacji z wartościami uosabianymi przez pałac i muzeum, tym bardziej efektywne będzie wprowadzanie innowacji społecznych i ekonomicznych, takich jak w szczególności różnorodne formy muzeoterapii, integracja osób wykluczonych (ekonomicznie, z powodu niepełnosprawności, uchodźców), uczestnictwo w inicjowaniu, planowaniu i realizacji przedsięwzięć muzealnych (w tym także wolontariat szkolny, korporacyjny i indywidualny) oraz ich finansowaniu. Interesującym kierunkiem będzie budowanie konsorcjów projektowych, goszczenie imprez charytatywnych i artystycznych, włącznie z warsztatami i wystawami. Muzeum zrodziło się z prywatnej ofiarności i zamiłowania do sztuki – tereny muzeum stają się przyjaznym miejscem produkcji teatralnych i koncertowych o dużej, rosnącej popularności czy wystaw sztuki współczesnej i prezentacji florystycznych. Ramy aksjologiczne postawy programowej muzeum (i zespołu pracowniczego) wyznaczać będą normy społeczne i ustrojowe, takie jak sprawowanie skutecznej opieki nad

narodowym dziedzictwem kultury i natury, zapewnienie równych warunków dostępności i uczestnictwa w życiu kulturalnym, w tym prawa do edukacji w każdym wieku. Na dobrostan pobytu i kontaktu z muzeum wpływ będą miały konieczne inwestycje.

Wnioski z postawienia programu w wersji aksjologicznej - synteza

Głównym celem jest doprowadzenie zabytków nieruchomych do właściwego stanu technicznego i konserwatorskiego oraz umożliwienie ich wiarygodnego wykorzystania w edukacyjno-informacyjnej misji w każdej perspektywie czasowej.

Skutkiem z realizacji WPR będzie powstrzymanie degradacji zabytków, adaptacja na cele misyjne pomieszczeń zabytkowych i stworzenie podstaw rozwoju instytucji w dalszej perspektywie (zależnie od posiadanych środków), obejmującej:

- relokację biur z budynków przy pałacu do dawnego Browaru (do remontu) z postawieniem obsługi publiczności i edukatorów,
- relokację archiwum zakładowego i biblioteki z dawnej Stajni (wymagającej generalnego remontu) do dawnego czworaka na folwarku – możliwe będzie ustanowienie publicznej biblioteki o sztuce,
- powstanie nowych sal edukacji kulturalnej i pracy wspólnot zainteresowań (klubowych form aktywnego udziału w programach edukacyjnych i społecznościowych muzeum),
- odtworzenie stałych ekspozycji w pałacu Galerii Muzeum zwanej, Galerii Krajowidów, gabinetu antycznego, gabinetów kolekcjonerskich,
- utworzenie stałych wystaw w Kordegardzie: wnętrza ca 1820-40, wprowadzenia do dziejów muzeum i ew. skarbca oraz oczekującej na darowiznę prywatnej kolekcji,
- utworzenie stałej wystawy kolekcji rzeźb ogrodowych XVII-XVIII, jedynej w Polsce, oraz drzew cytrusowych w Oranżerii i nowych jej pawilonach,
- utworzenie w dawnej Słodowni przestrzeni wystawienniczo-edukacyjnych poświęconych historycznemu ogrodnictwu i gospodarce staropolskiej – rolnej i leśnej,
- zakończenie stabilizacji posadowienia pałacu, remontu muru oporowego i ewentualnego wykończenia pomieszczeń tzw. Wielkiej Grotarni i historycznej Grotarni do celów misyjnych i wystawienniczych – stałej ekspozycji archeologiczno-architektonicznej oraz rozwoju przestrzennego pałacu i zmian jego otoczenia (zał. 1)²⁴,
- po remontach i adaptacji zabytkowych budynków Holenderni, Ośmioraka, Spichlerza, Domu Podstarościego, piwnic etc. stworzenie przestrzeni współpracy z przedsiębiorcami ze sfer przemysłów kulturowych i na koszt kapitału prywatnego do realizacji programów działalności kulturalnej (projekt Muzeum Ekologii Sztuki) – trwają negocjacje, w które na etapie budowania koncepcji będą włączona Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego (wspólny koncept ekomuzeum) i jej ok. 100 ha w sąsiedztwie muzeum (rdzeń krajobrazowy dawnej rezydencji), władze Warszawy i ewentualnie inne podmioty.

²⁴ Załącznik do programu: P. Jaskanis, M. Całka (obliczenia), Wielka Grotarnia – samotrzymanie nowego obiektu budowanego w misji Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, cele oraz analiza kosztów i przychodów, aktualizacja wrzesień 2024 r. (poprzednie wersje 2006, 2011, 2019).

Obszar	Zarządzanie instytucją
Nazwa celu szczegółowego	Administrowanie, użytkowanie i bieżące utrzymanie budynków, infrastruktury i terenu
Określenie celu (opis)	Bieżące utrzymanie budynków, ich infrastruktury i terenu
<p>Założenie: wszystkie obiekty budowlane powinny spełniać kryteria użyteczności społecznej, zgodnie z misją muzeum i zasadami bezpieczeństwa ludzi.</p> <p>Koszty bieżącego utrzymania budynków należących do muzeum (bez udostępnionych Muzeum Narodowemu w Warszawie odbudowanego Maneżu na potrzeby Muzeum Plakatu oraz pałacowej Kuźni i Wozowni dla stolarni (sic!); ich infrastruktury i terenu obejmują (1) drobne naprawy bieżące, koszty eksploatacji technicznej (2) energii i (3) terenu w rodzaju nawierzchni utwardzonych. Poza szklarniami, Pawilonem Rzeźby, toaletą parkową, budkami strażniczymi i kontenerami są to obiekty zabytkowe. Pięć budynków jest w stanie daleko idącej degradacji (zakupionych w takim stanie w 2018 r.), dwa są chronionymi ruinami w rezerwacie przyrody. Cztery budynki i część jednego zajmuje 18 rodzin lokatorów.</p> <p>Niezbędne jest zwiększenie dotacji podmiotowej, która pozwoli planować i realizować remonty i naprawy bieżące, konserwacje substancji zabytkowej budynków. Ponadto na wydatki składa się zarządzanie infrastrukturą ciepłą i gazową, zarządzanie infrastrukturą wodno – kanalizacyjną, ochrona przeciwpożarowa, opieka nad środowiskiem, zarządzanie infrastrukturą elektroenergetyczną, zarządzanie infrastrukturą wentylacyjno – klimatyzacyjną, serwisy i dozór urządzeń dźwigowych, zarządzanie flotą pojazdów elektrycznych. Muzeum zarządza siecią kanalizacyjną pod miejską ul. St. K. Potockiego, wspólną dla kilku podmiotów społeczno-gospodarczo-edukacyjnych.</p> <p>Zadania te dopełniają fiszkę nr 15 z której wynikają podstawowe obowiązki utrzymania zasobów muzeum. Warto zwrócić uwagę, że 70% dotacji podmiotowej muzeum wykorzystuje się na pokrycie kosztów pracowników etatowych. Skala potrzeb bieżących, w tym napraw, jest ogromna i wymaga stałych zakupów usług i towarów.</p> <p>Dotacja podmiotowa powinna ustabilizować koszty utrzymania instytucji i jego zasobów budowlanych i infrastruktury techniczno-środowiskowej w stanie nie pogorszonym oraz zapewnić atrakcyjne warunki udostępniania zabytków, muzealiów i walorów przyrodniczych (porządek, bezpieczeństwo i dozór).</p> <p>Muzeum w poprzednich latach składało wiele wniosków związanych z koniecznością dostosowania wysokości dotacji podmiotowej do realnych kosztów utrzymania. Dotacja nie była waloryzowana od 2005, natomiast wydatki ją uwzględniały co weryfikował rynek.</p>	
Okres realizacji	2025-2027
Rodzaj wskaźnika	Stała liczba obiektów budowlanych muzeum i urządzeń ich infrastruktury
Wartość wskaźnika	128
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdania muzeum
Finansowanie celu	Dotacja podmiotowa, zwiększenie jej o 8000 tys. zł rocznie.
Sposób komunikowania/promowania celu	Strona www muzeum i media społecznościowe

Obszar	Inwestycje
Nazwa celu szczegółowego	Prace modernizacyjne i rozbudowa zaplecza północnego z pn. drogą ewakuacyjną i p.pożarową
Określenie celu (opis)	
<p>Wniosek do Priorytetu FENX.07 Kultura, Działania FENX.07.01: Infrastruktura kultury i turystyki kulturowej w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (nabór nr FENX.07.01-IP.04-001/24)</p> <p>Od realizacji poniższych zadań zaplanowanych do realizacji na terenie objętych ochroną konserwatorską jako założenie pałacowo-ogrodowe, zależy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bezpieczeństwo energetyczne muzeum, zdrowie pracowników i stabilizacja klimatyczna warunków przechowania muzealiów i sadzonek do kolekcji roślin w haftach w kwaterach salonów ogrodowych, - utrzymanie sprawności funkcjonalnej muzeum – urządzeń elektrycznych i systemów dozoru, - bezpieczeństwo ludzi i muzealiów (droga ewakuacyjna) w razie stanów nadzwyczajnych, pożaru i powodzi, - zdolność produkcyjna szklarni (zakup setek tysięcy sadzonek do ogrodów niektórych roślin ozdobnych jest droższa od własnych upraw i utrzymania ich jakości), - warunki do edukacji przyrodniczej, praktyk uczniowskich i studenckich etc. <ol style="list-style-type: none"> 1. Kotłownia w Oranżerii, modernizacja i przebudowa - 1870 tys. zł 2. Kotłownia ogrodowa przy Domu Ogrodnika, modernizacja i przebudowa - 1320 tys. zł 3. Historyczna piwnica - przebudowa wraz z rozbudową szklarni i robotami przy pn. zapleczu, tzw. Ogrodnictwie - 5000 tys. zł 4. Prace związane z utworzeniem nowej stacji transformatorowej w ww. piwnicy na pn. zapleczu - 1870 tys. zł 5. Modernizacja pn. zaplecza północnego wraz z Domkiem Ogrodnika - 3100 tys. zł 6. Budowa drogi ppoż. i ewakuacyjnej na pn. zapleczu wraz z infrastrukturą - 2250 tys. zł <p>W przypadku nieotrzymania dofinansowania w ramach programu FENX muzeum będzie występowało z wnioskiem o przyznanie dotacji celowej. Niezrealizowanie zadań poniesie znacząco ryzyka strategiczna w wyżej wymienionych zakresach.</p>	
Okres realizacji	2025-2027+
Rodzaj wskaźnika	Liczba zmodernizowanych obiektów
Wartość wskaźnika	Docelowo 6
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	FENX – wniosek rozpatrywany lub dotacja celowa majątkowa
Komunikowanie i promocja	Media własne, MKiDN, media publiczne

Obszar	Zarządzanie zbiorami
Nazwa celu szczegółowego	Konserwacje muzealiów
Określenie celu (opis)	
<p>Wniosek do <i>Priorytetu FENX.07 Kultura, Działania FENX.07.01: Infrastruktura kultury i turystyki kulturowej w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (nabór nr FENX.07.01-IP.04-001/24)</i></p> <p>Strategia ochrony muzealiów – rzeźb ogrodowych i attykowych pałacu polega na ich zastępowaniu kopiami. Oryginały są zabezpieczone w Pawilonie Rzeźby lub będą docelowo wykorzystywane w aranżacjach innych wystaw w zależności od scenariuszy. Kopia jest również formą zabezpieczenia, konieczność jej sporządzenia wynika z stanu konserwatorskiego oryginału lub z destrukcji materiałowej poprzedniej kopii. Kontynuacja wieloletniego programu wymiany i zabezpieczeń. Dla jego celu powstał Pawilon w 2008-9 r. Celem przedsięwzięcia jest zachowanie i miejscami odtworzenie krajobrazowych walorów. Destrukty rzeźb mogą być niebezpieczne dla turystów. . Stopień i rodzaj skażeń środowiskowych i ich wpływ na obiekty jest przedmiotem badań, aby określić metodę ich konserwacji i późniejszego zabezpieczenia przed czynnikami biologicznymi. Elewacje pałacowe po 20 -15 latach od poprzedniej kampanii remontowo-konserwatorskiej powinny być dokładnie sprawdzone, a ewentualne zagrożenia wyprzedzająco usunięte.</p> <p>Konieczne wykonanie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 6 ceramicznych kopii terakotowych figur Kanefor z Ławy w Gaju Akademosy - 284 tys. zł 2. 8 ceramicznych kopii ogrodowych taboretów - 255 tys. zł 3. kopii 2 trójnogów - 228 tys. zł 4. kamiennych kopii 4 posągów Muz z Attyk Belwederu - 540 tys. zł 5. kamiennych kopii 10 posągów z alkierzy - 1810 tys. zł 6. Badań procesów biodeterioracji obiektów zabytkowych w trakcie prac zakładających konserwację i restaurację dekoracji rzeźbiarsko-malarskiej na elewacjach Pałacu - 900 tys. zł 7. Konserwacji i restauracji dekoracji rzeźbiarsko-malarskiej na elewacji pałacu - 890 tys. zł 8. Ekspertyzy stanu zachowania elewacji pałacowych wraz inwentaryzacją i projektem konserwatorskim remontu 1885 tys. zł 9. Konserwacji i restauracji Altany Chińskiej - 1880 tys. zł <p>Muzealium – pawilon krajobrazowy; konserwacja <i>in situ</i> kubaturowego obiektu budowlanego - jego tynków, polichromii, elementów więźby i fragmentami restauracji ubytków, do sprawdzenia stan i ew. uzupełnienie poszycia dachowego i oszklenia latarni na szczycie.</p> <p>W przypadku nieotrzymania dofinansowania w ramach programu FENX muzeum będzie występowało o przyznanie dotacji celowej na przedmiotowy zakres. Oryginalne rzeźby i stare kopie trzeba będzie zdemontować, aby nie rozleciały się uszkadzając inne zabytki lub grożąc utratą zdrowia lub życia ludziom.</p>	
Okres realizacji	2025-2027+
Rodzaj wskaźnika	Liczba obiektów poddanych pracom konserwatorskim
Wartość wskaźnika	Docelowo 34
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	FENX – wniosek rozpatrywany lub dotacja celowa
Komunikowanie i promocja	Media muzealne, MKiDN i instytucji UE; media publiczne

Obszar	Inwestycje
Nazwa celu szczegółowego	Prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkowych budynkach
Określenie celu (opis)	
<p>Wniosek do <i>Priorytetu FENX.07 Kultura, Działania FENX.07.01: Infrastruktura kultury i turystyki kulturowej w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (nabór nr FENX.07.01-IP.04-001/24)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Izolacja fundamentów pałacu wraz z drenażem od strony dziedzińca – 1 980 tys. zł 2. Remont dachu, wykonanie izolacji poziomej i pionowej oraz renowacja elewacji budynku kotłowni - 580 tys. zł 3. Remont budowlano-konserwatorski Mauzoleum Potockich – 1 200 tys. zł 4. Konserwatorski remont części dachów korpusu głównego pałacu - alkierz północny - 880 tys. zł 5. Konserwatorski remont części dachów korpusu głównego pałacu - alkierz południowy - 880 tys. zł 6. Remont Domku Dozorcy na terenie pałacowo-parkowym - 470 tys. zł 7. Remont konserwatorski tarasów zlokalizowanych w pd. skrzydle Pałacu - 960 tys. zł <p>Wszystkie cele mają charakter priorytetów z uwagi na konieczność zabezpieczenia przed wpływem wody i wilgoci pałacu i jego wystroju na zewnątrz i w pomieszczeniach oraz zbiorów sztuki. Mauzoleum w dwóch poziomach piwnic wymaga wprowadzenia izolacji przed wodą, zaś rzeźby przedstawiające małżeństwo Potockich, fundatorów muzeum w 1805 r., oczyszczenia, ponownej dokumentacji konserwatorskiej (pomiarowej) i zabezpieczenia przed wpływem środowiska. Rodzaj katakumb będzie wykorzystany do przechowywania szczątków ludzkich pochodzących z wykopalisk archeologicznych na terenie muzeum (z dwóch cmentarzysk) w godnych warunkach, umożliwiających dalsze badania antropologiczne nad historią mieszkańców Milanowa, od XI w., od czasu króla Jana III - Wilanowa. Kolejne badania cmentarzysk przy okazji robót inżynierskich i ogrodowych dostarczą nowego materiału do magazynowania – muzeum nie dysponuje lepszymi warunkami dla magazynu antropologicznego niż piwnice mauzoleum. Stanowi ono również symboliczne pojednanie z miejscem pochówków pochówków. Remont konserwatorski dość dużej budowli podziemnej i jej artystycznej części nadziemnej będzie wzorem etycznego postępowania w opiece nad zabytkami w wielu wymiarach tworzenia pozytywnych wzorów społecznych w programach edukacyjnych. Osobną sprawą jest etyka prawnej ochrony dóbr kultury, jeśli są nimi szczątki ludzkie – muzeum proponuje wysoki standard w rozwiązaniu sprzecznych norm prawnych i etycznych.</p> <p>W przypadku nieotrzymania środków w ramach programu Feniks muzeum będzie występowało o przyznanie dotacji celowej na przedmiotowy zakres.</p>	
Okres realizacji	2026-2027+
Rodzaj wskaźnika	Liczba obiektów poddanych pracom remontowo - konserwatorskim
Wartość wskaźnika	Docelowo 7
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	FENX– wniosek rozpatrywany lub dotacja celowa, zwiększenie dotacji podmiotowej
Komunikowanie i promocja	Media własne, MKiDN; media publiczne

Obszar	Zarządzanie zbiorami
Nazwa celu szczegółowego	Przeprowadzenie prac konserwatorskich przy muzealiach – dekoracjach w wybranych pomieszczeniach pałacu
Określenie celu (opis)	
<p>W ostatnich 20 latach w połowie z 82 ekspozycyjnych wewnątrz pałacowych poprawiono stan dekoracji. W pozostałych w różnym stopniu wymagane są interwencje. Kontynuacja prac konserwatorskich i restauratorskich przy malarsko-sztukatorsko-rzeźbiarskim wystroju sufitów i faset, przeprowadzenie badań w obrębie boazerii, podłóg, i ścian pokrytych reliktnymi papierowymi okładzin ściennych, ukrytych pod współczesnymi tkaninami. Celem badań będzie przygotowanie projektu pełnej rewaloryzacji tych pomieszczeń.</p> <p>1.Prace konserwatorsko-restauratorskie w <i>Galerii Muzeum zwanej, Gabinetie Krajowidowym z ankesem, Sieni pn,, Klatce schodowej</i> będą w większości ukończone w 2025 r. Oddane do użytku będą <i>Sypialna Pani</i> i przyległe pomieszczenia przy windzie. Koszt – ok. 1550 tys. zł. Prace do wykonania w razie zabezpieczenia środków finansowych:</p> <p>2. Prace remontowo – konserwatorskie w <i>Salonie Malinowym, Sypialni Pana, Gabinetie Pana</i> zostały zaplanowane na 24 miesiące. Koszt - 527 tys. zł</p> <p>2.Prace konserwatorsko-restauratorskie przy ceramicznej posadzce w Gabinetie Etruskim Koszt - 242 tys. zł</p> <p>3. Prace konserwatorsko-restauratorskie w <i>Galerii Ogrodowej Północnej</i> Na podstawie zebranych informacji kontynuacja podstawowych zabezpieczeń i ew. pełnej konserwacji. Stan malowideł na ścianach jest alarmujący. W <i>Galerii Północnej</i> w zakres prac do wykonania, w ramach wniosku (2025-2026), wejdzie: konserwacja i restauracja siedmiu pozostałych malowideł na ścianach oraz restauracja trzech pozostałych plafonów; pełna konserwacja i restauracja elementów architektoniczno-rzeźbiarskich na ścianach i plafonie, bez elementów, które zostały odrestaurowane w 2024 r. Pracom zostaną też poddane w różnych zakresach inne elementy wystroju tego wnętrza, takie jak: cokoły kamienne, rzeźby lwów, marmurowe płyciny z inskrypcjami, elementy metalowe (kraty). Wprowadzone zostaną nowoczesne, bezpieczne dla zabytków źródła światła. Odniesieniem dla tych prac będą dotychczas uzyskany efekty techniczno-estetyczne. Prace zostały zaplanowane w okresie dwuletnim Koszt - 2 641 tys. zł (konieczna interwencja).</p> <p>4. Antykamera Króla: kompleksowa konserwacja i restauracja Antykamera wymaga pilnej interwencji przy każdej składowej artystycznego wystroju. Wniosek FENX objął I etap. Konieczne interwencje przy plafonie i fasetach, wykonanych dla Sobieskich przez J. E. Siemignowskiego Koszt - 5486 tys. zł W przypadku nieotrzymania dofinansowania w ramach feniks muzeum będzie występowało o przyznanie dotacji celowych.</p>	
Okres realizacji	2025 – 2027+
Rodzaj wskaźnika	Liczba pomieszczeń objętych pracami konserwatorskimi
Wartość wskaźnika	5
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	FENX – wniosek w rozpatrywaniu, dotacja celowa, dotacja podmiotowa, zwiększenie dotacji podmiotowej o 8000 tys. zł, donacje
Komunikowanie i promocja	Media własne, MKiDN i instytucji UE; media publiczne

Obszar	Zarządzanie zbiorami
Nazwa celu szczegółowego	Przygotowanie prac konserwatorskich przy muzealiach – dekoracjach pomieszczeń pałacowych
Określenie celu (opis)	
<p>1. Gabinet przed Galerią w pn.-zach. alkierzu pałacu (XVII-XIX w.) Przygotowanie prac konserwatorsko-restauratorskich i ew. ich wdrożenie - obejmą malowidło plafonowe z połowy XIX w., dwa stiukowe, marmoryzowane portale ze złoceniami i dekoracja rzeźbiarską, gładkie ściany w kolorze różu pompejańskiego, drewniane boazerie w kolorze perłowo-szarym, kamienną posadzkę, marmurową płytą z oryginalną mosiężną inskrypcją „Cunctis patet ingerssus” – credo muzeum. Spękania i wysoki poziom zawilgocenia i zabrudzeń, wiele zaplamień i zacieków. Retusze zmienione walorowo, pudrują się. Plafon odkształcona, wymaga wzmocnienia i przytwierdzenia do drewnianej podsufitki. Cementowe tynki wymagają wymiany na piaskowo-wapienne. Konieczne wykonanie zabezpieczenia przed przemarzaniem na szczytowej ścianie zachodniej. Reperacji i oczyszczenia wymagają elementy kamienne. Zadanie połączone z innymi: izolacją fundamentów frontowych pałacu, wymianą dachów nad alkierzem, ekspertyza stanu tynków elewacji, naprawą kosza za attyką u zbiegu połaci dachu do rynny i naprawą gzymsu pałacowego.</p> <p>2. Sala Biała w pałacu z ok. 1730 r. Przygotowanie prac i ew. ich wdrożenie. Największe i najwyższe, jedyne reprezentacyjne pomieszczenie szerokości i wysokości pd. skrzydła pałacu. Kluczowe wnętrze dla ruchu turystycznego, gdzie zbiegają się trasy rozpoczynające i kończące wizytę w pałacu z dostępem do klatki schodowej łączącej podziemie z piętrem. Jednorodna, biała kolorystyka sali w konwencji socrealizmu (mieściła biura kancelarii premiera po 1945 r.) odzyska oryginalną kompozycję odcieni bieli według wyników badań. Prace obejmą wszystkie elementy wystroju stałego: dekorację architektoniczną, w tym płaszczyzny ścian i sufitu, dekoracje sztukatorskie ścian i sufitu, drewniane elementy polichromowane (boazerie, listwy, framugi z drzwiami, stolarka okienna, okiennice), kamienne kominki z wyposażeniem, posadzkę, wszystkie elementy łóż na ścianach wschodniej i zachodniej (balkony, balustrady, draperie), 5 żyrandoli (oczyszczenie i reelektryfikacja), konserwację 6 obrazów, dwóch ram. Będzie wykonany stelaż do ekspozycji obrazów na ścianie północnej.</p> <p>Prace zostały zaplanowane w okresie kilkuletnim (technologicznie optymalny jest 24 miesięczny), zależnie od pozyskania środków finansowych – w sumie 4 571 tys. zł. Konieczne interwencje przy odspojonych od podłoża tynkach i dekoracjach oraz określenie ich skali. Całościowe wykonanie konserwacji będzie tańsze od częściowych napraw oraz poprawi ocenę estetyki wnętrza historycznego oraz zdolności muzeum i jego Organizatora w opiece nad zabytkami.</p>	
Okres realizacji	2027+
Rodzaj wskaźnika	Liczba pomieszczeń objętych pracami konserwatorskimi
Wartość wskaźnika	2
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	Dotacja celowa konserwatorska, zwiększenie dotacji podmiotowej o 8000 tys. zł, wieloletni program rewitalizacji i regeneracji
Sposób komunikowania/pro mowania celu	Media społeczne i publiczne

Obszar	Zarządzanie zbiorami
Nazwa celu szczegółowego	Przygotowanie do konserwacji muzealiów – dekoracji w wybranych pomieszczeniach pałacu (i ewentualne wdrożenia)
Określenie celu (opis)	
<p>1. Galeria południowa i lapidarium – I etap: prace techniczne konserwatorskie przy dekoracjach ścian, przede wszystkim konserwacja i restauracja dekoracji sztukatorsko- malarskiej i malarskiej sufitów Koszt - 2148 tys. zł.</p> <p>2. Galeria Północna – II etap: prace techniczne konserwatorskie przy dekoracjach ścian, głównie konserwacja i restauracja dekoracji sztukatorsko-malarskiej i malarskiej sufitów. W przeszłach I, III, IV. Koszt - 1198 tys. zł.</p> <p>Przedmiotowy zakres jest kontynuacją wieloletniego, bardzo rozłożonego w czasie planu rewitalizacji i konserwacji pomieszczeń w pałacu. Od 2006 r. prace tego rodzaju wykonano w połowie z historycznych pomieszczeń pałacowych z udziałem środków UE i budżetu państwa. Realizacja tych działań pozwoli zamknąć kolejny etap pełnej rewitalizacji. Dalsze przeciąganie finansowania tego rodzaju w większości ratowniczych interwencji podnosi ryzyko nawet całkowitego wyprószenia oryginalnych warstw malarskich z XVII i pocz. XVIII w. M.A. Palloniego, G. Rossiego i innych freskantów! Malowidła ścienne są w złym stanie konserwatorskim, odkryte spod tynków w l. 60 XX w są priorytetem konserwatorskim. Prace są czasowo skorelowane z założeniem izolacji fundamentów frontowych pałacu, przenoszących wilgoć po powstaniu kapilarów podsiąkania przez izolacje poziome z l. 50 XX w. (por. fiszki 4 i 5).</p> <p>Pałac wilanowski jest jedynym w tak wysokim stopniu, oryginalnym zabytkiem świeckiej rezydencji z XVII w.</p>	
Okres realizacji	2025-2027+
Rodzaj wskaźnika	Liczba pomieszczeń objętych pracami konserwatorskimi
Wartość wskaźnika	3
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	Dotacja celowa konserwatorska, zwiększenie dotacji podmiotowej o 8000 tys. zł rocznie, darczyńcy, sponsorzy
Sposób komunikowania/promowania celu	Media społeczne i publiczne

Obszar	Zarządzanie zbiorami
Nazwa celu szczegółowego	Prewencja konserwatorska przy elementach budowlanych pałacu Bezpieczeństwo zbiorów
Określenie celu (opis)	
<p>1. Okna i okiennice oba skrzydła i korpus: pełna konserwacja i restauracja -1458 tys. zł</p> <p>Odnowienie okiennic pałacowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w lepszym niż obecnie stopniu zabezpieczy klimatycznie i fizycznie zabytkowe wnętrza z ich wyposażeniem w pałacu przed wpływem czynników klimatycznych oraz kradzieżami; analiza ryzyk wykazała, że okiennice wspomagają ochronę przed wpływem nadmiernej ilości światła w sytuacji, kiedy ekspozycje we wnętrzach nie są udostępniane; wymienione na bezpieczniejsze będą zamki okiennic i ich umocowania w ścianie pałacowej; poprawienie estetycznego wyglądu elewacji; okiennice co ok. 15 lat wymagają gruntownej naprawy - większość jest w złym stanie technicznym, wykonano je z materiałów o jakości typowej dla l. 60 XX w. - konieczna pilna konserwacja zabytkowych konstrukcji stolarki okiennej w elewacji północnej pałacu ustabilizuje warunki klimatyczne w pomieszczeniach ekspozycyjnych wewnątrz historycznych, przede wszystkim w <i>Galerii Muzeum zwanej, Gabinetie Krajowidowym, klatce schodowej, Sypialni Pani i apartamentach na piętrze,</i> <p>Prace mogą być wykonywane partiami.</p> <p>2. Ekspertyza stanu zachowania elewacji pałacowych wraz inwentaryzacją i projektem konserwatorskim remontu w miejscach tego wymagających, wykonawstwo - 1885 tys. zł.</p> <p>Po wstępnych oględzinach stwierdzono, że konieczne jest wykonanie całościowej oceny stanu elewacji pałacowych. Ok. 20 procent tynków warstwowych pochodzi z XVII i XVIII w. warstwy te po wzmocnieniu zostały zakryte współczesnymi tynkami krzemianowymi. Sprawdzenie stanu poszczególnych części zabytku co ok. 15 lat jest obowiązkiem opiekuna. Wzmocnienia lub wymiany będą wymagały wyprawy tynkowe w miejscach szczególnie narażonych na zawilgocenie, jak gzymsy okapowe w częściach przylegających do koszy rynien ukrytych w ścianach pałacu na styku attyki i połaci poszycia.</p>	
Okres realizacji	2027+
Rodzaj wskaźnika	Liczba pomieszczeń objętych pracami konserwatorskimi
Wartość wskaźnika	2
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	Dotacja celowa konserwatorska, zwiększenie dotacji podmiotowej o 8000 tys. zł, wieloletni program rewitalizacji i regeneracji, przychody własne
Sposób komunikowania/promowania celu	Media społeczne i publiczne

Obszar	Cyfryzacja. Zarządzanie zbiorami
Nazwa celu szczegółowego	Rozbudowa zasobu cyfrowego dokumentacji muzealiów
Określenie celu (opis)	
<p>Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie jest liderem konsorcjum z udziałem Muzeum Narodowym w Kielcach, Muzeum Narodowym w Lublinie, Muzeum Narodowym w Poznaniu oraz Muzeum Zamkowym w Malborku. Złożyło wniosek o dofinansowanie do konkursu w ramach Programu Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 (Priorytet FERC.02 Zaawansowane usługi cyfrowe, Działanie FERC.02.03 Cyfrowa dostępność i ponowne wykorzystanie informacji).</p> <p>Projekt „<i>www.muzeach 2.0</i>” będzie zrealizowany w latach 2025-2028. jako rozwinięcie programu „<i>www.muzeach</i>”, sfinansowanego w Programie Operacyjnym Polska Cyfrowa w latach 2019-2021.</p> <p>Głównym celem jest wspólne zaprezentowanie w Internecie wybranej kolekcji zbiorów, obejmującej ponad 8700 obiektów z możliwością otwartego, samodzielnego rozwoju przez każdą instytucję. Zasób portalu liczy obecnie ponad 12 200 obiektów. Przyjęto ujednoczenie procesów digitalizacyjnych, opartych na wielu innowacyjnych rozwiązaniach (zunifikowany system zarządzania barwą, zaawansowane techniki dokumentacji dwuwymiarowej – Gigapixel i RTI, różne metody dokumentacji trójwymiarowej, system informacji przestrzennej). Zbudowanie konsorcjum opartego na zróżnicowanej grupie muzeów pozwoli w ramach projektu potwierdzić uniwersalność zaproponowanych rozwiązań, jak również poprzez zaprezentowane w Internecie zbiorów o zróżnicowanym charakterze da możliwość ukazania różnorodności i bogactwa polskiego dziedzictwa kulturowego - w tym jego wielokulturowości.</p> <p>Wartość projektu planowanego do realizacji przez pięć instytucji wynosi 35 000 000,00 zł netto (43 050 000,00 zł brutto), z czego 79,71% kwoty brutto ma zostać sfinansowane ze środków UE a 20,29% z budżetu państwa. Projekt wniosku w procedowaniu.</p> <p>Do ok. 7 mln zł przypadnie muzeum wilanowskiemu. Ucyfrowione będą wizerunki 1995 muzealiów (założenia do opracowania wniosku konsorcjum).</p>	
Okres realizacji	2027-2028
Rodzaj wskaźnika	Zgodny z wnioskiem o dofinansowanie
Wartość wskaźnika	Wniosek w trakcie opracowywania
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie z realizacji projektu
Finansowanie celu	FERC
Sposób komunikowania/promowania celu	Media muzeum, społeczne i publiczne.

Obszar	Inwestycje
Nazwa celu szczegółowego	Bezpieczeństwo zabytków i muzealiów Unowocześnienie funkcji piwnic skrzydła ptn. i odtworzenie pergoli ptn.
Określenie celu (opis)	
<p>1. Wykonanie projektu remontu i adaptacji piwnic skrzydła północnego pałacu do nowych celów obsługi publiczności i bezpieczeństwa zbiorów. Projekty technicznych systemów w ekspozycjach na parterze skrzydła pn. Koszt – ok. 620 tys. zł</p> <p>2. Realizacja II etapu projektu pn. „Muzeum Bezpieczne” jest możliwe do rozpoczęcia w każdej chwili. Celem jest zabezpieczenie techniczne ochrony i środków ewakuacji wybranych muzealiów. Konieczne jest podpiwniczenie pn. pergoli, jej połączenie z piwnicami pn. skrzydła pałacu, adaptacja jego piwnic przy zachowaniu historycznych murów i ich konserwacji. W I etapie w l. 2022 – 2024 m.in. poprawiono warunki dostępności, instalując windę, obsługującą trzy kondygnacje, ruch osobowy i związany z obsługą wystaw. Konieczne jest opracowanie projektu technicznego remontu i adaptacji piwnic (z infrastrukturą techniczną) w celu powstania wielofunkcyjnego zaplecza ewakuacji stałych ekspozycji w skrzydle: awaryjnego pakowania, oznakowań, technicznego zabezpieczenia i magazynu skrzyń ewakuacyjnych w stanach nadzwyczajnych, zagrożeń terrorystycznych i innych zagrożeń ruchu turystycznego. Ochrona ludzi jest priorytetem, trudnym, ale koniecznym do przestrzennego i funkcjonalnego pogodzenia z bezpieczeństwem zbiorów i pałacu. Inne prace w projekcie do wykonania: konserwacja kamiennej konstrukcji i odtworzeniem ażurowej więźby pergoli, wykonaniem izolacji pionowej pn. skrzydła, budowa podziemnego kanału instalacyjnego, czerpni i wyrzutni terenowej z przebudową niezbędnej infrastruktury technicznej w obrębie pn. pergoli w obu jej częściach. Powstała w ten sposób kubatura będzie służyła celom magazynowania skrzyń z muzealiami w okresach zagrożenia. Mamy opracowane dokumentacje budowlane i wykonawcze oraz niezbędne pozwolenia i decyzje administracyjne. Projekt gotowy do realizacji!!!</p> <p>Koszt zakończenia realizacji ww. zadania został oszacowany na 23 000 tys. zł</p>	
Okres realizacji	2026-2027+
Rodzaj wskaźnika	Liczba obiektów poddanych pracom
Wartość wskaźnika	Docelowo 3
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	FENX, dotacje celowa, dotacja podmiotowa, wieloletni program rewitalizacji i regeneracji, przychody własne
Komunikowanie i promocja	Media własne muzeum, MKiDN i organizacji UE, media publiczne

Spoleczeństwo Koncert - zaplanowany - do uzgodnienia	Statut muzeum: § 5. pkt 1) edukacja i upowszechnianie wiedzy (...) o znaczeniu (...) obyczajów; pkt 5) kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej; pkt 6) umożliwienie korzystania z zasobów dziedzictwa (...); § 6. pkt 7) popieranie i prowadzenie działalności (...) artystycznej
Cel szczegółowy	Budowanie relacji społecznych w wartościach miejsca z pomocą muzyki - współprodukcje 2025-2029
Określenie celu (opis)	
Muzyczny potencjał muzeum w partnerstwie BEST ART CONCEPT, kierownictwo artystyczne: Sebastian Wypych	
<p><u>"RAJSKIE OGRODY JS III" lub opcjonalnie "JOLI BORD DE L'ART - PIĘKNY BRZEG SZTUKI JS III":</u> - SCENA VILLA INTRATA / kuchnia rekonstruktorska i koncerty - projekt komercyjny / Villa Intrata / biletowany: MUZYKA NA STOŁACH ŚWIATA</p> <p>- SCENA ORANŻERIA KULTURY /cykle koncertów / Oranżeria / projekt przy współpracy Dzielnicy Wilanow, granty MKIDN, KPO, sponsorzy</p> <p>- SCENA DZIEDZINIEC SZTUKI cykle dużych wydarzeń, koncertów, oper, widowisk, pokazów / dziedziniec pałacu / projekt komercyjny / przy współpracy Dzielnicy, MKIDN, KPO, sponsorzy, bilety</p> <p>- SCENA MUZYCZNE TARASY / cykle koncertów stricte klasycznych w ogrodach od strony Wisły / projekt grantowy i na zamówienia komercyjne</p> <p>- SCENA WIELKA GROTARNIA /cykle koncertów, pokazy, eventy, szkolenia/ projekt grantowy i na zamówienia komercyjne</p> <p>1/ TRASH ORCHESTRA MUZYKA ŚMIECI https://youtu.be/DvpO3ZUndho?si=CAIJATwvU9TFdJkh</p> <p>2/ VIVALDI / OSIECKA - NOWE 4 PORY ROKU https://youtu.be/DqFz3QQtcv0?si=GIxvNV6w8KVpQgc2</p>	
Okres realizacji	2025-2027
Rodzaj wskaźnika	Liczba koncertów w danym roku
Wartość wskaźnika	20 rocznie
Źródło pomiaru wskaźnika	Dane muzeum (sprawozdanie)
Finansowanie celu	przychody własne, sponsorzy i środki partnerów
Komunikowanie/promocja	Media własne i partnerów przy każdym koncercie oraz podczas promocji działalności muzeum

Spółczerństwo Koncert - zaplanowany - do uzgodnienia	Statut muzeum: § 5. pkt 1) edukacja i upowszechnianie wiedzy (...) o znaczeniu (...) obyczajów; pkt 5) kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej; pkt 6) umożliwienie korzystania z zasobów dziedzictwa (...); § 6. pkt 7) popieranie i prowadzenie działalności (...) artystycznej
Cel szczegółowy	Budowanie relacji społecznych w wartościach miejsca z pomocą muzyki - kontynuacja projektów koncertowych i nowe propozycje 2025-2029
Określenie celu (opis)	
<p>1. Muzyka Dawna w Wilanowie głównie XVII i XVIII w., jest formą wsparcia inicjatyw interpretacji tradycji prezentowania zabytków muzycznych zgodnie z założeniami epok, w których powstały, na instrumentach historycznych bądź ich kopiach. 9 koncertów rocznie, w sumie w l. 2025-2027 - 25 koncertów..</p> <p>2. Letnie koncerty promenadowe - cykl realizowany we współpracy z Centrum Kultury Wilanów. Ten typ muzykowania narodził się w XIX w. jako letnia, egalitarna alternatywa wobec sal koncertowych, przeznaczonych dla elitarnego słuchacza. Swobodna atmosfera i estetyczna przystępność ułatwiają odbiór i popularyzują muzykę artystyczną w atrakcyjnym otoczeniu letnich ogrodów. 4 koncerty rocznie. Okazjonalne koncerty muzyki rozrywkowej podczas spotkań Wilanowskiego Uniwersytetu Wieku Trzeciego..</p> <p>3. Współpraca z Fundacją i Zespołem Giardino di Delizie przy Sobieska International Music Festival w Polsce i we Włoszech. Koncerty i wykłady dotyczące rzymskiego mecenatu królowych Marii Kazimiery Sobieskiej i jej wnuczki Marii Klementyny Stuart, małżonki pretendenta do tronu Szkocji i Anglii, obejmą utwory Nicola Porpora, Leonardo Vinci, Francesco Gasparini, Domenico Sarro, Luca Antonio Predieri, Giovanni Mossi i Costanzi. Oczekiwane rezultaty dotyczą promocji polskiej muzyki i polskiego mecenatu artystycznego w Polsce i Włoszech. Festiwal ściśle koresponduje z wydanymi przez muzeum naukowymi publikacjami na ten temat i polsko-włoskimi konferencjami w ubiegłych latach. Promocja muzeum podczas koncertów we Wilanowie, Rzymie i Frascati, miejscach związanych z Sobieskimi.</p> <p>4. Kobiety w muzyce XVII- XIX w. – projekt edukacyjno-muzyczny o twórczości kompozytorek z XVII-XIX w. Efekt doświadczeń uczestników europejskich projektów - m.in. European Network for Baroque Cultural Heritage, MusMig czy polsko-niemieckiego Ways of Arranging Attractive Operas.</p> <p>5. Tworzenie i emisja inscenizacji i cyfrowych spektakli muzyczno-multimedialnych związanych z tematyką dzieł sztuki w muzeum. Projekt adresowany do osób poszukujących sensorycznych doznań i nowych sposobów poznania dzieł sztuki. Partnerzy Akademia Operowa Teatru Wielkiego, Uniwersytet Muzyczny Fr. Chopina; po sezonie 2025 r. przewidujemy rozbudowę zadania do cyklicznej formy w kolejnych latach.</p> <p>6. Ew. ponowienie projektów z Warszawską Operą Kameralną (Fest. Mozarta); Fundacją AveArte (Festiwal im. I. Paderewskiego); Fundacją Concert Spirituel (Międzynarodowa Akademia Muzyki Dawnej) Filharmonią im. R. Traugutta (Festiwal Pieśni Polskich i Europejskich).</p>	
Okres realizacji	2025-2027
Rodzaj wskaźnika	Liczba koncertów w danym roku
Wartość wskaźnika	20 rocznie
Źródło pomiaru wskaźnika	Dane muzeum (sprawozdanie)
Finansowanie celu	przychody własne i środki partnerów
Komunikowanie/promocja	Media własne i partnerów przy każdym koncercie oraz podczas promocji działalności muzeum

Obszar	Spółeczeństwo i edukacja
Nazwa celu szczegółowego	Cyfrowa komunikacja społeczna (media społecznościowe)
Określenie celu (opis)	
<p>Zakładany jak co roku w sumie średni 4% wzrost zasięgów w podanych poniżej mediach od tegorocznych Zasięgów we wrześniu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wortal www.muzeach do 2028 przyrost publikacji cyfrowych wizerunków i metadanych dla ca 2000 wilanowskich muzealiów, zasięg 1 097 266 wejść na strony powiązane w projekcie 2. Publikacje na stronie internetowej muzeum w Pasażu Wiedzy:: 2 128 343 wejść 3. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie zasięg strony: 4 039 018 (płatny: 1 679 216) liczba osób obserwujących profil: 54 512 (12.09.2024) nowe osoby obserwujące stronę: 5554 największa liczba interakcji w jednym poście: 3168 (promowany post Królewskiego Ogrodu Świata) Królewski Ogród Świata zasięg strony: 880 075 liczba osób obserwujących profil: 51 864 (12.09.2024) nowe osoby obserwujące stronę: 2 707 największa liczba interakcji w jednym poście: 332 4. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie – muzeum dostępne zasięg strony: 823 550 liczba osób obserwujących profil: 1406 (12.09.2024) nowe osoby obserwujące stronę: 589 największa liczba interakcji w jednym poście: 5158 5. Villa Intrata zasięg strony: 74 701 liczba osób obserwujących profil: 2 953 (12.09.2024) nowe osoby obserwujące stronę: 215 największa liczba interakcji w jednym poście : 154 6. Instagram zasięg strony: 240 306 liczba osób obserwujących profil: 10 998 (12.09.2024) nowe osoby obserwujące stronę: 1711 największa liczba interakcji w jednym poście 1098 7. Internetowe społeczności (wspólnoty zainteresowań): „W Wilanowskich ogrodach”, „Rodzinnie w Muzeum Pałacu w Wilanowie” i „Pewnego razu w Wilanowie” są współtworzone z gośćmi, pozostając kontakcie; są formą narracji zbudowanych z muzealnych zasobów wiedzy; dzielimy się informacjami o nadchodzących wydarzeniach – w postach nasi goście mogą opisać swoje wrażenia i wspomnienia z wizyt w wilanowskim muzeum. Koszt uwzględniony w fiszce nr 15 	
Okres realizacji	2025-2027
Rodzaj wskaźnika	Liczba wejść na stronę
Wartość wskaźnika	Podany stan – w sumie średnio 4% wzrost zasięgów
Źródło pomiaru wskaźnika	Statystyki mediów w sprawozdaniu muzeum
Finansowanie celu	Dotacja podmiotowa, przychody własne; dotacje celowe cyfrowych funduszy, przychody własne
Komunikowanie i promocja	Media własne, MKiDN, instytucji UE; media publiczne

Obszar	Zarządzanie instytucją
Cel szczegółowy	Budowanie i rozwój kompetencji pracowników
Określenie celu (opis)	
<p>Zasoby ludzkie stanowią fundamentalną część prawidłowego funkcjonowania instytucji. Struktura i szczegółowe role poszczególnych osób czy zespołów osób opisuje regulamin organizacyjny oraz opisy czasowo określonych projektów i zadań w częściach dotyczących obowiązków, uprawnień oraz indywidualnych celów i harmonogramów członków zespołów zadaniowych.</p> <p>WYNAGRODZENIA WRAZ Z POCHODNYMI</p> <p>Planowany fundusz wynagrodzeń obejmuje miesięczne wynagrodzenia osobowe, w skład których wchodzi: płaca zasadnicza, dodatek stażowy, dodatek funkcyjny, dodatek specjalny. Planowane są również nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalno-rentowe. Wypłacane nagrody mają charakter uznaniowy a środki na nie gromadzone są z oszczędności wynikających z nieobecności takich jak m.in.: zwolnienia lekarskie, zasiłki opiekuńcze, urlopy macierzyńskie, rodzicielskie i wychowawcze. Dodatkowo zabezpieczone są środki na PFRON i PPK. Należy pamiętać o ZFŚS oraz o obowiązkowej medycynie pracy w okresach określonych przez lekarzy, dopuszczających do wykonywania pracy w warunkach określonych przez pracodawcę.</p> <p>Kompetencje i zaangażowanie pracowników dają efekty wspólnej pracy. Wpływ na nie mają następujące, pogłębiające się uwarunkowania zewnętrzne, odczuwalne w działalności muzeum:</p> <ul style="list-style-type: none"> (-) fundusz wynagrodzeń osobowych w 2005 r. stanowił 30% wysokości dotacji podmiotowej, natomiast w 2024 aż 70%; (-) o wysokości funduszu wynagrodzeń osobowych decyduje Organizator muzeum w ramach określonych ustawą budżetową na dany rok, wynikającą z polityki socjalnej wobec tzw. sfery budżetowej państwa w poszczególnych obszarach społecznych – nie jest możliwe przeznaczenie części przychodów własnych muzeum (pozbudżetowych) na wynagrodzenia, aby motywować do większych przychodów instytucji; (-) dotacja podmiotowa muzeum nie była waloryzowana o wskaźnik inflacji od 2005 r., zatem wysokie kompetencje i zaangażowanie nie mogą być w pełni wykorzystane; (-) rosnąca średnia wiekowa, kompensująca niekonkurencyjność płacowej oferty na rynku pracy, jest tymczasowym rozwiązaniem rosnącego deficytu w pokoleniowej wymianie. <p>REKRUTACJA</p> <p>Pozyskiwanie i wybór kandydatów, którzy spełniają wymagania stawiane na danym stanowisku. Ogłoszenia zamieszczane są na stronie internetowej muzeum, na portalu Pracuj w kulturze oraz pracuj.pl. Wolontariat jest optymalnym sposobem wymiany wzajemnych oczekiwań pomiędzy potencjalnym pracownikiem a pracodawcą.</p> <p>Szkolenia ECHOCAST i Erasmus+ w rozwoju osobistym i zawodowym tworzą dodatkowe możliwości rozpoznania tych oczekiwań (por. fiszki 14 i 20).</p> <p>Część finansowania opisana jest w fiszce nr 15 jako podstawowe obowiązki, w których koszty utrzymania zasobów pracy są wliczone w bloki kosztów podstawowych obowiązków instytucji.</p>	
Okres realizacji	2025-2027
Rodzaj wskaźnika	Liczba zatrudnionych pracowników etatowych
Wartość wskaźnika	Utrzymanie wskaźnika na poziomie co najmniej z 2024 r.
Źródło pomiaru wskaźnika	Dane muzeum (sprawozdanie)

Fiszka nr 13

Finansowanie celu	Dotacja podmiotowa i jej zwiększenie na szkolenia o 250 tys. zł rocznie
Komunikowanie/promocja	Media własne muzeum

Obszar	Zarządzanie instytucją
Cel szczegółowy	Budowanie i rozwój kompetencji pracowników
Określenie celu (opis)	
<p>ROZWÓJ I DOSKONALENIE ZAWODOWE <u>Indywidualne szkolenia rozwijające kompetencje i podnoszące kwalifikacje zawodowe</u></p> <p>Szkolenia obligatoryjne</p> <p>Bezpieczeństwo i Higiena Pracy - szkolenia polegają na przeprowadzeniu instruktażu ogólnego podczas którego pracownik jest zapoznawany z ogólnymi zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy, zagadnieniami z prawa pracy oraz zagrożeniami w miejscu pracy;</p> <p>Przeciw pożarowe - dotyczy zasad przestrzegania ochrony przeciwpożarowej, które mają na celu zapobieganie pożarom i ochronę życia oraz zdrowia ludzkiego;</p> <p>Przeciwdziałanie mobbingowi i dyskryminacji - szkolenie z profilaktyki antymobbingowej doskonali praktyczne umiejętności: samodzielnego rozpoznawania zachowań wskazujących na mobbing lub dyskryminację i ich przeciwdziałanie (rekomendowane jest organizowanie tych szkoleń co 2 lata);</p> <p>Kurs pierwszej pomocy dla grupy medycznej - uczący zespół czynności podejmowanych na miejscu zdarzenia, w którym występuje bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia poszkodowanego;</p> <p>Szkolenia w zakresie ochrony informacji niejawnych – organizowane wewnątrz instytucji przez Pełnomocnika ds. obronnych;</p> <p>Szkolenie obronne w razie konfliktu zbrojnego i z innych powodów jak stany nadzwyczajne i zagrożenia – organizowane wewnątrz instytucji przez Pełnomocnika ds. obronnych.</p> <p><u>Indywidualne szkolenia i przedsięwzięcia rozwijające kompetencje i podnoszące kwalifikacje zawodowe, finansowane przez muzeum, realizowane w godzinach pracy lub podczas delegacji</u></p> <p>Szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe spełniające indywidualne potrzeby wynikające ze specyfiki danych stanowisk z zakresu m.in. prawa pracy, zamówień publicznych, prawa budowlanego czy rachunkowości. Dodatkowo szkolenia pracowników technicznych takie jak: eksploatacyjne i kwalifikacyjne dla elektryków i hydraulików oraz szkolenia z zakresu bezpieczeństwa - Szkolenie WSO w Narodowym Instytucie Muzeów.</p> <p>Konferencje i seminaria – udział pracowników w konferencjach i seminariach w roli prelegentów oraz słuchaczy; wymiana doświadczeń i udział w dzieleniu się wiedzą.</p> <p>Zapewnienie studiowania (pierwszego i drugiego stopnia), studiów podyplomowych i doktoranckich - na kierunkach związanych z działalnością muzeum.</p> <p><u>Wewnętrzne szkolenia grupowe</u></p> <p>Psychologia zarządzania- szkolenie ma na celu zrozumienie czynników psychologicznych wpływających na efektywność zarządzania i podejmowanie trafnych decyzji</p> <p>Procedury wewnętrzne – wprowadzenie nowozatrudnionych pracowników w wewnątrz procedury, dotyczące wewnętrznego obiegu dokumentów, zarządzeń i projektowego planowania (pomysł-projekt-zadania)</p> <p>Szkolenia kadry kierowniczej z czasu pracy – cykliczne szkolenia kierowników z prawidłowego planowania czasu pracy.</p>	
	2025-2027
Rodzaj wskaźnika	Liczba zatrudnionych pracowników etatowych
Wartość wskaźnika	Utrzymanie wskaźnika na poziomie co najmniej z 2024 r.
Źródło pomiaru wskaźnika	Dane muzeum (sprawozdanie)
Finansowanie celu	Dotacja podmiotowa i jej zwiększenie na szkolenia o 250 tys. zł rocznie
Komunikowanie/promocja	Media własne muzeum

Obszar	ZARZĄDZANIE INSTYTUCJĄ
Nazwa celu szczegółowego	Utrzymanie i rozwój pracowników
Określenie celu (opis)	
<p>ECHOCAST (European Cultural Heritage Organizations Customer Awareness Staff Training) to program i materiały szkoleniowe wypracowane w wyniku międzynarodowego projektu, w którym uczestniczyły instytucje kultury i ośrodki uniwersyteckie z różnych krajów europejskich.</p> <p>W projekcie uczestniczyło 10 instytucji: Lancaster University Department of Continuing Education (lider); Historic Royal Palaces Agency, Hampton Court; Historic Scotland; Schloss Schönbrunn Kultur- und Betriebsgeses GmbH; Staatliche Museen zu Berlin Preussischer Kulturbesitz; Associazione Civita; PIN Servizi Didattici e Scientifici per l'Università di Firenze; Muzeum Zamkowe w Malborku; Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie.</p> <p>Program ECHOCAST Polska powstał w celu aktualizacji materiałów ECHOCAST i dla zapewnienia wysokiej jakości szkoleń dzięki systematycznym pracom nad materiałami, szkoleniom i superwizji trenerów oraz certyfikacji.</p> <p>ECHOCAST to materiały szkoleniowe przeznaczone do podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników, którzy mają bezpośredni kontakt z odwiedzającymi.</p> <p>Od 2014 r. muzeum aktualizuje, modyfikuje i rozwija owe materiały za zgodą polskich partnerów projektu: Muzeum Zamkowego w Malborku i Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie, oraz Schloss Schönbrunn Kultur- und Betriebsgesellschaft m.b.H., do którego należy nazwa ECHOCAST, zastrzeżona jako Community Trade Mark. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie prowadzi również szkolenia trenerskie, organizuje egzaminy i wydaje certyfikaty.</p> <p>Szkolenia pracowników</p> <p>Prowadzone są przez certyfikowanych trenerów programu ECHOCAST Polska. Muzeum nie pośredniczy w organizacji szkoleń pracowników, a udziela informacji o osobach z aktualnymi certyfikatami. Szkolenia odbywają się zgodnie ze standardami ECHOCAST według zaktualizowanych, zmodyfikowanych i dostosowanych do warunków polskich instytucji kultury materiałów.</p> <p>Dostępnych jest pięć modułów szkoleniowych: „Doskonała obsługa klienta instytucji kultury”, „Różne potrzeby zwiedzających”, „Rozwiązywanie trudnych sytuacji”, „Angażując publiczność”, „Współpraca – klucz do rozwoju instytucji kultury”, które pomagają rozwijać i wzmacniać kompetencje społeczne pracowników. Omówienie zakresu poszczególnych modułów znajduje w broszurze promocyjnej oraz na stronie WWW Muzeum Pałacu w Wilanowie.</p> <p>Zazwyczaj proces szkolenia pracowników powinien zacząć się od „Doskonałej obsługi klienta instytucji kultury”. Moduł ten może być połączony z „Różnymi potrzebami zwiedzających”. Pozostałe materiały służą rozwijaniu już przećwiczonych kompetencji i zaplanowane są jako dalsze etapy procesu pracy z zespołem i kształtowania standardów jakości obsługi.</p> <p>Właśnie w takim, szerszym kontekście – wypracowywania i utrzymywania optymalnych dla danej instytucji rozwiązań pracy z publicznością – warto planować szkolenia pracowników i współpracowników. W dobraniu konkretnych modułów szkoleniowych ECHOCAST do oczekiwań zamawiającego i specyfiki danej instytucji mogą pomóc koordynatorzy programu.</p>	
Okres realizacji	2025-2029
Rodzaj wskaźnika	Liczba przeszkolonych osób
Wartość wskaźnika	Nie mniej niż 100 rocznie
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	Zwiększenie dotacji podmiotowej MKiDN oraz środki własne
Sposób komunikowania/promowania celu	Media społeczne i publiczne

Obszar	Zarządzanie instytucją			
Nazwa celu szczegółowego	Podstawowe obowiązki instytucji			
Określenie celu (opis)	Grupy wydatków na podstawie wstępnej decyzji na rok 2025			
<p>1. Stałe, bieżące koszty utrzymania w stanie niepogorszonym infrastruktury budowlanej (koszty mediów jak prąd, gaz, woda, ścieki, ochrona i dozór, sprzątanie pomieszczeń)</p> <p>2. Koszty przeglądów technicznych wraz z naprawami interwencyjnymi</p> <p>3. koszty i pielęgnacja ogrodów</p> <p>4. koszty administracyjne</p> <p>Decyzja o wysokości dotacji podmiotowej na 2025 r. i prognozy na lata następne pozwolą na realizację aktywności, na które złożą się koszty wynagrodzeń osobowych z pochodnymi osób zaangażowanych, stałe koszty bieżące, jak utrzymanie i obsługa udostępniania zasobów materialnych i cyfrowych (pałac i ogrody) oraz przestrzeni wystawowych i magazynowych, eksploatacja infrastruktury technicznej, zużycie energii elektrycznej, gazu, wody, odprowadzanie ścieków, odbieranie odpadów segregowanych i zmieszanych oraz sprzątanie na 92,1 ha. Ponadto ze środków dotacji podmiotowej pokrywane są koszty ochrony, dozoru, obsługi publiczności i administracyjne tj. np. pocztowe, telekomunikacyjne. Środki własne są zaplanowane na wysokim poziomie z uwagi na planowane przychody.</p>				
lp		dotacja podmiotowa	w tym wynagrodzenia	środki własne
1	podstawowe obowiązki	16 557 592,00	9 965 510,96	
2	edukacja i rekonstrukcja	4 096 207,00	3 091 189,89	3 000 000,00
3	interwencja konserwatorska	2 192 000,00	2 191 135,29	300 000,00
4	utrzymanie infrastruktury budowlanej w tym bezpieczeństwo IT	4 630 866,00	4 015 757,27	2 800 000,00
5	działania wydawnicze, cyfrowe i popularyzatorskie oraz utrzymanie wystaw	1 478 335,00	1 478 334,53	3 286 089,00
	łącznie	28 955 000,00		9 386 089,00
<p>Niniejszy zakres i koszty pozwalają zespołowi pracowników na działania strictly interwencyjne bez możliwości zaplanowania działań prewencyjnych.</p> <p>Konieczne podniesienie kwoty dotacji podmiotowej wynika z innych danych szczegółowych o kwoty na projekty budowlane, remonty, edukację, wystawy co opisują pozostałe fiszki</p>				
Okres realizacji	2025-2027			
Rodzaj wskaźnika	Stała liczba budynków i obiektów budowlanych			
Wartość wskaźnika	128			
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum			
Finansowanie celu	Przyznana dotacja podmiotowa 100% oraz 75% przychodów własnych			
Sposób komunikowania/promowania celu	Media własne i publiczne.			

Obszar	Edukacja i społeczeństwo
Nazwa celu szczegółowego	Działalność edukacyjna, rekonstrukcja historyczna Budowanie relacji społecznych z wartościami miejsca i zasobami wiedzy w muzeum za pomocą wystaw 2025-2029: podstawy emocjonalne i informacyjne edukacji oraz upowszechniania wiedzy
Określenie celu (opis)	<p>Fiszka powiązana z fiskłą nr 15, w której wskazano podstawowe, lecz nie wystarczające na działania w ramach posiadanej dotacji podmiotowej. Duży potencjał rozwojowy oferty - własny i w formule partycypacyjnej wspólnot zainteresowań.</p> <p><u>Liczba pracowników edukacyjnych:</u> utrzymanie obecnej liczby w roku 2025 i stopniowe zwiększenie do 22 osób w 2027 (w tym opiekunów grup zainteresowań).</p> <p><u>Liczba współpracowników edukacyjnych (edukatorów):</u> utrzymanie obecnej liczby pracowników w okresie 2025-2026 i stopniowy wzrost do 80 - 100 osób z uwzględnieniem wolontariuszy i pracowników partnerów programowych. Budżet na realizację działań edukacyjnych, uwzględniający sumę zwiększenia dotacji podmiotowej i realizację, wyniesie łącznie: 6 000 000 zł/rocznie, w tym 65 % stanowić będą koszty wynagrodzenia współpracowników, 15 % materiałów edukacyjnych i wydawnictw, 10 % dostępności programów edukacyjnych, 5 % obsługi rezerwacyjnej i 3 % promocji programu edukacyjnego.</p> <p><u>Wskaźniki planowane do osiągnięcia w 2025-2027 przy stabilnej sytuacji społeczno-gospodarczej:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba zajęć edukacyjnych dla grup nie mniej niż: ok. 3600 (ok. 72 000 uczestników) plus ok. 700 – 1000 przy otrzymaniu dotacji celowej „Kultura dostępna” (w sumie ok. 100 000) ▪ Liczba warsztatów dla gości indywidualnych nie mniej niż ok. 1000 (ok. 180 000 uczestników) ▪ Liczba tematów dla grup zorganizowanych: 70 plus samoorganizujące się grupy zainteresowań ▪ Liczba programów dla gości indywidualnych: 35 plus. <p><u>Wskaźniki planowane do osiągnięcia w 2029:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba zajęć edukacyjnych dla grup: nie mniej niż 6000 (126 976 uczestników), ▪ Liczba warsztatów dla gości indywidualnych: 2000 (450 000 uczestników), ▪ Liczba tematów dla grup zorganizowanych: 100 plus wspólnoty zainteresowań ▪ Liczba programów dla gości indywidualnych: 50. <p>Projekty zagraniczne promocji Polski w programie "Ogród-kuchnia-stół" (flagowy program, dobrze rozpoznawany), w projektach zagranicznych wspierany priorytetami MKiDN.</p> <p>1. Dusseldorf ; we współpracy z Instytutem Polskim w Dusseldorfie i pałacem Benrath, wznowienie projektów "Polskie smaki nad Renem" i "Cztery pory roku w polskiej tradycji kulinarnej", w przygotowaniu "Od wianka królowej Marysienki do Karoffelsalat, czyli era przedziemniaczana w Polsce i Niemczech".</p> <p>2. Grupy studyjne studentów , badaczy i szefów kuchni w zakresie kuchni staropolskiej i jej współczesnej interpretacji (2 grupy z Uniwersytetu Salzburg w 2025 r.)</p> <p>2. Śluby królewskie i wymiana w dziedzinie kulinarnej w XVII i XVIII wieku. Wersal, wrzesień 2025.</p> <p>3. Organizacja 1-ej europejskiej konferencji poświęconej kuchni historycznej i jej rekonstrukcji 2025/2026,</p> <p>4. Zawiązanie współpracy w projekcie saksońskim "Deutsches Archiv der Kulinarik", badaniu i popularyzacji historii kultury stołu i żywienia epoki saskiej w Polsce (z UMK) i analogicznie w Lotaryngii.</p> <p>Wszystkie powyższe punkty finansowanie zewnętrzne (przy minimalnym wkładzie własnym).</p>
Okres realizacji	2025-2027
Rodzaj wskaźnika	Frekwencja
Wartość wskaźnika	Liczba zdarzeń i ich uczestników
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdania muzeum
Finansowanie celu	Dotacja podmiotowa, dotacje celowe
Sposób komunikowania/promowania celu	Media, media własne, sieć informacyjna MSZ i innych partnerów

Obszar priorytetu	Inwestycje
Nazwa celu szczegółowego	Projektowanie prac budowlano-konserwatorskich przy zabytkach i ich infrastrukturze
Określenie celu (opis)	
<p>Potrzeby projektowe muzeum do realizacji w l. 2025-2027:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Projekt budowlany systemu zasilania wodą Stawu Południowego (mlichów i rurociągu wraz z zastawką na terenie założenia pałacowo-ogrodowego w Wilanowie; usunięcie trwałej awarii budowlanej; projekt i prace do wykonania jak najszybciej; priorytet. 2. Projekt budowlany i wykonawczy rekonstrukcji posadowienia zabytkowego wiatraka koźlaka, z lokalizacją na terenie Folwarku Zachodniego; projekt do wykonania w kolejnych latach wraz remontem sąsiedniego czworaka i założenie ogrodzenia od uliczki; 3. Projekt modernizacji na cele wystawiennicze budynku Kordegardy usytuowanej na terenie Muzeum – nieuniknione rozwiązanie funkcjonalne. Przestrzeń przy dziedzińcu jest tylko dla publiczności i jej obsługi. Biura będą przeniesione do Browaru. Wyprowadzenie lokatorów i biur trwa od 2003 r.; realizacja na rok 2028 przed kolejną perspektywą finansową UE; 4. Wykonanie uzgodnień w celu zlikwidowania orzeczonego stanu katastrofy budowlanej tzw. Domu Czeladnego (odbudowy i rozbudowy) z przeznaczeniem na publicznie dostępną bibliotekę muzealną i powierzone archiwum zakładowego wraz z czytelnią oraz niezbędną infrastrukturą techniczną; obiekt połączony ze stacją trafo; rekonstrukcja w pakiecie z wiatrakami; 5. Budowa systemu zarządzania budynkami (BMS) – ETAP I 6. Dokumentacja i projekt techniczny zagospodarowania Folwarku Zachodniego-terenu pomiędzy Domem Czeladnym, Browarem, Słodownią i wiatrakami. 7. Projekt budowlany systemu piezometrów do monitorowania poziomu i jakości wód gruntowych na terenie założenia pałacowo-ogrodowego w Wilanowie - niezbędny, bieżący dozór poziomu wód gruntowych w celu ratowania drzew przed suszą. <p>Łącznie: 3659 tys. zł</p> <ol style="list-style-type: none"> 8. Projekt budowlany remontu dostosowania dla osób niepełnosprawnych budynków Villa Intrata i Aresztu - 1050 tys. Część flagowego programu edukacyjnego i rekonstrukcji kulinarnej w programie „Ogród-kuchnia-stół”. 9. Projekt koncepcyjny zagospodarowania Folwarku Wsch., ocena budynków i infrastruktury technicznej, inwentaryzacja budowlana, programy funkcjonalno-użytkowe budynków i projekt infrastruktury technicznej – środki prywatne 1800 tys. 2026-2027 <p>Bez projektów technicznych i kosztorysu można podać kosztów wykonawczych. Wszystkie wyliczone projekty należą zarazem do sfery działań powstrzymujących degradację ww. sieci, warunkujących funkcjonowanie muzeum, jak i do głównej prognozy rozwojowej. Nie można nie zarysować tego rodzaju perspektywy systemowych planów. Zakresy projektowe będą zależne od posiadanych przez muzeum środków finansowych.</p>	
Okres realizacji	2025-2027
Rodzaj wskaźnika	Liczba wykonanych projektów budowlanych
Wartość wskaźnika	8
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	dotacje celowe majątkowe MKiDN
Komunikowanie i promocja	Media własne, MKiDN; media publiczne

Obszar	Społeczeństwo Statut muzeum: § 5. pkt 1) edukacja i upowszechnianie wiedzy; pkt 4) dokumentowanie, udostępnianie i promowanie zasobów przy pomocy nowoczesnych technik cyfrowych; pkt 5) kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej; pkt 6) umożliwienie korzystania z zasobów dziedzictwa (...);
Cel szczegółowy	Budowanie relacji społecznych z udziałem wartości miejsca i zasobów wiedzy we współpracy przyjaciółmi muzeum podstawy emocjonalne i informacyjne edukacji i upowszechniania wiedzy; promocja i uspołecznienie muzeum, współpraca z NGO
Określenie celu (opis)	
<p>Działalność muzeum wzbogacając pod 2006 r. projekty społeczników, wolontariuszy i organizacji społecznych, realizowane na terenie muzeum i jego otoczeniu społecznym we własnym zakresie. Wzajemna pomoc jest naturalnym (w moim wydaniu także w pozasłużbowym czasie) sposobem zwiększenia oddziaływania muzeum w społeczności lokalnej oraz regionu. Poniżej przykłady korzyści muzeum ze zgłoszonych aktywności społecznych, wielokrotnie potwierdzonych praktyką w przeszłości:</p> <p>Społeczne Muzeum Multimedialne w internecie – projekt o charakterze społecznym i międzypokoleniowym, rozwijający dotychczasową współpracę z muzeum o dokumentowanie postaw wobec dziedzictwa i opracowanie wystaw multimedialnych. Obejmuje osoby starsze i ich młodych naśladowców, społeczników, pasjonatów historii, nauczycieli, niezwykle kolekcje (np. z zakresu medycyny wojskowej od XVII w., domowe pamiątki z Wilanowa i okolicznego osadnictwa holenderskiego) i domowe materiały archiwalne, uzupełniane wiedzą i dokumentacją muzealną. Odpowiedź na pytania o muzeum Wilanowa (inne niż tylko pałacowe). Środki społeczne.</p> <p>Seniorzy i ich opiekunowie w muzeum – koncepcja trójstronnego projektu z Narodowym Instytutem Geriatrii, Reumatologii i Rehabilitacji; będzie to rozszerzona o edukację opiekunów osób starszych kontynuacja projektu - SENIORZYJUNIORZY.PL. Środki społeczne i dotacje celowych na rzecz stowarzyszeń, muzeum udostępnia teren i obsługę.</p> <p>Warsztaty etnograficzno-edukacyjne związane Urzeczem i Wilanowem – kontynuacja, dokumentowanie pamięci lokalnej o roli osadników holenderskich w kształtowaniu krajobrazu i kultury Wilanowa (kontynuacja filmów o strojach i potrawach); społecznicy wspólnie z muzeum zadbają o szersze wsparcie dla rewitalizacji polderów przy pałacu; na terenie muzeum znajdują się pozostałości zabytkowych polderów z l. 1819-1823 oraz wcześniejszych kampanii zagospodarowania terenów zalewowych Wisły (obecnie pola i park w Morysinie – ca 140 ha), które będą przedmiotem dokumentacji (archeopomiarowej i środowiskowej) i wstępnych badań w celu ich rewitalizacji i wprowadzenia do systemu zarządzania kryzysowego ochrony przeciwpowodziowej muzeum i miasta. Środki społeczne i adekwatna pomoc ze środków muzeum.</p> <p>Obserwatorzy w rezerwacie przyrody na terenie muzeum i w okolicy: bobrów, borsuków, ptaków i innych zwierząt i siedlisk – własne badania i stanowiska obserwacyjne za zgodą muzeum, pomoc organizacyjna muzeum; współpraca badawcza i medialna; wymiana materiałów; zbieranie śmieci, monitoring środowiskowy.</p>	
Okres realizacji	2025-2027
Rodzaj wskaźnika	Liczba zrealizowanych aktywności
Wartość wskaźnika	Ok. 50 rocznie
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	Zwiększenie dotacji podmiotowej i środki zewnętrznych partnerów (łącznie ok 300 tys. zł)
Sposób komunikowania/promowania celu	Media społeczne i publiczne

Udostępnienie i edukacja osób niefaworyzowanych Obszar	Statut muzeum: § 5. pkt 1) edukacja i upowszechnianie wiedzy; pkt 4) dokumentowanie, udostępnianie i promowanie zasobów przy pomocy nowoczesnych technik cyfrowych; pkt 5) kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej; pkt 6) umożliwienie korzystania z zasobów dziedzictwa (...);
cel szczegółowy	Budowanie relacji społecznych z udziałem wartości miejsca i zasobów wiedzy podstawy emocjonalne i informacyjne edukacji i upowszechniania wiedzy
Określenie celu (opis)	
<p>Programy na rzecz osób z niepełnosprawnościami i grup wykluczonych – co roku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zakup urządzeń wspomagających - możliwe wypożyczenia wózka na miejscu; specjalna obsługa. 2. Komunikacja niewerbalna - szkolenie nt. potrzeb gości komunikujących się niewerbalnie. 3. Karty tematyczne - opracowanie przewodników w AAC po wystawach czasowych – 2-3 rocznie. 4. Przewodniki w tekście łatwym - opracowanie tematycznych przewodników do czytania i rozumienia wystaw - jednorazowo 7 przewodników po przywróceniu wystaw stałych w skrzydle pn. i 2 rocznie do wystaw czasowych. 5. Przedprzewodniki – przygotowanie do wizyty po przywróceniu wystaw stałych w skrzydle pn. 6. Zajęcia dla dzieci komunikujących się niewerbalnie - 3 spotkania rocznie dla dzieci komunikujących się niewerbalnie z wykorzystaniem odpowiednich kart pracy. 7. Klub Czytelników Tekstów Łatwych - 9 rocznie spotkań z grupą osób z niepełnosprawnością intelektualną. 8. Tłumaczenia na PJM - przetłumaczenie artykułów i informacji o wystawach stałych po ich przywróceniu w skrzydle pn.; 6 wideooprowadzań; podobne opracowania dla wystaw czasowych – 2 rocznie. 9. Audiodeskrypcje - do materiałów filmowych na stronie internetowej i innych kanałach informacji – 5 rocznie. 10. Spacery po wystawie - spacery dla osób z niepełnosprawnością intelektualną po wystawach stałych i czasowych – liczba zdarzeń według zgłoszeń. 11. Audioprzewodnik w tekście łatwym - opracowanie ścieżki zwiedzania po przywróceniu wystaw stałych w skrzydle pn. do audioprzewodnika w tekście łatwym. 12. Superwizja - osoby z niepełnosprawnościami co roku oceniają dostępność informacyjno-komunikacyjną 13. Teksty proste - adaptacja 5 rocznie tekstów o przywróconych po remontach wystawach w skrzydle pn. do wersji w tekście prostym. 14. Napisy rozszerzone - opracowanie napisów rozszerzonych do ponad 50 filmów. 15. Wideooprowadzania dla dzieci - po powrocie wystaw stałych w skrzydle pn. i do wystaw czasowych. 18. Kultura dostępna - zajęcia dla grup z niepełnosprawnością intelektualną, 25 zajęć rocznie; śr. MKiDN. 19. Sensorium wilanowskie - warsztaty - 12 rocznie: „Moja pierwsza strona dotykowa; „Mój pierwszy przewodnik”; „Warsztaty sztuki 3D-motywy wilanowskie (5 spotkań); nowe przedprzewodniki i narzędzia dla osób z problemami sensorycznymi (plecak i mapa sensoryczna); spacery sensoryczne „W rytmie roślin”, pilotaż tzw. cichych godzin, adaptacja gry „Orzeł bierze wszystko”; szkolenia pracowników muzeum; wytyczne tworzenia dostępnych informacji na stronie www i SM. 20. Totupointy - naprawy, wymiana i instalowanie nowych Totupoint – 10. 21. Wolontariat dla osób w spektrum autyzmu - 4 osoby, przygotowują i przeprowadzą zajęcia; opracowanie przedprzewodnika o Królewskim Ogrodzie Świątła. 23. Pokój wyciszenia - wymiana i naprawy wyposażenia do pokoju. 24. Wideotłumaczenia - kontynuacja usługi. 25. Innowacje, testy, wdrożenia – inicjatywy dodatkowe. 	
Okres realizacji	2025-2027
Rodzaj wskaźnika	Ogólna frekwencja produktowa muzeum
Wartość wskaźnika	Docelowo ok. 3 mln
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	Dotacje celowe i środki własne (łącznie ok 500 tys. zł)
Sposób komunikowania/ promowania celu	Media społecznościowe i publiczne

Obszar	ZARZĄDZANIE INSTYTUCJĄ
Nazwa celu szczegółowego	Rozwój i szkolenia pracowników
Określenie celu (opis)	<p>Bieżące utrzymanie budynków, ich infrastruktury i terenu</p> <p>Prowadzone od 2018 r. podnoszenie kompetencji zawodowych na zasadach określonych przez Fundację Rozwoju Systemów Edukacji w ramach funduszu Unii Europejskiej Erasmus+ obejmuje tzw. mobilności zawodowe (szkolenia) i podnoszenie kompetencji językowych. Muzeum zrealizowało dotąd 7 modułów. Zakończenie dwóch z nich przypadnie w 2025 r. a są nimi:</p> <p>1) II. Etap – „Komunikacja i kursy językowe” 2023 – 25, Kwota dofinansowania: 60 713 euro</p> <p>2) III. Etap – „Zielony Erasmus+” 2024 – 25, Kwota dofinansowania: 78 176 euro</p> <p>Zaplanowane na kolejne lata:</p> <p>PROJEKT 8) IV. Etap – „Cyfryzacja Erasmus+”, lata 2025 -2027</p> <p>PROJEKT 9) V. Etap – „Muzeoterapia Erasmus+” lata 2026-2028</p> <p>PROJEKT 10) <u>Muzealni rzemieślnicy (tytuł roboczy) [projekt konsorcyjny], lata 2027 – 2029.</u></p> <p>PROJEKT 11) <u>Współczesny Grand Tour – edukacja artystyczna (tytuł roboczy) [projekt konsorcyjny], lata 2026-2029</u></p> <p>Akredytacja programu Erasmus+ 2021 – 2027</p> <p>W 2021 roku Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie znalazło się w gronie kilkunastu instytucji w Polsce, zajmujących się nieformalną edukacją dorosłych, które w edycji konkursu 2020 uzyskały Akredytację programu Erasmus+, Mobilność dorosłych osób uczących się i kadry edukacji dorosłych.</p> <p>Akredytacja Programu Erasmus+ to gwarancja pozyskiwania środków na podróże edukacyjne dla pracowników zaangażowanych w tworzenie oferty edukacyjnej instytucji. Otrzymane wsparcie finansowe umożliwia odwiedzanie innych muzeów w formule job shadowing (czyli obserwacji pracy kolegów z branży), udział w specjalistycznych kursach i zapraszanie prelegentów z wykładami do muzeum. Wyjazdy pozwalają nam na wymianę wiedzy i doświadczeń z innymi muzealnikami, udział w szkoleniach oraz efektywną naukę języków obcych.</p> <p>Projekty Erasmus+ traktujemy jako swoistą kontynuację tradycji Grand Tour – zagranicznych podróży edukacyjnych, w których brali udział patroni muzeum – król Jan III i Stanisław Kostka Potocki.</p> <p>Muzeum na potrzeby programu opracowało tzw. Plan Erasmus+ dla Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie czyli planu działań instytucji na rzecz rozwoju kompetencji kluczowych kadry – pracowników i współpracowników muzeum, mających wpływ na ofertę edukacyjną instytucji.</p>
Okres realizacji	2025-2027
Rodzaj wskaźnika	Liczba uczestników; liczba mobilności
Wartość wskaźnika	W zależności od złożonego wniosku
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	Dofinansowanie UE i środki własne ok .400 tys. rocznie
Sposób komunikowania/promowania celu	Media społecznościowe i publiczne

Obszar	Inwestycje
Nazwa celu szczegółowego	Środowisko przyrodnicze
Określenie celu (opis)	
<p>Koszt muzeum obsługi gości i ich akcji oraz promocji wspólnych przedsięwzięć, ca 5 tys. zł rocznie.</p> <p>Arbotagi i budowanie bazy danych o drzewach - 521 tys. zł.</p> <p>Wniosek do <i>Priorytetu FENX.07 Kultura, Działania FENX.07.01: Infrastruktura kultury i turystyki kulturowej w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (nabór nr FENX.07.01-IP.04-001/24).</i></p> <p>Aktualizacja inwentaryzacji drzew w przestrzennych bazach danych jest obowiązkowa w parkach zabytkowych. Oznakowania ułatwiają szybką identyfikację i wymianę specjalistycznej, przekrojowej wiedzy o stanie drzew i dokonywania w bazach danych zbiorczej analityki dla potrzeb badawczych, zarządczych i ocen środowiskowych – docelowo również ekosystemowych etc. Tempo utraty drzew wymaga kompensacji. Długoterminowa obserwacja drzew, ich wzrostu, chorób, ubytków będzie propozycją dla publiczności o dużym potencjale tworzenia wspólnot zainteresowań, adopcji drzew, roślin czy opieki nad ekosystemami, dozorem i pielęgnacją.</p> <p>Wykonanie nasadzeń drzew i krzewów - 239 tys. zł.</p> <p>Przychody w projektach partnerskich na rzecz środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nasadzenia drzew i krzewów, sadzonki, • prace środowiskowe, • lekcje przyrodnicze własne i ufundowane szkołom <p>Źródła korzyści i przychodów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prywatne: indywidualne i organizacji społecznych, producentów, szkół - nasadzenia zastępcze (PGNiG Temmika, inwestorzy w Warszawie) - wolontariat środowiskowy w ogrodach i rezerwacie, - wolontariat korporacyjny ESG na rzecz środowiska. 	
Okres realizacji	2025-2027+
Rodzaj wskaźnika wydatku	Liczba wykonanych nasadzeń i rekordów danych
Wartość wskaźnika wydatku	Wykonane prace
Źródło pomiaru wskaźnika wydatku	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	FENX, dotacje celowe, prywatne donacje
Komunikowanie i promocja	Media własne, media publiczne, media partnerów

Obszar <i>priorytety</i>	Wystawy Statut muzeum: § 5. pkt 1) edukacja i upowszechnianie wiedzy; pkt 4) dokumentowanie, udostępnianie i promowanie zasobów przy pomocy nowoczesnych technik cyfrowych; pkt 5) kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej; pkt 6) umożliwienie korzystania z zasobów dziedzictwa (...); § 6. Pkt 6) urządzenie wystaw, pkt 7) popieranie i prowadzenie działalności naukowej i artystycznej (...).
Cel szczegółowy	Budowanie relacji społecznych z wartościami miejsca i zasobami wiedzy w muzeum za pomocą wystaw 2025-2029: podstawy emocjonalne i informacyjne edukacji i upowszechniania wiedzy
Określenie celu (opis)	
<p>Poniższy plan zależy od uzyskania środków na prace konserwatorskie i remontowe z <i>Priorytetu FENX.07 Kultura, Działania FENX.07.01: Infrastruktura kultury i turystyki kulturowej w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (nabór nr FENX.07.01-IP.04-001/24). Zaplanowane prace będą wiązane ze zlikwidowaniem i odtworzeniem w latach 2026-2027+ ekspozycji w 11 pomieszczeniach, innych niż wymienione</i> i rezygnację z nie priorytetowych wystaw.</p> <p>Wystawy stałe - utrzymanie: <i>elewacje pałacu, ogrody, parki Wilanowski i Morysiński; Apartamenty Królewskie, Galerie Ogrodowe, Sala Uczty, Apartamenty Księżnej Lubomirskiej, Kolekcjonerstwo Potockich, Galeria Magazynowa, Apartamenty Chińskie i Myśliwskie; odtworzenie ekspozycji w skrzydle pn., zlikwidowanych na czas jego remontu, w nowych aranżacjach: <i>Gabinet Etruski, Galeria Muzeum zwana, Galeria Krajowidowa, Sień i żeliwna klatka schodowa, Sypialnia Pani, Salon Malinowy i Gabinet; przygotowania do odtworzenia po konserwacji w kolejnych latach: <i>Gabinet przed galerią, Antykamera Króla, Labidarium, pn. i pd. Galerie ogrodowe, Biała Sala, na piętrze skrzydła pn. trzy apartamenty; opracowanie koncepcji stałych wystaw - na przygotowanie do zwiedzania po remoncie konserwatorskim czekają <i>Stodownia (ca 4900 m kw.) na Folwarku Zach. i Gajówka w Morysinie.</i></i></i></i></p> <p>Wystawy cykliczne i pokazy: plenerowy <i>Królewski Ogród Światła, mappingi</i> w każdy weekend plus towarzyszące <i>immersyjne pokazy w Oranżerii; wystawy tulipanów – Oranżeria, wiosna, Stowarzyszenie Producentów Ozdobnych Roślin Cebulowych; wystawy florystyczne, Oranżeria, wrześniowy weekend, szkoła florystyczna; wystawy sztuki z kolekcji OmenaArt Foundation, marzec - czerwiec w Oranżerii i ogrodach (środky fundacji rzędu 1,5-2 mln zł); wystawy rekwizytów rekonstrukcji historycznej, zbiory prywatne, witryna przy szatni w pałacu; wystawy koronki klockowej i haftu w siedzibie klubów w Domu Lanciego; wystawy prac kaligraficznych i wycinanek urzeckich w Skryptorium, dotacja podmiotowa, środki własne i uczestników.</i></p> <p>Wystawy czasowe: <i>Niecodzienne przedmioty codziennego użytku 200 lat platernictwa w Polsce. Z kolekcji prywatnych i zbiorów muzealnych, pałac – nowa galeria, wspólnie z Muzeum Nadwiślańskim w Kazimierzu Dolnym; Sobiescy i Stuartowie, pałac – nowa galeria; Rubensiana. Fascynacje kolekcjonerskie; Portrety Anny Jagiellonki; Medaliony z egzekwi Jana III z kolekcji Barberinich, wspólnie z Poloniką; w przygotowaniach: Dary i nabytki; Krajowidze - 220 lat pomysłu na muzeum kultury i natury według Stanisława Kostki Potockiego na 2028; Wzorniki do kampamentu Augusta II 1732 r. na 2028; Prawdziwa twarz króla na 2029; Twórczość artystyczna Fr. M. Lanciego.</i></p>	
Okres realizacji	2025-2029
Rodzaj wskaźnika	Jedna wystawa do odtworzenia – wo lub jedna wystawa czasowa - wc
Wartość wskaźnika	Wo – 17 x 200 tys. (średnio) ; wc – 7 x 500 tys. zł (średnio)
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	dotacje podmiotowe, celowe, przychody własne, sponsorzy, partnerzy
komunikowanie/promowanie celu	Media własne i publiczne

Obszar <i>Priorytety Przygotowani</i>	Społeczeństwo Statut muzeum: § 5. pkt 1) edukacja i upowszechnianie wiedzy; pkt 4) promowanie zasobów; pkt 5) kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej; pkt 6) umożliwienie korzystania z zasobów dziedzictwa (...); § 6. pkt 6) prowadzenie wydawnictw.
Cel szczegółowy	Budowanie relacji społecznych z wartościami miejsca i zasobami wiedzy w muzeum za pomocą wydawnictw tradycyjnych, cyfrowych, strony internetowej i mediów społecznościowych: 2025-2029: podstawy informacyjne edukacji i upowszechniania wiedzy
Określenie celu (opis)	
<p>Przygotowanie i druk: <i>Archeologia Wilanowa</i>; 2026; <i>Platery w kolekcji wilanowskiej</i>, 2026; <i>Obrazowanie świata Północy. Katalog malarstwa niderlandzkiego, holenderskiego i flamandzkiego</i>, seria: Katalogi zbiorów, 2026; <i>Kabinet Jana III z kościoła oo Kapucynów w Krakowie</i>, seria Kolekcja wilanowska, 2026; <i>Importy rzeźbiarskie....</i> (publikacja w języku angielskim: <i>Statue on the move. Sculpture Imports from the Netherlands, Italy and Portugal for King John III Sobieski to the Wilanów summer residence (1679-1696)</i>), 2026; <i>Stół namban z kolekcji wilanowskiej/ Namban table from Wilanów historical collection</i>, monografia w serii: katalogi rozumowane; <i>Listy Marii Kazimierzy z Archiwum Sobieskich w Oławie (tzw. spis 1717)</i>, t. 4, seria Monumenta Sobiesciana, 2026, <i>Losy rezydencji wilanowskiej w czasie II wojny światowej</i>, 2026; <i>Dziennik podróży do Italii S. K. Potockiego</i>, seria Winckelmann/Potocki, 2026; <i>Katalog malarstwa ściennego w pałacu - M.A. Palloni</i>, 2027; <i>Edycja listów Stanisława Kostki Potockiego do żony Aleksandry (APP 226) z lat 1791-1795</i>, seria: Winckelmann /Potocki, wersja cyfrowa, 2027. W przygotowaniu na kolejne lata: malarstwa ściennego w pałacu – inne dzieła, 2028; <i>Taca Hansa Maira w kolekcji wilanowskiej</i>, seria Kolekcja wilanowska; Muzeologia: <i>Od muzeum świątyni wiedzy do muzeum rzeźby społecznej; Muzeum – mediator; Muzeum zmysłów – czyli o edukacji sensorycznej; Ikonografia Sobieskich lub/i Kolekcjonerstwo Sobieskich; Katalog dekoracji pomieszczeń w skrzydle pn. pałacu; Katalog „Galerii Muzeum zwanej”</i>; Katalogi rozumowe <i>Galerii krajowidów; Dzieł Cranacha i Poussinianów; Zarządzanie muzeum wilanowskim 2002-2027; katalog dzieł Mintera w kolekcji wilanowskiej; Folwark wilanowski</i>.</p> <p>Plany - publikacje wydawane przez inne podmioty z copyrightem muzeum; <i>Jan III Sobieski. Historia. Dziedzictwo. Pamięć</i>, Uniwersytet Wiedeński, 2025/2026; opracowania badań proveniencyjnych. Uniwersytet Łódzki; <i>Kamienica Królewska we Lwowie</i>, Instytut Polonika, 2026; <i>Katalogi wystaw czasowych</i>.</p> <p><i>Krytyczne edycje źródeł z Wilanowskiego Archiwum Gospodarczego</i> (ca 200 z ponad 10 tys. dokumentów), uczelnie i fundacje. <i>Przewodniki pałacowe, po ogrodach i parkach; Studia Wilanowskie</i> (cyfrowe): tomy XXXII - XXXV (zmiana statusu); cyfrowy <i>Wilanowski Rocznik Edukacyjny</i> – arteterapia, muzeoterapia, hortiterapia; dodruki.</p>	
Okres realizacji	2025-2027+
Rodzaj wskaźnika	Publikacja książkowa (na papierze lub cyfrowa); artykuły naukowe
Wartość wskaźnika	Średnio 10 książek rocznie (w druku lub/i cyfrowo)
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	Dotacja podmiotowa, przychody własne i partnerów projektów/współwydawców (kilkadziesiąt podmiotów)
Komunikowanie/promocja	Media własne i partnerów oraz podczas promocji działalności muzeum

Obszar <i>Priorytety</i> <i>Przygotowanie</i>	Społeczeństwo Statut muzeum: § 5. pkt 1) edukacja i upowszechnianie wiedzy; pkt 4) promowanie zasobów; pkt 5) kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej; pkt 6) umożliwienie korzystania z zasobów dziedzictwa (...); § 6. pkt 6) prowadzenie wydawnictw.
Cel szczegółowy	Budowanie relacji społecznych z wartościami miejsca i zasobami wiedzy w muzeum za pomocą wydawnictw tradycyjnych, cyfrowych, strony internetowej i mediów społecznościowych: 2025-2029: podstawy informacyjne edukacji i upowszechniania wiedzy
Określenie celu (opis)	
<p>Pasaż wiedzy - od 2006 r. utrzymanie ponad 3600 artykułów w wolnym dostępie w internecie, wspomagających edukację wynikami badań naukowych, stanowiących wiarygodne źródło wiedzy o historii i kulturze staropolskiej w europejskim kontekście. Z 1,85 mln zasięgu strony internetowej, Pasaż 56 835 wyświetleń, 17 334 aktywnych użytkowników w 2024 r. Cele dodatkowe artykuły 50-60 rocznie; utrzymanie zasięgu.</p> <p>Publikacje książkowe – kontynuacja działania z l. 2002-2024 (273 książek), obejmującego naukowo oprac. źródła historyczne, historia i znaczenia pamięci o rodzie Sobieskich i kolekcji Potockich, refleksję antropologiczną i kulturoznawczą (historię tła), a także serie konserwatorskie poświęcone badaniom architektury, wystroju pałacu i innym muzealiom. M.in. <i>Monumenta Poloniae Culinaris</i> – od 2009 r. 9 opracowań najstarszych książek kulinarnych i poradników dobrego życia podstawą popularnej rekonstrukcji historycznej - poznawania i praktycznej interpretacji tradycji wyżywienia i kultury stołu. <i>Silva rerum</i> - od 2008 r. 71 tomów dot. tradycji staropolskiej i przemian społecznych, których bohaterami są wybitne osobowości; wiedza o edukacji, modzie, zdrowiu, życiu rodzinnym i duchowym mieszkańców Rzeczypospolitej Obojga Narodów, patronki i mecenas sztuki; antyczne inspiracje. <i>Muzeologia</i> – od 2010 r. 25 tomów o praktykach, przemianach i formach rozwoju współczesnych muzeów.</p> <p>Publikacje kierowane do druku (nakłady po 300 egz., korygowane komercyjnie): <i>Listy do Ignacego Potockiego z lat 1792-1794</i>, edycja źródła; <i>Ekspensy kuchenne. Gusty kulinarne szlachty w Rzeczypospolitej w XVIII wieku</i>, seria Silva rerum; <i>Rubensiana w polskich kolekcjach historycznych</i>, t. II, wersja polska i angielska; <i>Konserwacja i restauracja Gabinetu Holenderskiego w pałacu wilanowskim. Poszukiwanie treści ideowych i rozwiązań artystycznych w malowidle plafonowym</i>, seria konserwatorska; <i>Problematyka technologiczna i konserwatorska obrazów sztalugowych Michelangelo Pallonięgo na przykładzie analizy portretu Dobrogosta Krasińskiego oraz innych, wybranych dzieł artysty</i>, seria konserwatorska; <i>Biblioteki króla Jana III</i>, I. budowa bibliotek, organizacja, zakupy, nadzór w zakładanych lub powiększanych przez króla jego rezydencjach (Żółkiew, Wilanów); omówienie traktatów o bibliotekach, które mogły mieć wpływ na lokalizację i organizację bibliotek królewskich; II: historia dekoracji wilanowskiej Biblioteki Króla i jej przekształceń, seria konserwatorska; <i>Wilanów na talerzu</i>, studia na temat obrazów z kolekcji wilanowskiej i korespondujące z nimi przepisy kulinarne; <i>Autor bankietu. Stanisław Czerniecki i jego dzieło</i>, seria Silva rerum; <i>Identyfikacja obiektów militarnych w kolekcji; Masterplan Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie</i>.</p>	
Okres realizacji	2025-2027+
Rodzaj wskaźnika	Publikacja książkowa (na papierze lub cyfrowa); artykuły naukowe
Wartość wskaźnika	12 publikacji; średnio 50 tekstów rocznie (Silva) (w druku lub/i cyfrowo)
Źródło pomiaru wskaźnika	Dane muzeum
Finansowanie celu	Zwiększenie dotacji podmiotowej, środki partnerów projektów/współwydawców (kilkadziesiąt podmiotów)
Komunikowanie/promocja	Media własne i partnerów oraz podczas promocji działalności muzeum

Obszar	Inwestycje – infrastruktura lokalowa działalności społecznej i komercyjnej
Nazwa celu szczegółowego	Doprowadzenie do użytku Wielkiej Grotarnii oraz zabytkowych Grotarni i muru oporowego.
Określenie celu (opis)	
<p>Realizacja wielofunkcyjnego zespołu pomieszczeń w kubaturach (w stanie surowym) powstałych w l. 2006 -2011 w wyniku stabilizacji posadowienia pałacu na stoku skarpy Wisły, ukrytej w nadsypanym w XVII w. górnym tarasie ogrodowym. Inwestycja zaawansowana w ok. 60%, przerwana z powodu ograniczenia w 2008 r. dotacji podmiotowej o 3,8 mln z rocznie. Planowane oddanie do użytku miało nastąpić wiosną 2012 r.</p> <p>Opracowanie załączone do dokumentacji konkursowej opisuje założenia inżynierskie, program funkcjonalno-użytkowy i kalkulacje kosztów inwestycji i przychodów z powodu realizacji działalności kulturalnej (wszelkiej), najmów etc. Stanowi przykład staranności w planistycznej, stosowanej w muzeum metody korelacji inwestycyjnej różnych celów. W warunkach turystyki masowej inwestycja odciąży pałac pod względem konserwatorskim i koniecznego dozoru publiczności, zapewni gościom komfort pobytowy przez znacznie dłuższy czas niż podczas zwiedzania wnętrz historycznych, stworzy przestrzeń nowych atrakcji i projektów społecznych, także równoczesowych w trzech dużych pomieszczeniach. Okresowa komercjalizacja będzie stanowić źródło przychodów. Muzeum nie dysponuje warunkami recepcyjnymi – nowy obiekt wypełni te warunki (toalety, kawiarnia całoroczna) w czasie dłuższym niż godziny otwarcia pałacu (ograniczone z powodów konserwatorskich).</p> <p>W stanach nadzwyczajnych i terroryzmu miejsce czasowego zapewnienia bezpieczeństwa ludzi. Częścią przedsięwzięcia jest remont konserwatorki muru oporowego i Grotarni z XVII w. oraz odtworzenie parteru dolnego tarasu ogrodowego z dwoma wielkim cysternami, w których gromadzi się woda gruntowa do podlewania parterów i boskietów (cysterny nie są obecnie użytkowane z powodu zepsucia urządzeń pompujących).</p> <p>Oddanie toalet pod górnym ogrodem pozwoli na rozbiórkę mocno widocznego budynku toalety z l. 60 XX , ingerującej w krajobraz parku przy Oranżerii.</p> <p>Przygotowanie realizacji przedsięwzięcia zaplanowanego na 2,5 roku po zakończeniu procedury ostrożnościowej, związanej z oddłużeniem budżetu państwa, w planie do 2028 r. Jeśli zaistnieją warunki decyzyjne wcześniejsze – przedsięwzięcie jest gotowe do rozpoczęcia w każdej chwili w formule projektuj i buduj. Nie będą konieczne badania archeologiczne i architektoniczne, jako że wykonano je w l. 2006-8, jak też pełną dokumentację muru oporowego i Grotarni. Oddanie do użytku wodozbiórów w elewacji muru oporowego będzie nową atrakcją turystyczną tej części Polski.</p>	
Okres realizacji	Przygotowanie projektu do 2027 r.
Rodzaj wskaźnika	Gotowość wdrożenia inwestycji i programów konserwatorskich w Grotarni i przy murze
Wartość wskaźnika	Docelowo 6
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	Środki UJE, dotacja celowa majątkowa, przychody własne, wieloletni program rewitalizacji i regeneracji
Komunikowanie i promocja	Media własne, MKiDN, media publiczne

Obszar	Inwestycje – elementy remontów konserwatorskich zabytkowych budynków
Nazwa celu szczegółowego	Generalny remont konserwatorski i adaptacja na cele działalności kulturalnej
Określenie celu (opis)	
<p>Przygotowanie i ewentualne wdrożenie:</p> <p>1. Spichlerz, lodownia, międzymurze za Holendernią – rekonstrukcja w trybie: badania archeologiczno-architektoniczne, dokumentacja, zaprojektuj i wybuduj obiektów budowlanych w granicy Parku Wilanowskiego wraz z uporządkowaniem terenu ma cele pracowni edukacyjnej w zakresie ekologii (u kaskady i ujścia Potoku Służewieckiego z przeznaczeniem na laboratorium czystej wody dla szkół).</p> <p>Koszt 980 tys. zł</p> <p>2. Holendernia i neogotycki mur Zakres prac: kompleksowy remont konserwatorski budynku (dachy, elewacja, stolarka okienna i drzwiowa, izolacja pionowa budynku, dostosowanie obiektu dla osób niepełnosprawnych, modernizacja instalacji odgromowej, elektrycznej, wod. – kan., kanalizacji deszczowej, retencja wody opadowej, ppoż, teletechnicznej, modernizacja wentylacji i klimatyzacji, OZE, zagospodarowanie teren, adaptacje na cele prywatnej galerii.</p> <p>Koszt: 17 000 tys. zł</p>	
Okres realizacji	2026-2027+
Rodzaj wskaźnika	Liczba podjętych zadań
Wartość wskaźnika	4
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	Środki prywatne, wieloletni program rewitalizacji i regeneracji
Sposób komunikowania/promowania celu	Media społeczne i publiczne

Obszar	Inwestycje
Nazwa celu szczegółowego	Modernizacja i wymiana instalacji technicznych
Określenie celu (opis)	
<p>Wybór spośród poniższych projektów wyniknie z rozpoznania najpilniejszych interwencji, możliwych do realizacji w trybie pilnym tak, aby nie spowodować zamknięcia muzeum dla zwiedzających.</p> <p>1. Kanalizacja wewnętrzna i zewnętrzna instytucji, także części, której jest współwłaścicielem</p> <p>Do wymiany: trasa od Dziedzińca Głównego do Oranżerii, od Dziedzińca Gospodarczego, trasa w St. Kostki Potockiego plus przyłącza do obiektów + przepompownia główna</p> <p>koszt 5 000 tys. zł</p> <p>2. Sieć ciepłownicza</p> <p>Sieć: kotłownia główna Pałac + sieć pod Pałacem,</p> <p>Sieć: kotłownia przy M. Plakatu – Stajnia i Kordegarda, Komisaria</p> <p>koszt: 7 000 tys. zł</p> <p>3. Sieć elektryczna i kabli dozoru na Przedpolu Pałacowym do Koordegardy i Wartowni</p> <p>koszt: 800 tys. zł</p> <p>4. Sieć gazowa</p> <p>Od Stacji redukcyjnej gazu do Kotłowni przy M. Plakatu i do Komisarii</p> <p>koszt: 6 000 tys. zł</p> <p>5. Instalacja wodna</p> <p>Od budynku Oranżerii do Pałacu, przyłącza do obiektów od ulicy St. Kostki Potockiego</p> <p>koszt: 6 000 tys. zł</p>	
Okres realizacji	2026-2027+
Rodzaj wskaźnika	Podjęcie prac projektowych i wykonawczych
Wartość wskaźnika	4
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	Dotacja inwestycyjna MKiDN, w dalszej perspektywie wieloletni program rewitalizacji i regeneracji
Sposób komunikowania/promowania celu	Media własne muzeum, społeczne i publiczne

Obszar	Społeczeństwo Statut muzeum: § 5. § 6. pkt 7) popieranie i prowadzenie działalności (...) artystycznej
Cel:	Wspólnota zainteresowań w ogrodach: ogród społeczny – przykład jeden z kilku. Przykład budowania wspólnoty zainteresowań przez muzeum
Określenie celu (opis):	
<p>Prace przygotowawcze-wstępne ogrodu społecznego: prace porządkowe (usunięcie wraku, gruzu, resztek komórek lokatorskich); projekt wiaty dla gości, kompostownika i ujęcia wody; wygradzenie terenu i założenie furtki/szlabanu; próbki gleby, wyłonienie koordynatora.</p> <p>Koncepcja funkcjonowania ogrodu społecznego: wolontariat pracowniczy partnerskiej firmy ESG lub/i konkurs: działania proekologiczne, edukacyjne itp. z merytorycznym i promocyjnym udziałem muzeum; plan działań odpowiedni do pór roku.</p> <p>Korzyści i szanse partnera: przygotowany teren w dogodnym miejscu; realizacja inicjatyw proekologicznych, niezbędnych i koniecznych do wykazania w raportach firm; miejsce integracji pracowników; możliwość pozyskania/zebrania zbiorów; posiadanie niskokosztowej przestrzeni integracji/wyciszenia/uspołecznienia; możliwość promocji marki (wg zasad spisanych w umowie, w uzgodnieniu z muzeum); partycypacja społeczna (udział członków społeczności lokalnej, mieszkańców poprzez włączenie się w dyskusję, wyrażanie opinii, współdecydowanie o sprawach dotyczących danego miejsca); edukacja ekologiczna po budowanie poczucia odpowiedzialności za otoczenie; produkcja zdrowej żywności i pozyskiwanie plonów; udostępnianie nadwyżek roślin produkcyjnych i nasion do wysiewania i zakładania upraw w muzeum; przynależność do miejsca i budowanie relacji społecznych; wsparcie techniczne, edukacyjne i merytoryczne muzeum.</p> <p>Korzyści i szanse muzeum: spisana i opracowana koncepcja działania ogrodu społecznego; formuła prawna zapewniająca ciągłość funkcjonowania ogrodu (to do tej pory było bardzo problematyczne, ponieważ przy każdej próbie zainicjowania podobnych działań konieczne było duże wsparcie i ingerencja w momencie, gdy wolontariusze nie przychodzili; brak kosztów utrzymania przestrzeni; opracowany schemat (i niejako produkt) wolontariatu pracowniczego (do rozwijania w przyszłości z innymi podmiotami i projektami); promocja muzeum i współpraca o charakterze środowiskowym; uporządkowanie terenu i poprawa estetyki; szansa na pozyskanie nowych partnerów i rozwijanie wolontariatu pracowniczego; ekologiczne demonstratory (wykonanie prostych przedmiotów z materiałów naturalnych pochodzących z terenu muzeum), np. schronienia dla zwierząt, obrzeża rabat, nawierzchnie, ławki, podniesione rabaty wypełnione ziemią kompostową do nasadzeń roślinnych; demonstratory zmniejszą ilość naturalnych odpadów, które musiałyby być odpłatnie utylizowane; pozytywny wizerunek muzeum jako instytucji aktywnie włączającej się w ramach projektów społecznie ekologiczno-środowiskowych.</p> <p>Zagrożenia dla partnera: brak możliwości wyłącznego promowania marki (zgodnego z oczekiwaniami partnera); brak wystarczającego zaangażowania ze strony pracowników muzeum; brak budżetu wystarczającego do realizacji projektu; możliwość pozostawienia stałych elementów architektury ogrodowej jako zakup lub wykonane dzieło przez partnera; akty wandalizmu wynikające z niedostatecznej ochrony terenu; możliwe zmiany użytkowników wynikające z wygaśnięcia umowy użytkowania terenu. Dla Muzeum: brak zaangażowania ze strony partnera (do tej pory napotykaliliśmy trudności w utrzymaniu uwagi wolontariuszy ze względu na ich nastawienie na efekt, a nie uczestnictwo w procesie); realizacja działań niezgodnych z oczekiwaniami muzeum; możliwe zmiany użytkowników wynikające z wygaśnięcia umowy użytkowania terenu; brak czynnego okresowego angażowania się użytkowników w gospodarowaniu i opiece terenu; akty wandalizmu wynikające z niedostatecznej ochrony terenu.</p>	
Okres realizacji	2026-2027+
Rodzaj wskaźnika	Liczba społeczników
Wartość wskaźnika	1
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdania
Finansowanie celu	Środki partnera, pomoc organizacyjna i rzeczowa muzeum
Sposób komunikowania/promowania celu	Media własne i partnera, media publiczne

Obszar	Inwestycje
Nazwa celu szczegółowego	Odtworzenie ogrodu przy Komisarii na cele edukacyjnego programu „Ogród-kuchnia-stół”
Określenie celu (opis)	
<p>Jednym z obowiązków opiekuna historycznej przestrzeni jest odtworzenie jej dawnego kształtu ku publicznemu pożytkowi. Przygotowanie projektu i etapowanie realizacji od 2025 r.</p> <p>Ogród za Komisarią ukształtował się w okresie 1793-1810 (według kartografii majątku)– jego rekonstrukcja ideowa ma służyć pielęgnowaniu tradycji formalnych ogrodów kuchennych ziołowo-warzywno-kwiatowych i sadów z przełomu epok kulturowych późnego oświecenia i okresu utraty państwowości przez Polskę, kiedy właścicielką dóbr ziemskich była Izabela z Czartoryskich Lubomirska, a od 1799 r. jej córka Aleksandra z Lubomirskich Potocka.</p> <p>Program edukacyjny i rekonstrukcji kulinarnej, uczący kultury upraw ogrodowych, gotowania, obyczaju stołowego pt. „Ogród-kuchnia-stół” cieszy się dużym powodzeniem i uznaniem. Ma bogate podstawy źródłowe w postaci 9 tytułów publikacji przepisów kulinarnych i zdrowotnych (dobrego życia) w Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Program ma wielki potencjał społecznego i naukowego rozwoju na terenie muzeum w partnerstwie z uczelniami UMK (historia kulinarna Polski) i SGGW (uprawy, pszczoły), procesy glebowe, ogrodnictwo, edukacja przyrodnicza etc. Wdrażany w Unii Europejskiej i Polsce Nature Restoration Law niesie implikacje prawne, projektowe i społeczne, także w promocji zdrowego odżywiania i rolnictwa ekologicznego, także w kontekście odtwarzania retencji wody. Ogród za Komisarią spełnia wszystkie wyjściowe warunki lokalizacji , a teren do zagospodarowania nieużytku nieomal od początku daje szansę na szybki publiczny sukces. Kolekcje roślin (żywe kolekcje) i ich opiekunowie są stałym elementem pejzażu muzeum rozszerzonego (społecznie-biznesowego), źródłem wiedzy i miejscem rekreacji czy muzeoterapii (hortitrapii). Konieczne przygotowanie projektów muzeum do perspektywy finansowej UE na lata 2028 – 2034 poświęconej rolnictwu ekologicznemu i regeneracji środowiskowej w ramach muzeum kultury i natury i poszerzenia działań ku ekomuzeum.</p> <p>Badania historyczne i środowiskowe będą stanowić część projektową – historia tła społecznego, dawna i aktualna wiedza przyrodnicza będą rozbudowywać treści programu rekonstrukcji kulinarnej. Realizacja ta jest największą innowacją społeczną muzeum, planowaną od dekady. Koszt pełnej rekonstrukcji 7200 tys., optymalnej kosztowo w trzy lata, albo realizowanej etapami, możliwymi do rozłożenia w dłuższym czasie.</p>	
Okres realizacji	2025-2027+
Rodzaj wskaźnika	1
Wartość wskaźnika	1
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	Dotacja podmiotowa, dotacja celowa, partnerstwa, własne przychody, wieloletni program rewitalizacji i regeneracji
Sposób komunikowania/promowania celu	Media społeczne, publiczne, MKIDN

Obszar	Inwestycje
Nazwa celu szczegółowego	Opracowanie wieloletniego programu rewitalizacji i regeneracji obiektów zabytkowych i regeneracji środowiska (WPR)
Określenie celu (opis)	
<p>Przygotowanie projektu wieloletniego programu rewitalizacji i regeneracji w latach 2026-2027</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ocena stanu technicznego i środowiskowego poszczególnych jednostek przestrzennych i instalacji liniowych na terenie muzeum w obrębie Parku Wilanowskiego i Parku Morysińskiego. 2. Opracowanie katalogu programów funkcjonalno-użytkowych, rygorów ochrony przyrody i opieki nad zabytkami dla każdej składowej wartości w systemach GIS i docelowego masterplanu. Ustalenie kolejności miejsc do podjęcia rewitalizacji i regeneracji. 3. Ocena opłacalności działań i korzyści społecznych. Oszacowanie kosztów i przychodów. Ponowna ocena opłacalności wybudowania parkingu podziemnego. 4. Uzyskanie akceptacji wieloletniego programu rządowego na lata 2027-2037. 5. Po 2027 r. zakończenie prac konserwatorskich w pomieszczeniach Pałacu Wilanowskiego na uroczystości 400 - lecia urodzin Jana Sobieskiego w 2029 r. 6. Sukcesywne wykonanie najpilniejszych prac, wykazanych w innych fiszach. 7. Realizacja dużych projektów na Folwarku na rzecz centrum turystycznego; sukcesywne przenoszenie biur do Browaru z budynków przy pałacu. <p>Koszty przygotowania programu i konserwacji w pałacu przedstawione w poprzednich fiszach (z korektami in minus przy braku waloryzacji dotacji podmiotowej).</p> <p>Kulminacją medialną będzie uroczyste zakończenie konserwacji w pałacu w 2029 r. po ćwierćwieczu. Uzyskanie WPR rozpocznie w 2027 r. remont konserwatorski i adaptacja na cele wystawowo-edukacyjne celów określonych w innych fiszach oraz Kordegardy, docelowo z otwarciem w 17 sierpnia (dzień 400 urodzin króla Jana III). Jednocześnie od 2027 r. będą trwały adaptacje Browaru na cele biurowe.</p>	
Okres realizacji	2025-2027+
Rodzaj wskaźnika	1
Wartość wskaźnika	1
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdanie muzeum
Finansowanie celu	Dotacja podmiotowa, dotacja celowa, wieloletni program rewitalizacji i regeneracji
Sposób komunikowania/promowania celu	Media społeczne, publiczne, MKIDN

31. Tatarzy

Obszar	Społeczeństwo
Nazwa celu szczegółowego	Wspólnoty zainteresowań – przykład: współpraca z Tatarami
Określenie celu (opis)	<p>Z pamięcią o roli króla Jana III jako protektora Tatarów w dawnej Rzeczypospolitej i ich osadnictwa z 1679 r., Muzeum zrealizowało szereg działań związanych z ich dawną kulturą czasów Sobieskiego i pamięcią o tej tradycji. Wystawa w 2023 r., światowy kongres sztuki osmańskiej, m.in. dotyczący zagadnień tatarskich i odczyty spotkały się z dobrym odbiorem w społeczności w Polsce i na Litwie, także w gronie badaczy i instytucji zajmujących się historią i kulturą tatarską w Europie i Turcji. Dalszy program muzeum polegać będzie na wykorzystaniu istniejących zasobów wiedzy i dokumentacji o materialnej i niematerialnej kultury wspólnoty: meczetów, cmentarzy, tradycyjnego historycznego rękopiśmiennictwa i kultury religijnej (z elementami języka) w wortalu wiedzy, publikacjach katalogów i omówień, wystaw, zaleźnie od postępów we współpracy grupy interesariuszy.</p> <p>W konsekwencji zmian granic i ograniczeń natury politycznej po 1945 r. Tatarzy stali się grupą defaworyzowaną, co spowodowało przerwanie wewnętrznego przekazu i zanikanie jej historycznej kultury niematerialnej związanej głównie z religią (w sferze języka, rękopiśmiennictwa i obrzędowości). Rezultatem tego stało się w następnej kolejności wypieranie tej unikatowej na skalę światową mikro kultury przez wpływy środowisk i organizacji religijnych z zagranicy (Bliskiego Wschodu), co stworzyło różnego rodzaju zagrożenia. Negatywnym zjawiskiem przedstawiciele wspólnoty starają się przeciwdziałać, co wymaga odpowiedniego wsparcia instytucji państwa i samorządu.</p> <p>W diagnozie stanu rzeczy (rejestrowania i zbadania tej kultury) muzeum będzie formować kulturalne i edukacyjne zadania relacji ze wspólnotą tatarską oraz korzystając z zapewnienia instytucjom naukowym realizacji kryterium trzeciego w ewaluacji naukowej. Działania będą umieszczone w perspektywie międzynarodowej jako ważny instrument kształtowania wizerunku Polski.</p>
Okres realizacji	2026-2027+
Rodzaj wskaźnika	Wydarzenia, publikacje
Wartość wskaźnika	1, narastająco
Źródło pomiaru wskaźnika	Sprawozdania muzeum
Finansowanie celu	Zwiększenie dotacji podmiotowej o 8 mln rocznie; praca społeczna; inne instytucje kultury i uczelnie, dotacje celowe, przychody własne
Sposób komunikowania/promowania celu	Strona www muzeum i media społeczności i ich organizacji

Obszar	Zarządzanie instytucją		
Nazwa celu szczegółowego	Określenie i weryfikacja ryzyk dla majątku muzeum		
Określenie celu (opis) Zestawienie zagrożeń ¹ możliwych do wystąpienia z przyporządkowanymi im poziomami ² oraz stopniami akceptowalności ryzyka ³ (na rok 2024). Koszt rocznych sprawozdań ca 26 tys. zł. Całość opracowania liczy 74 strony.			
L.p.	Rodzaj zagrożenia	Poziom ryzyka ²	Stopień akceptowalności ryzyka ³
1.	Skażenie chemiczne	minimalny	akceptowalne
2.	Zakłócenia w dostawach energii elektrycznej	minimalny	akceptowalne
3.	Zakłócenia w dostawach paliw płynnych	minimalny	akceptowalne
4.	Zakłócenia w dostawach gazu	minimalny	akceptowalne
5.	Postępujące zmiany klimatu	średni	akceptowalne
6.	Silne mrozy/intensywne opady śniegu	minimalny	akceptowalne
7.	Huragany/ silne wiatry	duży	akceptowalne
8.	Pożary lasów	mały	nieakceptowalne ⁴
9.	Epizootie	mały	akceptowalne
10.	Epifitozy	duży	akceptowalne
11.	Katastrofy budowlane	duży	nieakceptowalne ⁵
12.	Susza/upał	duży	akceptowalne
13.	Zagrożenie terrorystyczne	średni	nieakceptowalne ⁶
14.	Pożar obiektu lub jego części	średni	nieakceptowalne ⁷
15.	Kradzieże	średni	nieakceptowalne ⁸
16.	Celowe zniszczenie	duży	nieakceptowalne ⁹
17.	Atak bombowy (chemiczny, biologiczny)	mały	nieakceptowalne ¹⁰
18.	Podtopienia/zalania (zewnątrzne)	duży	akceptowalne
19.	Podtopienia/zalania (wewnętrzne)	mały	akceptowalne
20.	Zanieczyszczenie wód lokalnych	duży	akceptowalne

¹ zdarzenie, które może wpływać niekorzystnie, bezpośrednio lub pośrednio, na życie, zdrowie lub mienie, w szczególności na zbiory istotne dla zachowania dziedzictwa narodowego.

² określa prawdopodobieństwo oraz skutki wystąpienia danego zagrożenia.

³ jest odzwierciedleniem poziomu zapewnienia bezpieczeństwa oraz przygotowania jednostki organizacyjnej do reagowania na dane zagrożenie.

⁴ Ryzyko pożaru okresowo przesuszonego lasu tworzącego rezerwat przyrody – Morysin – konieczne środki na odtworzenie historycznych systemów nawodnienia i odtworzenia w tej części zabytkowego parku wodnego z ok. 1800 r. i polderów.

⁵ Muzeum z powodu braku środków finansowych nie jest w stanie przeciwdziałać katastrofom budowlanym każdego posiadanego obiektu budowlanego i infrastruktury technicznej na każdym etapie procesu prewencji i przygotowania zabezpieczeń (ekspertyzy, projekty, realizacja zabezpieczeń) oraz koniecznego remontu konserwatorskiego i modernizacji (wymiany) przy ok. 100 obiektach i liniowych instalacjach.

⁶ Inwestycje w infrastrukturę bezpieczeństwa są wykonane na minimalnym poziomie w stosunku do zagrożeń tego rodzaju.

⁷ Muzeum nie akceptuje pożaru w żadnej formie – ryzyko dotyczy przede wszystkim obiektów o minimalnych z powodu braków finansowych zabezpieczeniach w stosunku do potrzeb i szacowanego bezpieczeństwa fizycznego.

⁸ Muzeum nie akceptuje kradzieży – ryzyko proporcjonalne wobec braków środków finansowych na zabezpieczenia techniczne i fizyczny dozór

⁹ J.w.

¹⁰ J.w.

21.	Działania wojenne	duży	nieakceptowalne ¹¹
22.	Nieprzewidziane awarie sprzętu technicznego	mały	akceptowalne
23.	Ryzyko uszczerbku na zdrowiu pracowników terenowych muzeum	średni	nieakceptowalne ¹²
24.	Zakłócenie funkcjonowania systemów i usług telekomunikacyjnych	średni	akceptowalne
25.	Utrata danych źródłowych – dokumentacja ewidencyjna i pomiarowa, dokumentacja konserwatorska i środowiskowa, publikacje, badania naukowe, archiwum – ok 365 TB (zarządzanie wiedzą i ciągłość wiedzy nt instytucji)	średni	nieakceptowalne
26.	Zakłócenia w funkcjonowaniu sieci i systemów informatycznych	średni	akceptowalne
27.	Zakłócenia w funkcjonowaniu systemów bezpieczeństwa	średni	nieakceptowalne
28.	Przypadkowe zniszczenie obiektów/muzealiów	średni	nieakceptowalne ¹³
29.	Wypływanie Jeziora Wilanowskiego	duży	akceptowalne
30.	Erozja brzegów Jeziora Wilanowskiego	średni	akceptowalne
Okres realizacji		2025-2029	
Rodzaj wskaźnika		Stała ilość zasobów muzeum	
Wartość wskaźnika		Wartość strat materialnych w wyniku szkody	
Źródło pomiaru wskaźnika		Sprawozdania muzeum	
Finansowanie celu		Zwiększenie dotacji podmiotowej o 8 mln rocznie	
Komunikowanie/adresaci		Organizator, pracownicy muzeum, odpowiednie służby	

¹¹ Muzeum nie akceptuje działań wojennych – uwarunkowanie niezależne od instytucji. Brak schronów dla wybranych zbiorów i pracowników, zwłaszcza całodobowych strażnic.

¹² Ryzyko wynika z poziomu przygotowania pracowników (szkolenia, nadzór przełożonych i współpracowników), dopuszczania przez bezpośredniego przełożonego do pracy (stan zdrowia, stan trzeźwości, stan powierzonego sprzętu i urządzeń technicznych) oraz z samodyscypliny.

¹³ Powodem braki magazynowe i infrastruktury zabezpieczeń na czas stanów nadzwyczajnych (schrony dla wybranych dzieł sztuki).

W analizie czynników wewnętrznych do **mocnej strony** należały:

- Integracja programu z podstawą programową nauczania szkolonego.
- Duża różnorodność tematyczna propozycji edukacyjnych skierowanych do wielu grup odbiorców i wszystkich grup wiekowych.
- Wysoka stabilność programowa.
- Ustalone standardy jakości programów edukacyjnych w zakresie informacji, programowania, przygotowania materiałów dydaktycznych i ewaluacji.
- Edukacja zintegrowana w każdym profilu wiekowym uczestników, dająca podstawy budowania wspólnot zainteresowań. Programy edukacyjne podejmują wątki narracyjne łączące różne dziedziny oraz obszary wiedzy: kultura, historia, sztuka, przyroda.
- Edukacja w modelu STEAM (z ang. nauka, technologia, inżynieria, sztuka, matematyka przy założeniu, że postęp zaczyna się od działania).
- Program ma charakter całoroczny, zmieniający się w zależności od pór roku, świat, okoliczności itd.
- Stale powiększane zasoby do popularyzacji i promocji wiedzy o epoce Jana III i kolekcji wilanowskiej udostępniane w pasażu wiedzy muzeum, Sobiescianie, multiprzeszukiwarce www.muzeach i GIS-owskich bazach danych, opisujących np. elewacje pałacowe i treści ich dekoracji.
- Rosnąca liczba odbiorców grupowych i stała grupa odbiorców indywidualnych.
- Zebranie doświadczeń do nowych kreacji programowych w kierunku muzeoterapii (arte-, horti-, zapachowej, tańca etc. – immersyjnych warunków rekreacji; a także pomocy osobom wykluczonym).
- Duża dostępność oferty w zakresie programu dla osób ze specjalnymi potrzebami oraz wachlarza propozycji bezpłatnych.
- Zróżnicowany zespół, pracownicy posiadający różnorodne uzupełniające się kompetencje.
- System wspierający szkolenie i rozwijanie kompetencji zawodowych pracowników odpowiedzialnych za edukację.
- Profesjonalizm edukatorów, także przyrodniczych z kierunkowym wykształceniem.
- Zdalny dostęp zwiedzających do sprzedaży i rezerwacji biletów.
- Unikalne w skali kraju programy oparte na rekonstrukcji dawnych rzemiosł i sztuk.
- Nowatorski w skali europejskiej program rekonstrukcji kulinarnej wyróżniony w konkursie Europa Nostra 2019, cieszący się w kręgach dyplomacji uznaniem (kraju, Niemczech i Francji).
- Wysoka świadomość pracowników muzeum o możliwości wykorzystania potencjału edukacyjnego wszelkich działań muzeum (jak np.: wystawiennictwo, konserwacja, ogrodnictwo historyczne).
- Gotowość muzeum do ustanowienia partnerstw z osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą jako edukatorzy muzealni, co zapewni im stabilizację zatrudnienia, obniży koszty muzeum i zdynamizuje rynek.
- Kompleksowy i różnorodny program edukacyjny wyróżniony w 2024 r. nagrodą specjalną w konkursie Sybilla.
- Potencjał rozwoju wraz z remontami i adaptacjami kolejnych zabytkowych budynków.

1

- Rosnące znaczenie filantropii biznesowej i prywatnej udziałem w propozycjach muzeum, a niekiedy także zgłaszanie własnych propozycji – wieloletnie relacje z muzeum okolicznych mieszkańców i zarazem rodziców dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym przekształcają się w zainteresowania ofertą muzeum.
- Dotacje MKiDN w programie *Kultura Dostępna* pomagają docierać muzeum w/do niektórych środowisk wykluczonych.
- Nowatorskie propozycje dot. przestrzeni historycznej, jak obserwatorium krajobrazu (do wdrożenia dyrektywa UE), edukacja społeczna w konflikcie urbanizacyjno-ekologicznym w na terenie muzeum (z elementami zagospodarowania przestrzennego przy projektowaniu mpzp);
- Projektowe warsztaty studenckie i młodych absolwentów architektury w poszukiwaniu koncepcji projektowych na terenie muzeum (historyczny plac zabaw, adaptacja Słodowni na cele wystawiennicze, pawilon parkowy).
- Edukacja ekologiczna – „zielona i niebieska”, w tym oceny ekosystemowe.
- Współpraca z uczelniami w realizacji ich programów nauczania (wizyty studyjne).
- Nasycanie treści mediów społecznościowych i wortalu w duchu kultury pamięci lokalnej.
- Zmiana na pozytywny stosunku okolicznych szkół w ostatnich latach do otwartej na dostosowania oferty muzeum pod wpływem obowiązków szkolnych i zachęt ze strony władz dzielnicy oraz Stowarzyszenia Akademia Wilanowska – przyjaciół muzeum, realizującego wspólne projekty.
- Popularność muzeum wśród szkół w Polsce, co potwierdza ponad 5000 zdarzeń edukacyjnych, o czasie trwania od 1 – 2 godzin zegarowych; zaangażowanie zespołu muzeum i współpracowników daje obraz muzeum jako dużej szkoły podstawowej o kilku klasach na jednym poziomie!!!!
- W ofercie są anglojęzyczne lekcje.
- Edukacja artystyczna – muzyczne warsztaty.
- Promocja myślenia systemowego (przyczynowo-skutkowego), czego przykładem jest program „Ogród – kuchnia – stół” rekonstrukcji kulinarnej, uczący związku upraw, wyborów roślin pod kątem przygotowanie posiłków (zdrowych) i kultury ich spożywania (dawniej i dziś); sensoryczny, angażujący wiedzę i zmysły, rzemieślniczy w istocie program samodzielnego rozpoznawania własnych i rodzinnych upodobań smakowych i kulinarnych sprawności, ułatwia zrozumienie tradycji domowej i regionalnej jako części dziedzictwa niematerialnego.
- Mimo wysokich cen w porównaniu z rynkiem usług muzealnych, jakość lekcji muzealnych niezmiennie przyciąga duże zainteresowanie.
- Projektowane włączenie do Działu Edukacji dużego obszaru rekonstrukcji historycznej.
- Zaangażowanie pracowników innych działów we wsparcie (z wzajemnością) edukacji muzealnej w tworzeniu podstaw in-formacyjnych, komunikacji społecznej i wystaw.
- Coraz wyraźniej docenianie starań muzeum o kształtowanie postaw obywatelskich i patriotycznych wobec zabytków i środowiska przyrodniczego.
- Świadomość edukatorów o koniecznym eliminowaniu dysonansów poznawczych w przedstawieniu wartości kultury i natury w konfrontacji ze stanem faktycznym, niekiedy niezadawalającym, i postępy w wyjaśnianiu powodów i tego, co i jak muzeum zamierza poprawić stan zabytków i środowiska.

- Sformułowanie dalekosiężnych planów koncepcyjnych rewitalizacji i regeneracji inspirowane do edukacji przyczyn i skutków w każdym eksponowanym obszarze muzeum; uczy krytycznego myślenia i twórczego rozwiązywania problemów.
- Mała rotacja zespołu – stałość programów i stałość oczekiwań.
- Konkurencyjny wybór kandydatów na edukatorów i ich szkolenie; po latach praktyki i wzajemnego zaufania możliwy awans do pracy etatowej w muzeum na stanowiskach zgodnych z kierunkiem wykształcenia.
- Grono edukatorów – przedsiębiorców świadczących podobne usługi na terenie Warszawy i nie oczekujących zatrudnienia „na etacie”.

Do słabych stron, ale raczej wynikających z zewnętrznej sytuacji finansowej, wpływającej na (-) stan konserwatorski zabytków, (-) stan infrastruktury sanitarnej i technicznej przestrzeni edukacyjnych i recepcji turystycznej oraz (-) zatrudnienie specjalistów należą takie czynniki, jak:

- Mimo wsparcia przez MKiDN w programie *Kultura Dostępna*, niewystarczające do misyjnych potrzeb środki finansowe na realizację programu, zwłaszcza w segmencie adresowanym do środowisk wykluczonych ekonomicznie (oferta muzeum zachęca do uczestnictwa w programach, aktywnie inicjujących budowanie świadomości wartości dziedzictwa); próby zaangażowania biznesu są nadal nieadekwatne do potrzeb rozpoznanych przez muzeum i innych zgłoszeń szkół, domów dziecka i opieki.
- Stanowczo zbyt niskie środki finansowe na wynagrodzenie pracowników i zleceniobiorców zajmujących się działalnością edukacyjną, a co za tym idzie brak możliwości rozwoju bazy etatowej i stabilizacji zespołu – problem narasta adekwatnie do niewaloryzowania dotacji podmiotowej muzeum, zwłaszcza od 2019 r.
- Wątpliwa baza lokalowa edukacji. Niewystarczająca baza pomieszczeń edukacyjnych o charakterze stałym, w tym dostępnych dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Wielka Grotarnia, która będzie zespołem wielofunkcyjnych pomieszczeń, służących również edukacji, rekreacji, funkcjom zaplecza socjalnego (którego brak), programów pobytowych w międzyzładowaniach na Okęciu, służby zdrowia etc. Niestety od 2011 r. stoi w stanie surowym z braku środków inwestycyjnych (proszę o lekturę załącznika pn. „Wielka Grotarnia”).
- Brak środków na remont generalny dwóch niedużych budynków programu „Ogródek-kuchnia-stół
- (Villa Intrata [sic!] i dawnego Aresztu [bolesny spadek po pańszczyźnie do oswojenia jako zaplecze socjalne) i odtworzenie ogrodu kuchennego (docelowo ok. 2 ha, w I etapie 75 arów – obecnie teren jest nieużytkiem, którym czasem interesują się deweloperzy).
- Niewystarczająca infrastruktura edukacyjna i turystyczna obejmująca toalety, szatnie, przestrzeń recepcyjną. Zabytkowe budynki są zbyt małe. Budynki dawnego centrum lokalnego (między kościołem, karczmą i kuźnią) nie należą do muzeum.
- Mała zmienność odbiorców w programach dla gości indywidualnych.
- Mimo starań muzeum, wąska grupa partnerów programowych i bierność przedstawicieli szkolnictwa (przyczyny do osobnego zdiagnozowania i omówienia).
- Rotacja współpracowników i wynikające z tego wolne wdrażanie zmian programowych.
- Niska wielozadaniowość edukatorów i brak specjalizacji w promocji.

- Konieczność koordynacji promocji programów edukacyjnych ulokowanych w różnych strukturach zadaniowych muzeum.
- Wysoki koszt wytwarzania i przechowywania materiałów i pomocy dydaktycznych.
- Bardzo duże skupienie na edukacji szkolnej – co utrudnia realizację programów i projektów społecznych i społecznie angażujących.
- Malejące zainteresowanie kandydatów na edukatorów, a czasem brak inicjatywy osób współpracujących w perspektywicznym układaniu wspólnych planów.
- Prognozy odejścia w szkolnictwie od podstawy humanistycznej na rzecz zawodów praktycznych, niezbędnych w rozwoju cywilizacyjnym – zmiana in minus dotychczasowe stanu, może być uznane za wyzwanie: skuteczne przereformowanie założeń oferty muzeum może wypełnić lukę w edukacji historycznej i patriotycznej/.
- Trudno rozwiązywalny przestrzenny konflikt interesów zwiedzających z uczestnikami lekcji.

Możliwości rozwoju programów:

- Popularyzacja wiedzy o historii i kulturze Polskiej dla coraz szerszej grupy odbiorców.
- Rosnące potrzeby edukacyjne społeczeństwa w obszarze edukacji nieformalnej (vide ostatni pkt słabych stron) , co można uznać za przejaw rosnących aspiracji w samodzielnym wyborze przez szkoły, rodziny i opiekunów kierunków zainteresowań. Zjawisko korzystne, będące przejawem pogłębiania mechanizmów powstawania społeczeństwa obywatelskiego i warunków spędzania wolnego czasu bez mediów, np. we współtworzonych muzealnych wspólnotach (klubach) zainteresowań.
- Zwiększająca się grupa emerytów w kraju i Europie oraz w środowiskach polonijnych daje możliwość angażowania muzeum w proces edukacji całościowej osób dorosłych i seniorów.
- Wykorzystanie wyników badań naukowych wytwarzanych w i poza muzeum do działalności popularnonaukowej instytucji.
- Wdrożenie rozwiązań cyfrowych stosowanych w edukacji grup oraz uczestników programów dla gości indywidualnych.
- Rozwój kapitału obywatelskiego społeczeństwa poprzez angażowanie w działania na rzecz ochrony dziedzictwa narodowego (kulturowego i przyrodniczego) – wolontariat, akcje społeczne.
- Wyrównywanie różnic w dostępie społeczeństwa do oferty edukacyjnej i kulturalnej muzeów poprzez realizację zajęć bezpłatnych oraz zajęć dedykowanych osobom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
- Budowanie sieci współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz edukacji nieformalnej (liczba porozumień i wspólnych projektów z uczelniami i biznesem rośnie co roku).
- Realizacja zajęć edukacyjnych poza siedzibą muzeum.
- Praktyka i wykorzystanie potencjału nauczania zintegrowanego oraz uczenia na odległość.
- Praktyka i wykorzystanie potencjału edukacji sterowanej – przeznaczonej dla nauczycieli,
- Wykorzystanie potencjału nowopowstałych przestrzeni – Wil.Labu – do realizacji programów włączających, łączących przestrzeń ogrodu pożytkowego z potrzebami rodzin i założeniami muzeoterapii.

- Szansa na rozwój edukacji w nowych pracowniach rzemieślniczych i artystycznych ze wsparciem Warszawy i kapitału prywatnego (pierwsze ustalenia) na tzw. Folwarku Wsch. z planami ekomuzeum (historycznych upraw) i prywatnego współrealizowanego muzeum ekologii sztuki.
- Wolontariat edukacyjny, staże, stypendia z kraju i zagranicy.
- Zmiana polityki państwa i UE ku program edukacji ekologicznej i rolnictwa ekologicznego.
- Wieloaspektowa współpraca środowiskowa ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego w zakresie ocen środowiskowych i budowania projektów UE (kryterium trzecie w ewaluacji).
- Współpraca z muzeami rezydencyjnymi w Europie w sieci ARRE i wymiana doświadczeń społecznych i edukacyjnych podczas warsztatów tematycznych.
- Demografia otoczenia – dzielnica Wilanów była najbardziej „dziejną” częścią Polski, co implikuje zawiązywanie relacji opiekunów i szkół z muzeum dla młodzieży młodszej.
- Dostępność – informacyjna: b. rozwinięty, profesjonalny w każdym wymiarze system rezerwacji z elementami marketingu (stałe relacje z niektórymi szkołami czy ośrodkami wychowawczymi);
 - fizyczna, muzeum jest o ok. 1000 m od zjazdu z S2, co daje zasięg dojazdu kołowego jednego dnia ok. 150 km (zapewne najlepsza lokalizacja tego rodzaju w Warszawie).
- Zmienne modele edukacji i podstawy programowej szansą dla muzeum w zrównoważeniu potrzeb szkół i rodzin.

Czynniki zewnętrzne stanowiące zagrożenia dla działalności edukacyjnej:

- Rosnące koszty usług edukacyjnych realizowanych przez współpracowników zewnętrznych.
- Niskie płace pracowników etatowych.
- Malejące, wąskie grono współpracowników mogących realizować zajęcia specjalistyczne.
- Zwiększające się koszty obsługi promocyjnej w mediach społecznościowych przy niższej skuteczności w dotarciu do odbiorców programów.
- Duża konkurencja na stołecznym rynku edukacji nieformalnej. Kopiowanie programów muzeum przez inne instytucje kultury.
- Rosnące koszty utrzymania cyfrowych rozwiązań wspierających proces rezerwacji zajęć, obsługi szkoleń i rekrutacji współpracowników i edukacji zdalnej.
- Płatna oferta edukacyjna muzeum musi konkurować z bezpłatną ofertą edukacyjno-kulturalną miasta Warszawy.
- Zmienne modele edukacji i podstawy programowej destabilizują podstawę programową nauczania szkolnego i tworzą nowe zmienne w dostosowaniu oferty muzeum.

Powyższe spostrzeżenia nie wyczerpują analizy: edukacja historyczna (kultury pamięci o wzorach kultury) i edukacja środowiskowa (regeneratywna, także społecznie) mają największe perspektywy rozwoju (środki publiczne, b. duża grupa uczestników i edukatorów) przy stosunkowo słabym punkcie początkowym (lokale, kadry). Kapitał ten jest do jak najszybszego wykorzystania w z sukcesem wieloletniego programu inwestycyjno-konserwatorskiego w muzeum.

SWOT ogólny działalności kulturalnej Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie
(kwestie bezpieczeństwa nie są upubliczniane).

Mocne strony:

1. Miejsce kultowe z legendą króla Jana III i miłością rodzinną.
2. Dobrze wyprofilowane tożsamość konkurencyjna i program.
3. Wzrost frekwencji indywidualnej (sąsiedzkiej i przyjazdowej).
4. Stopniowe odzyskiwanie popularności wśród zwiedzających Muzeum po zamknięciu społecznym z powodu Covid dowodzi, że kulminacja odwiedzin przed pandemią nie była tylko wynikiem ogólnego zjawiska sukcesu społecznego muzeów w Polsce i na świecie w poprzedniej dekadzie.
5. Bardzo duża popularność oferty edukacyjnej, liczącej ponad 5000 wydarzeń w 2023r.; nagroda specjalna w 44 Konkursie Sybilla 2023 za wieloaspektowe oddziaływanie społeczne programów edukacyjnych. Dorobek ten jest zasługą dużego grona osób pracujących z Muzeum i z nim współpracujących.
6. Różnorodność oferty muzeum: kulturalnej, rekreacyjnej, przyrodniczej, naukowej, artystycznej dla różnych grup wiekowych, elitarnej i egalitarnej.
7. Konsekwentna realizacja programu muzealnego od 2002 r.: rewitalizacji, edukacji muzealnej i dokumentacji muzealiów.
8. Wysoka jakość organizacji i wykonawstwa prewencji konserwatorskiej oraz konserwacji dekoracji ściennych.
9. Rozwinięte badania konserwatorskie zbiorów i ich integracja z badaniami historyczno-porównawczymi dostarczają dużej ilości informacji
10. Narastające od 2002 r. edukacyjne przeprofilowanie działalności muzeum.
11. Przekonania o społecznie służebnej roli tego typu instytucji i przede wszystkim z genezy pałacu-muzeum, ustanowionej przez St. K. Potockiego w 1805 r. i jego trafnego odczytania roli kuratora dziedzictwa kulturowego króla Jana III.
12. Współczesne muzeum kontynuuje najlepsze tradycje edukacji powszechnej (Potocki uczestniczył w tworzeniu pierwszej sieci szkół publicznych jako minister oświecenia, wcześniej uczestnik nurtów społecznych) wskazując wzory osobowe i sztuki.
13. Obszar składa się z wielu jednostek przestrzennych, które mogą służyć w dalszym rozwoju funkcji edukacyjno-społecznych przez przemysły kulturowe
14. Profesjonalizacja zespołu pracowników w wyniku umożliwienia im rozwoju zawodowego w postaci szkoleń, kontaktów zawodowych w europejskich rezydencjach (staże ARRE, Erasmus+), wyjazdów służbowych zagranicę i na konferencje w kraju.
15. Prestiż pałacu i piękna ogrodów w skojarzeniu z wyjątkowo wysoką pozycją w zbiorowej wyobraźni sukcesów wojskowych, rodzinnych i bogactwa króla Jana III
16. Rosnąca świadomość znaczenia zbiorów artystycznych.
17. Stale powiększane popularnonaukowe zasoby na temat epoki Jana III oraz kolekcji wilanowskiej.
18. Promocja muzeum, pałacu, ogrodów w mediach społecznościowych i internecie.
19. Otwarte zasoby cyfrowe.
20. Dużo medialnych przedsięwzięć (filantropijnych, teatralnych, muzycznych).
21. Edukacja zintegrowana, łącząca różne dziedziny wiedzy (kultura, historia, sztuka, przyroda).
22. Całoroczny charakter programu, z możliwością dostosowywania do zmieniających się okoliczności.
23. Nowatorskie programy – np. rekonstrukcja dawnych rzemiosł i sztuk, a także wyróżniony program kulinarny o zasięgu europejskim.
24. Autentyzm zabytków i wysoka jakość sztuki. Piękne zabytki i ogrody.

25. Potencjał rozwoju charakteryzuje nieruchomy majątek muzeum, który jest dużą nieruchomością 92,1 hektarów z ok. 135 historycznymi obiektami budowlanymi, nie licząc polderów, wałów p.powodziowych, kanałów, trytyw, terp, nieużytkowanych zbiorników zalewowych i obiektów liniowych – murów i kanałów technicznych. Obiekty zajmują 9,2 ha powierzchni, w tym aleje i place, 38 budynków zabytkowych (inne obiekty to budowle jak np. 3 mosty, przepusty, rozliczne piwnice) i 11 nowych budynków [dwa w użytkowaniu MNW, 9 zespołów kontenerów, szklarnie, palmiarnia], dla użytkowanych 38 budynków prowadzone są księgi budowlane. Powierzchnia budynków ok. 39 200 m kw. Długość linii brzegowej ca 10,3 km. Ok. 15 000 drzew.

Słabe strony

1. Ograniczone zasoby techniczne i lokalowe – muzeum ma ograniczone możliwości techniczne, szczególnie w małych, zabytkowych budynkach, co może ograniczać rozwój i jakość obsługi turystów.
2. Brak recepcji turystycznej.
3. Bardzo duży majątek zabytkowy i środowiskowy w stosunku do dotacji podmiotowej.
4. Nie można wypożyczać zabytków na zagraniczne wystawy z powodu roszczeń.
5. Brak wystarczającej infrastruktury bezpieczeństwa muzealiów i ludzi.
6. 18 lokali lokatorskich.
7. Nieograniczony dostęp do 81% terenu muzeum, 19% znajduje się poza bramą.
8. Postrzeganie pałacu jako muzeum, a nie całości terenu – salony ogrodowe, historyczne krajobrazy są stałymi wystawami.
9. Muzeum nie włada nieruchomościami przecinającymi jego teren, składającymi się na koryto Potoku Służewieckiego (rozpadająca się kaskada jest własnością Skarbu Państwa bez przedstawiciela) i ul. St. K. Potockiego.
10. Brak budynku z recepcją turystyczną – budynki dawnego centrum administracyjnego przy pałacu i kościele nie pełnią tej roli.
11. Policzalny, b. duży majątek jest w złym stanie technicznym i wiele jego elementów podlega degradacji z powodu braku środków finansowych na remonty, konserwacje, reperacje i bieżące utrzymanie. Wybór opieki technicznej dotyczy obiektów najcenniejszych. Szacunki wszystkich nakładów koniecznych utrzymania i renowacji dot. obiektów budowlanych i stałego wystroju artystycznego sumują się kwotą ok. 42 mln zł rocznie przez ca 13 – 16 lat (vide zagrożenie), nie licząc rekultywacji, stabilizacji i regeneracji ekosystemów w rezerwacie przyrody (ca 53 ha) i jego otulinie (całość obszaru muzeum).

Szanse

1. Bardzo dobra rozpoznawalność i silna marka instytucji i marka miejsca (krzyżujące się).
2. Rosnące potrzeby kulturalne i ofiarność filantropów.
3. Rosnąca rola przedsiębiorców w przemyśle kreatywnych.
4. Zwiększająca się liczba emerytów wypełniających luki w zatrudnieniu.
5. Wykorzystanie wyników badań naukowych do działalności popularyzatorskiej.
6. Rozwój cyfrowej komunikacji w usprawnianiu pracy i promocji.
7. Gęste i rozległe sieci współpracy instytucjonalnej i zawodowej.
8. Klarowna tożsamość konkurencyjna i identyfikacja kulturowa.
9. Łatwy dostęp autem i autokarem w promieniu 150 km dziennego dojazdu.
10. Bliskie położenie lotniska.
11. Średniostatyczny sąsiad tworzy najbogatszą społeczność w tej części Europy.
12. Diagnoza kosztowa w utrzymaniu majątku muzeum otwiera potencjalne pole do negocjacji ze stroną przeciwną, w granicach obowiązującego prawa. Szanse na korzystny wynik takich negocjacji wzrastają dziś dzięki konsekwentnie i skutecznie prowadzonej przez muzeum przez ostatnie lata obronie przed tymi roszczeniami, zarówno w sferze prawnej (w postępowaniach

sądowych i administracyjnych), jak i społecznej (na polu wizerunkowo-medialnym), m.in. dzięki badaniom historycznym i proveniencyjnym.

13. Konieczny do ustanowienia wieloletni program rewitalizacji zabytków i regeneracji środowiskowej (WPR Wilanów) na okres 13-16 lat, analogicznie jak w innych, dużych muzeach rezydencyjnych (Wersal, Het Loo etc.).

Zagrożenia:

1. Brak wystarczających środków na rewitalizację i regenerację – właściwy poziom wydatków powinien kształtować się na poziomie ok. 42 mln zł rocznie, a całości działalności instytucji ok. 60 mln zł. Nie ustanowienie wieloletniego programu rewitalizacji i regeneracji środowiskowej doprowadzi do nieodwracalnych zniszczeń zabytków i ekosystemów.
2. Niewystarczające środki finansowe na wynagrodzenia, co wpływa na stan zatrudnienia i wybory specjalistów, rozwój bazy etatowej i niezadowolenie pracowników.
3. Kropelkowe finansowanie procesów remontowych i konserwatorskich podnosi ich koszty lub zrywa reżimy wykonawcze, nie pozwala na całościowe rozwiązywanie problemów technicznych i konserwatorskich przy poszczególnych obiektach.
4. Rosnące koszty we wszystkich kategoriach.
5. Duża konkurencja i kopiowanie programów przez inne instytucje kultury.
6. Antropopresja – intensywny rozwój zabudowy w sąsiedztwie muzeum powoduje degradację środowiskową, co z kolei obniża atrakcyjność muzeum i zwiększa koszty konserwacji i ochrony.
7. Aspiracje sąsiedzkie trzeba łagodzić, zgodnie z możliwościami instytucji.
8. Zmiany klimatyczne.
9. Brak zarządzania kryzysowego w otoczeniu administracyjnym i środków finansowych na ten cel.
10. Czynnikiem zewnętrznym, który stanowi pierwszoplanowe zagrożenie dla instytucji, są roszczenia majątkowe następców prawnych przedwojennego właściciela dochodzone przed sądami i organami administracyjnymi, adresowane bezpośrednio przeciwko Muzeum, a pośrednio przeciwko Skarbowi Państwa. Obejmują one zarówno niemal całe zbiory Muzeum, jak też zasadniczą nieruchomość, tj. pałac i park. Formalnie ich celem jest wykazanie, że własność muzealiów oraz zespołu pałacowo-parkowego nie przeszła na Skarb Państwa i należy do następców Adama Branickiego, w praktyce natomiast wolno przyjąć, że ich oczekiwania mają charakter finansowy (uzyskanie władania nad zbiorami i rezydencją oznaczałoby obciążenia finansowe nierealne do ponoszenia przez jakikolwiek podmiot prywatny).

3

